

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ד (תש"פ)

מאמרים נבחרים משכיכות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

בלק

זהר המבואר
הפּתּוּר וְהַפּוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מלכי ברכה'

מכון אור לישרים
ירושלים - נהריה

ישור אל בני עליה

פ"ג
איוניי היבני איש
אזקים הרב ה אלמלך
בהר אלעור ליפני
שמיחם נעם אלמלך
אפטר בא אדר יוני
הנצבה

אדרבא הייליגער רבי ר' אלמלך זצ"ל

על-ידי התחברותם בקדושי עליון גם הם ישכבו אף וחמה ולהיטיב מטוב ה'

כל יהודי בעדינות נפשו ובפנימיות טוהר לבבו, תיכף שגולה לפניו אש שחורה על גבי אש לבנה, אותיות המאירות של התנא האלוקי הרבי ר' מילעך, נבער בשמחו בעוז תעצומת, ומצא מין את מינו וניערר לאהבה וליראה את ה' הגדול והנורא, להחזיר ולהשיב את כל חלקי נפשו ורוחו ונשמטו לאביו ולבוראו.

משאירים כלום לעצמם. בכך נתגלה שמיד כשהתחילו רצו לתת.

ועתה שמחה גדולה בכל העולמות שמופיע בעולם אור חדש: **"נועם אלימלך" בשלמות הביאור ותכלית הפאר.** הספר שכל הצדיקים ראו בו המשפיע הן לצאת מטיט החומר, והן לקבל ממנו תיקון כזה שכל המקושר זוכה גם כן בעצמו לתת את טובו לכל העולם, שיוכל לעלות את כל הבייאה לשרש, **"וליחד ייחודים מכוונך"** (תשובת משיח לשאלת אור שבעת הימים "אמתו יקאחו מו", אגרת הבעש"ט).

אשרי העם שכלו, כה שהצדיק המשכך הכל ומעלה העולם לשרשו, הוא נותן לנו במתנה שכל אחד זוכה כמורו לשכך חמת המלך.

ותשפיעו...

בכל עת שהצדיקים הגדולים הולכים מדרגא לדרגא והורגים את הנחש לגמרי, הם מתעלים לתכלית "צדיק מושל ביראת אלוקים", שהם מתרמים ליוצרים, לשנות הטבע, לחולל פלאות ולהיטיב עם כל הברואים, כי "בשבים" נברא העולם."

'מקום גדולתם' - שאנו רואים שהרקיטו שחקים - **'מתגלה בענוותנותם':** שהגשמה שלהם שגבה מאד, עד שהם מרגישים, שכל מה שישגו להגיע לתכלית שלמות השגתם, מדרגתם ייחודים ומופתיהם - הכל רק כדי למסור ולתת, ובכך לתקן את כל הבריאה, הן ברוחני והן בגשמי. **הגשמו כזאת והנראה כמזוה, שרואים גדולת הצדיקים שאינם**

אור הגאולה לישרי לב

מהדורת פאר מושלמת

ביאורים | **צינונים** | 'צעטיל קטן' ותפילה קודם התפילה! מבורא פרקי תולדות מורחבים | מפתחות

אוצר פניני החסידות

אוצר בלום
לפרשת השבוע

בלק

מה שְׁאָמַר אָבִי אֲדוֹנֵי זְקֵנֵי זֵלֵלָה"ה עַל מֵאָמַר חז"ל
(נדרים פא.) מִפְּנֵי מָה חֲרָבָה יְרוּשָׁלַיִם עַל שֶׁלֹּא בָּרְכוּ בַתּוֹרָה
תְּחִלָּה, וְאָמַר הוּא ז"ל הֵינּוּ שֶׁלֹּא בָּרְכוּ בְּרֶפֶת וְהֶעֱרַב נָא
שֶׁהוּא בְּרָכָה רֵאשׁוֹנָה שֶׁמְבָרְכִין עַל הַתּוֹרָה בְּבִקְרָה
(דגל מחנה אפרים בשלח)

אוצר מניני החסידות

א מגן אברהם | חרדת בלק ומואב היתה מכת התפלה של פשוטי עמי ישראל
א שפע חיים | מואב קצו בחייהם בראתם את איש וזריו פני ישראל מחמת קדשיתם
א פתוחי חותם | כחו של בלעם אשר פיו אינו מגיע לכת הנשגב שיש לישראל בפייהם
ב שפת אמת | פנת הנונים היא לקרמיהו ואלו ישראל יש להם בעולמם רק את עבודת ה' ומיד בקומים בבקר שבים לעבודת ה' בנריות
ב שפתי צדיקים | הצדיקים הדבוקים תמיד בהשם והגבר בתורה יומם ולילה הם בחינת משפן ה' והנאשמים הנלוים אליהם וסרים למשמעתם הם בחינת אהל על המיטת
ג נעם מגדים | כאשר הצדיק מלמד את תלמידו מלמדו רק את הנגלה, ואם לתלמיד יש מדת ענוה ורבה לאחר זמן נחשיג את הנסתר הנגזו בנגלה
ג באר לחי רואי | הדקדוק בפסוק
ה זכרון דברים | על הצדיק להעתיך בעד העם שלא יפשו לבדך עברה
ה תפארת שמואל | עקר עבודת ה' היא הנקעה
ה מחשף הלבן | לפרח השור את ריקן השדה - רמן לשור אבל עשב במעשה העגל
ה תולדות אהרן | אמות העולם אולקים לתאונם ונמצא שהשולחן משפיע להם, אבל ישראל זוכרים באכילתם שאין המאכל מזהה אותם אלא הבורא ויבקר נשפע שפע מהבורא לשלחם ונדבקים בבורא
ו שער הפסוקים | טעם נפלא מדוע סבר בלק שפיתלו להלחם עם ישראל
ו אהל ישכר | שלשה מקשלים עומדים בדרך החפץ לעבד את הבורא, והעצה בנגדים היא תפלה
ח עוד יוסף חי | לעשות קטנה או גדולה - לקללם על ידי הזכרת והקטנת שקם מאות לאות
ח מאור ישמש | גדד מזה וגדד מזה רמן לבין המצרים
ח לקוטי הלכות | מכל פסיעה לדרך שבקנישה נבא מלאך
ט לקוטי שיחות | קיום המצות בבחינת עפר - הנקעה בטול ונקבלת על
ט מחשף הלבן | וסיתו של בלעם
י שלי' הקדוש | הקב"ה מבטי של ישראל לקום המצות שאין יכולים לקום בזמן הזה ומעלה עליהם כאלו קמום
יא לקוטי תורה | שתי משמעויות בבורא המילה בתרועת'
יא מי השילוח | המספק מה עליו לעשות וסלק כל נגיעתו ויתבונן היטב מה רצון ה' אך תודע בבור מה רצון ה' ויתעמש לעשותו
יב ייטב לב | והגבר כארי לקום מיד שמתעורר וסקלה לזה
יג פתוחי חותם | גם כשישראל בגלות מעלים את ניצוצות הקדשה
יד דברי יואל | על ידי שישאל קוראים בתורה את ברכות בלעם וצדיקים בהם שפע וברכה
יד דברי תורה | באור נפלא אודות עבודת הצנע לכת באופן שלא תהיה חילול השם
טז מהר"ד מבעלזא | ענין הצנע לכת והעצה פירצ להגיע לך
טז אש קדש | באור נרחב בעומק ענין תלמיד המחיים את רבו
טז פרי צדיק | בכל שבת מתעורר חשק מחדש להתקרב לקדושה
יח לקוטי תורה | כל שבת היא בחינת מסו תורה ואספקלריא ודבאר
יח מגן דוד | שבת היא בחינת תורה ויראה ועל זה הנפש מתקנות
יח שם משמואל | בלעם ובלק היו מקלפת עמלק הגורמת שאין האדם מתפעל מדברים שבקדושה ומכסה אותם בתרועת שקר | בשבת אין לעמלק שליטה ולכן הוא זמן התעוררות ורגש הנפש
יט לב שמחה | בלעם לא הוסיף את השבת כיון שלגוי אין שכחות לשבת

אוצרות אגוני הדורות

כ חמדת ישראל | בלק חשש מהזיכות של כלל ישראל
כ דברי מהר"א | יראת מואב מפני ישראל שכל אחד מהם נחשב קצם רב
כ מטה אשר | יש שליח לדרך עברה אם השליח מחוק לעשות עברה
כ יבח השלמים | ישראל בני העם ולו לא אמו לך לקללם
כב ודברי משה | ברכת הרשע מביאה ליד קללה
כב פרפראות לחכמה | בלעם לא היה יכול לקלל את ישראל לא קללה קטנה ולא גדולה
כב ארץ חמדה | חרון מדת הדיון על בלעם שעל ידי הליכותו לא נעם הקב"ה
כב כתב סופר | וכתו של יעקב אבינו עומדת רק לישראל
כב אור תורה | סלוק הביניה מפחותי ישראל
כג אמורי שפר | רצה בלק לקלל רק ממקצת ישראל לפי שעל כל ישראל אין חלה הקללה
כג עבודת עבודה | אין הנפש שולט בצבור
כד תפארת צבי | נטל יתרו בארץ ישראל הרים וקלעים
כד תפארת יהונתן | כשראה בלעם שאין רשות לשון לקטרג בראש השנה ענפם לזון בביתו עד יום הכפורים
כד תפארת יהונתן | עשב המלאך את בלעם בהליכתו שלא בוא לקבול מואב קדם ראש השנה כדי שלא יוכל לקלל את ישראל
כה יצרות דבש | חסד הקב"ה עם ישראל שזמן מעשה בלק ובלעם בעשרת ימי תשובה שאין פועם בהם הקב"ה כלל
כו אהבת יהונתן | שליטת המזיקין בימי בין המצרים מפאת שלא נעם הקב"ה במעשה בלק ובלעם בעשרת ימי תשובה
כו הגדה מרבה לספר | ביאת הקב"ה לבלעם בלול שמורים / כ"ד אלה תלמידיו רבי יעקבא גלגולים של כ"ד אלה מיישראל שחטאו בשמים
כז מגלה עמוקות | בלק ובלעם רצו לטל מיישראל חמשים ימי תשובה של אלו ותשרי
כז מעשי צדיקים
ל יומא דהילולא
לח ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה
מג זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד

נושאים בפרשת בלק

ישראל מקמת קרשתם

וַיִּקְרַן מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל (כב א). הִינּוּ שֶׁקְצוּ בְּחֵייהֶם לְפָרְאוּ אֶת הַתְּנַהְגוּתָם וְאָרַח חֵייהֶם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – שֶׁהֵם מְרִבִּים לְהוֹסִיף לְעֲצָמָם מְצוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּכָל יוֹם יוֹם, שֶׁחֵייהֶם שֶׁלָּהֶם נִקְרָא חֵיים מֵה שְׁאִין כֵּן חֵיים שֶׁל סִיחוֹן וְעוֹג אֵינֶם חֵיים.

עוֹד דִּקְדַק לומר מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, הִינּוּ שֶׁלָּפָרְאוּ אִיף פְּנֵיהֶם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קוֹרְנוֹת וְזוֹרְחוֹת בְּשִׁמְתָהּ וּמְאוֹר פְּנִים, כְּגוֹן בְּשִׁעָה שֶׁמְרַנְנִים וּמְרַקְדִים בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ וּמְנַגְנִים לְכַה דוֹדֵי וְרַנְנוּ צְדִיקִים, שֶׁהַשְׂכִּינָה שׁוֹרָה עַל פְּנֵיהֶם, וּכְשֶׁהֵם לומְדִים גְּמָרָא הֵם נִרְאִים כְּשֶׁרוֹיִים בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים, וּכְזֶה נִכְרַח הַחֲלוּק בֵּין בְּנֵי לֶבֶן חָמִי, וְעַל כֵּן קִצּוּ בְּחֵייהֶם וְלֹא רָצוּ לְחִיוֹת יוֹתֵר בְּאֶפֶן שֶׁחִיו בּוֹ עַד עֵתָה (דרשות חומש רש"י בלק תשמ"א):

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

כחו של בלעם אשר בפיו אינו מניע לכה
הנשגב שיש לישראל בפיהם

הֵן עִם כְּלִבָּיָא יְקוּם וְכֹאדֵי יתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד יֵאָכֵל טַרְף וְדָם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה (כג ד). בָּא לומר וְלִהְיוֹדִיעַ לְבָלָק גְּדֻלַּתָם מֵהֵם עוֹשִׂים בְּכַח פִּיהֶם, וּכְאֵל הַהוֹדִיעוּ מֵה בֵּין כַּח בְּלָעַם שֶׁכָּחוּ בְּפִיו לְכַח יִשְׂרָאֵל שֶׁכַּחַם בְּפִיהֶם, כִּי יֵשׁ הַפֶּרֶשׁ וְהַבְדֵּל בֵּינֵיהֶם כְּרַחוּק מְזַרְח מִמְעַרְב וְלֹא קָרֵב זֶה אֶל זֶה כָּלָל.

כִּי בְּלָעַם אֵף עַל גַּב שֶׁכָּחוּ בְּפִיו, זֶה תְּלוּי בְּלַחַשׁ מְכַשְׁפוֹת, שֶׁהוּא לוֹחֵשׁ לְצַד סִטְרָא אַחְרָא בְּלַחַשׁ מְכַשְׁפוֹת כְּמַעֲשֵׂה שָׂדִים, לֹא כֵן עַם קְדוֹשׁ וְנִבְחָר, שֶׁכַּח פִּיהֶם הוּא עַל יְדֵי תְּפִלוֹת

מעלת עם ישראל

מִן אַבְרָהָם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

הדרת בלק ומואב היתה מכה התפלה של
פשוטי עמך ישראל

הֵעֵנִין מֵה שֶׁבָּלַק חָרַד כֹּל כֶּף מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁשָּׁלַח אַחֲרָי בְּלָעַם, זֶה מְרַמֵּז בְּהַכְתוּב גּוֹפֵא, וְיֵרָא בְּלָק – מֵה רָאָה – אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל 'לְאִמְרֵי' – הוּא לְשׁוֹן אֲמִירָה וְדַבּוּר, הִינּוּ מֵה שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂים בְּאִמְרֵי וְדַבּוּרֵי פִיהֶם בְּתוֹרָה וְתַפְלָה, וְלֶכֶן וְיֵנֵר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעַם – 'עַם' הוּא לְשׁוֹן קְרִירוֹת מְלִשׁוֹן גְּחִלִּים עוֹמְמוֹת, הִינּוּ גַם מְאוֹתָם שֶׁנִּתְקַרְרוּ מִדְּרָכֵי עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ יְרָאוּ וּפְחָדוּ (וראה דעת משה).

הטרוד בעסקיו ונזכר בהדרה שעוד לא התפלל
מנחה ומתפלל בחטף אנהותו בוקעת רקיעים

וְכִמּוֹ שְׁאָמַר אָבָא מְאִרֵי זְכוּלְלָה"ה בְּשֵׁם הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זְכוּלְלָה"ה, שֶׁגַם זֶה הָאִישׁ הַמְטַרְדַּבּ בְּעַסְקָיו כֹּל הַיּוֹם בְּשׁוֹקִים וּבְרַחֲוּבוֹת וְכַמְעַט שֶׁשׁוֹכַח שֵׁישׁ בּוֹרָא עוֹלָם, רַק בְּעַת שֶׁמִּגִּיעַ זְמַן תְּפִלַּת מְנַחֵה עוֹלָה עַל זְכוּרוֹ שֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַתְּפִלָּה וְגוֹנֵחַ וְנֶאֱנַח בְּלִבּוֹ בְּהַתְּבוֹנְנוֹת הָאִיף שֶׁפָּנָה כֹּל הַיּוֹם בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם, וְהוּא רִץ לְסִימְטָא אַחַת מִן הַצַּד וּמִתְפַּלֵּל מְנַחֵה, הַגַּם שְׁאִינוּ יוֹדַע כָּלָל מֵה הוּא מְדַבֵּר, עַם כֹּל זֶה גַם זֶה חָשׁוּב וְיִקָּר מְאֹד לְפָנֵי הַבוֹרָא כְּרוּף הוּא וְהָאֲנָחָה שְׁלוֹ בּוֹקְעַת רְקִיעִים, וְלֶכֶן יְרָאוּ בָּלָק וּמוֹאָב גַּם מְאֲנָשִׁים הָאֵלוּ כִּי רַב כַּחַם מְאֹד:

שִׁפְעַת חֵיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א

מואב קצו בחייהם כראתם את אשר וקרונ פני

נושאים בפרשת בלק

שְׁפַל תְּהַלֹּכְתוּ בְשִׁכְבוֹ וּבְקוּמוֹ וְלַכְתּוֹ רַק לַעֲשׂוֹת
שְׁלִיחוֹת אָבִיו שְׁבַשְׁמִים כּו', עַד פָּאָן דְּבָרָיו ו'ל.
וְלֹכֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִקְבְּלִין בְּכָל יוֹם חַיֹּת חֲדָשׁ.
וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב כְּלִבָּי יָקוּם – עַל יְדֵי זֶה
כְּאָרִי יִתְנַשֵּׂא, וְלֹכֵן לֹא יִשְׁכַּב עַד יֵאֱכַל טַרְףּ, פִּי
כְּפִי הַקְּיָמָה בִּבְקָר בֶּן נִמְשָׁף כָּל הַיּוֹם.

עם ישראל שמחים תמיד על הזכייה להיות
עבדיו יתברך – אפילו בחשכת הגלות

וְגַם זֶה הֶרְמֵז אֲמַת, כְּפִי הַתְּחַלַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּרֵאשִׁיתוֹן - שֶׁקִּבְלוּ הַתּוֹרָה בְּמִסְרֵיטוֹ נֶפֶשׁ
(שבת פח:), מִמִּילָא 'טוֹב אַחֲרִית דְּבָר מִרֵּאשִׁיתוֹ'
(קהלת ז ח) וְלֹא יִשְׁכַּב עַד יֵאֱכַל טַרְףּ' -
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים.

וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל שְׂמַח תָּמִיד בְּקַבְּלַת מַלְכוּתוֹ
יִתְבַרֵּךְ בֵּין בָּאוֹר בֵּין בַּחֹשֶׁךְ. וְזֶה עֲצֻמוֹ
רְמֵז 'טוֹב פֶּת תְּרַבָּה', אֲפִילוֹ אֲנַחְנוּ הַשְּׂרוּיִן
בְּגִלוֹת אַף עַל פִּי כֵן יִשְׁלֹוּהָ בָּה' - לְשִׂמְחָה
בְּמָה שְׂזַכִּינּוּ לְהִיּוֹת עֲבָדֵי ה'.

וְזֶה לֹא נִמְצָא בְּאֲמוֹת, וְכָל צְדֻקָתָם לְטוֹבָתָן
וְלֹא לְשֵׁם שָׁמַיִם, כְּמוֹ שֶׁפָּרְשָׁנוּ בְּמָקוֹם
אַחַר פִּי עֲפוּ"ם אֲדֻעָתִיהָ דְנִפְשִׁיהָ עֲבִיד (גיטין
גג.). וְכֵן יִשְׂרָאֵל הֵם כְּלִים לְהִיּוֹת עוֹבְדֵי הַשֵּׁם
יִתְבַרֵּךְ לְשִׁמּוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה מג כא) 'עַם
זו יִצְרָתִי לִי' לְשָׁמִי (תה"ב):

מעלת הצדיקים

שפתי צדיקים

בְּשֵׁם רַבִּי מִשָּׁה מֵאוֹהַעֵל זִיע"א

הצדיקים הדבוקים תמיד בהשם יתברך ובתורה
יומם ולילה הם כחינת משכן ה', והאנשים
הגלויים אליהם וסרים למשמעתם הם כחינת
אהל על המשכן

בַּפְּסוּק מַה טָבוּ אֵהָלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכַּנְתֶּיךָ יִשְׂרָאֵל
כְּנַחֲלִים נִטְוֶה כְּגַת עֲלֵי נֶהָר (כד ה). וְשׁ

וּבְקָשׁוֹת וְעֶסֶק הַתּוֹרָה בְּלִי שׁוּם אֲמָצְעֵי כָּלֵל, רַק
קוֹרְאִים אֵל ה' וְהוּא עוֹנֶה אוֹתָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(דברים ד ז) 'מִי בָּה' אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קְרָאָנוּ אֵלָיו'.
וְהִנֵּה, יִשְׂרָאֵל בְּכָל בְּקָר עַל יְדֵי תַפְלַת שְׁחִרִית הֵם
מְכַרְתִּים פֶּחַ הַסְטָרָא אַחֲרָא וְדוֹחִים אוֹתָהּ
לַחוּץ, וּבְכָל לַיְלָה בְּעֵת שְׁכִיבָה עַל יְדֵי קְרִיאַת
שְׁמַע שְׁהֵם קוֹרְאִים עַל מִטְּחָם הוֹרְגִים וּמְפִילִים
כְּמָה אֲלָפִים וּרְכָבוֹת שֶׁל מִזִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים צא ז) 'פֶּלַ מִצְדָּךְ אֵלָף וּרְכָבָה מִיַּמִּינֶךָ'.
וְזֶהוּ שְׂאֲמַר הוּן עַם כְּלִבָּי יָקוּם בִּבְקָר, וְעַל יְדֵי
תַפְלַתוֹ כְּאָרִי יִתְנַשֵּׂא, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הוּא
מְלַךְ עַל כָּל הַסְטָרָא אַחֲרָא פְּאָרִי שְׁהוּא מְלַךְ עַל
כָּל הַחַיֹּת, וְאִין הַסְטָרָא אַחֲרָא יְכוּלָה לְהָרִים
רֹאשׁ לַפְּנִיּוֹ. זֹאת וְעוֹד, בְּעֵת שְׁכִיבְתוֹ לֹא יִשְׁכַּב
עַד יֵאֱכַל טַרְףּ וְדַם חַלְלִים יִשְׁתֶּה, שְׁהוּא הוֹרֵג
הַמִּזִּיקִים לְאֲלָפִים וּרְכָבוֹת, וְכָל זֶה בְּלִי לַחַשׁ
וּבְלִי מְכַשְׁפוֹת, רַק עַל יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה וְתַפְלוֹת.
וּמִי [ש]כָּל אֲשֶׁר אֵלָה לוֹ, מִי יוֹכֵל לַעֲמֹד כְּנֶגְדּוֹ,
אִין לָנוּ רַק לִישָׁב בְּדָד וְלָדַם אוֹלֵי נִנְצַל מֵהֵם:

שפת אמת

רַבִּי יְהוּדָה לִיב מַגּוֹר זִיע"א

כונת הגוים היא לגרמיהו ואלו ישראל יש
להם בעולמם רק את עבודת ה' ומיד בקומם
בבקר שבים לעבודת ה' בזריזות

בְּשֵׁם מוֹרֵי יָגִנִּי ו'ל, בְּעִנְיֵן שְׂרָצוּ חֲכָמִים
לְקַבֵּעַ פְּרִשְׁת בַּלֵּק בְּקְרִיאַת שְׁמַע דְּכְתִיב
כִּיָּה הוּן עַם כְּלִבָּי יָקוּם כּו' (ברכות יב:), שְׁוָה
עֶקֶר שְׁבָחָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ בַּמִּדְרָשׁ
(במד"ד כ יח) 'טוֹב פֶּת תְּרַבָּה כּו' מִבֵּית מְלֹא
זְבָחֵי רִיב' (משלי יז א).

וּפְרוּשׁ הַחֲלוּק שְׁבִין חֲסִידֵי אֲמוֹת הָעוֹלָם
שֶׁכָּל פּוֹנְתָם לַעֲבוֹד הַבוֹרָא לְפִי שְׁעָה
לְגִרְמִייהוּ (ראה בבא בתרא ג:), אֲבָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל אִין
לוֹ בְּעוֹלָמוֹ רַק עֲבוֹדַת הַבוֹרָא יִתְבַרֵּךְ, וְלֹכֵן מִיָּד
בְּקוּמוֹ חוֹזֵר לַעֲבוֹדָתוֹ. וְזֶה הַזְּרִיזוֹת הוּא סִמְן

ישראל – הם הגדולים שבְּיִשְׂרָאֵל שֶׁהם עֵקֶר המִשְׁפָּחָה שֶׁל הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ.

וְכֵן נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְגַן העוֹשֶׂה פְרוֹת יָפִים וּמִשְׁבָּחִים כְּמוֹ שִׁפְתוֹב 'דוֹדֵי יָרֵד לְגַנוֹ' (שה"ש ו' א), כִּף יִשְׂרָאֵל הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁלָּהֶם נִחְשָׁבִים לְפָנֵי הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ כְּפִירוֹת יָפִים וּמִתּוֹקִים, וְהֵם גַּם כֵּן בְּנֵי עֲלִיָּה הַיּוֹדְעִים וּמְכֻנְיָם כְּמַעֲשֵׂיהֶם הַטוֹבִים לַעֲשׂוֹת נִחַת רוּחַ לְיוֹצְרָם.

אָבֵל הָאֲנָשִׁים הַפְּשוּטִים הַעוֹסְקִים בְּמִשְׁאֵה וּמִתְּנֵן וּמִתְזַקְקִים יְדֵי לומְדֵי תוֹרָה שֶׁיֵּהָא בָּהֶם כַּח לַקִּים הַתּוֹרָה וְהַמְצוֹת, הֵם דְּגַמְת נחל הַמִּשְׁקָה אֶת הַגֵּן שֶׁיַּעֲשֶׂה פְרוֹתָיו עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב.

וְזֶהוּ שִׁפְתוֹב כַּנְחָלִים נְטִיָו, רְצָה לומר אוֹתָן שֶׁהֵם בְּחִינַת יַעֲקֹב הֵם דְּגַמְת נחלים וְאוֹתָן שֶׁהֵם בְּחִינַת יִשְׂרָאֵל הֵם כְּנַגַּת עֲלֵי נֶהַר שְׁעוֹשִׂים פְרוֹת הַרְבֵּה טוֹבִים וְיָפִים:

נַעַם מְגִדִים

דְּבִי אֱלִיעֶזֶר מִטְּאִוּנוֹנְרָאד זִיע"א

כִּאֲשֶׁר הַצַּדִּיק מַלְמֵד אֶת תַּלְמִידוֹ מַלְמֵדוֹ רַק אֶת הַנְּגִלָה, וְאֵם לַתַּלְמִיד יֵשׁ מֵדַת עֲנוּהַ יוֹכֵה לְאַחַר זְמַן לְהַשִּׁיג אֶת הַנִּסְתֵּר הַנְּגוּזוֹ כַּנְּגִלָה

אוֹ יֹאמֵר זֵל מִים (כ"ו ז), עַל פִּי אִמְרֵי קְדוֹשׁ מוֹרְנוֹ הֶרֶב יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם טוֹב זֶלֶה"ה, כִּי הֶרֶב הַמְּלַמֵּד דַּעַת לְאָדָם, אִם הוּא צַדִּיק אֲזַי כְּשֶׁלּוֹמֵד עִם הַתַּלְמִיד רַק הַנְּגִלָה מִחֲמַת שִׁבְמִצְפוֹנֵי לְבוֹ יֵשׁ סוֹד הַדְּבָר, וְהַדְּבוּר נִכְנַס בְּאֵזֶן הַתַּלְמִיד, לְאַחַר זְמַן יִשָּׁיג הַתַּלְמִיד גַּם הַנִּסְתֵּר, וְלֹא כֵן בְּרַשְׁעִים, וְזֶהוּ שְׁנֵי דְבָרִים בְּלִבָּר, עַד כָּאֵן דְּבָרֵי קְדוֹשׁ.

וְאָמַר מוֹרְנוֹ הֶרֶב דֵּב פְּעוֹר ז"ל, שֶׁזֶהוּ בְּסוֹד הַזְרִיעָה שֶׁצּוֹמַח הַגְּרָעִין הַמְּנַחַח בְּאֶרֶץ לְאַחַר זְמַן וְנִגְדֵל וַיַּעֲשֶׂה פְרִי תְבוּאָתוֹ, כֵּן הַדְּבָר הַזֶּה אֲצֵל הַתַּלְמִיד, שֶׁמְנַחַח הַדְּבוּר אֲצֵלוֹ וְאַחַר

לְדַקֵּק עַל כָּפַל הַלְשׁוֹן אֶהֱל וּמִשְׁפָּחָה, גַּם יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל.

וְנִרְאָה כִּי כָל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא רַק בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשׁוֹ, כְּמִבְּאֵר בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ 'בְּרֵאשִׁית' בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאִים רֵאשִׁית וּבְשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָאת רֵאשִׁית, וְהֵינּוּ כְּשֵׁי־יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמְצוֹת הֵם נַעֲשִׂים מִשְׁכָּן לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא מְשַׁרֵּה אֶת שְׁכִינְתּוֹ עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שִׁפְתוֹב 'וְשִׁכְנַתִּי בְּתוֹכְךָ נָאִם ה'" (וּכְרִיה ב' יד), וְלָכֵן כָּל יִשְׂרָאֵל כָּלָם בְּכָלֵל הֵם דְּגַמְת הַמִּשְׁפָּחָה וְכֻלָּיו.

וְכִמוֹ שֶׁמִּצְיָנוֹ בְּמִלְאֶכֶת הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁצָּוָה הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ לַעֲשׂוֹת הַמִּשְׁפָּחָה וְכֻלָּיו מִדְּבָרִים הַחֲשׂוּבִים כִּסְפָּה וְזֶהב וְנִחְשָׁת וְתַכְלֵת וְאַרְגָּמָן כו', כְּדֵי שֶׁיֵּהָא לְכַבּוֹד וְלְתַפְאֶרֶת לְשִׁמּוֹ הַגְּדוֹל הַקְּדוּשׁ וְהַנּוֹרָא, וְגַם צָוָה לַעֲשׂוֹת אֶהֱל לְכִסּוֹת עַל הַמִּשְׁפָּחָה מִדְּבָרִים פְּשוּטִים כְּמוֹ שִׁפְתוֹב 'וְעִשִׂתָּ יָרִיעַת עֲזִים לְאֶהֱל עַל הַמִּשְׁפָּחָה' (שְׁמוֹת כ"ו ז), כִּי עֵקֶר הַכְּבוֹד וְהַתַּפְאֶרֶת צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַבַּיִת שֶׁהַמְּלָךְ שׁוֹכֵן בְּתוֹכוֹ, אָבֵל הָאֶהֱל הַנַּעֲשֶׂה לְכִסּוֹת בְּפָנֵי הַגִּשְׁמִים כְּכֹל לִהְיוֹת מְאִיזָה דְבָרִים שֶׁיֵּהִיָה.

כִּךְ יֵשׁ בְּיִשְׂרָאֵל בְּנֵי עֲלִיָּה אֲשֶׁר בְּתוֹרַת ה' חִפְצָם וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיוּ יוֹמֵם וְלַיְלָה וְהֵם קְשׁוּרִים וְדְבוּקִים תְּמִיד בְּשִׁמּוֹ יִתְבָּרֵךְ, הֵם נִקְרָאִים מִשְׁפָּחָה ה' - שֶׁהוּא כְּכֹכֹל שׁוֹכֵן בְּתוֹכָם מִמֶּשֶׁ. אָבֵל הָאֲנָשִׁים הַפְּשוּטִים הַנְּלוּיִם אֲלֵיהֶם וְסָרִים לְמִשְׁמַעְתָם לִילָךְ בְּדַרְכֵי הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ וְנִזְקָרִים בְּכַבּוֹד הַתּוֹרָה וְלומְדֵיהָ הֵם דְּגַמְת הָאֶהֱל עַל הַמִּשְׁפָּחָה.

וְהִנֵּה יְדוּעַ כִּי שֵׁם יַעֲקֹב מוֹרָה עַל קִטְנוּת הַשֶּׁכֶל וְשֵׁם יִשְׂרָאֵל מוֹרָה עַל גְּדֻלּוֹת הַשֶּׁכֶל. וְזֶהוּ שִׁפְתוֹב מַה טְבוֹ אֶהֱלִיד יַעֲקֹב, רְצָה לומר הַקִּטְנוּת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם אֶהֱל עַל מִשְׁכַּנְתֵּיךְ

נושאים בפרשת בלק

וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (סוטה מט:): חֻקֵּי מוֹתוֹת סוֹפְרִים תִּסְרַח וְכוּ', וְעַל זֶה יְדוּה לֵב כָּל אוֹהֵב עַמּוֹ.

באור הפסוק על דרך זה

וְעִין מה שְׁכַתְּבִי בְּפִרוּשׁ תְּהִלִּים עַל פְּסוּק 'שֵׁם פְּחָדוֹ פְּחָד כִּי אֲלֻקִּים בְּדוֹר צַדִּיק וְגו' (תהלים יד ה). עַל כֵּן לֹא הִבִּיט אִישׁ אֶן בִּיעָקֹב וְהִמְלֵא עֵמַל וְרַעוֹת רוּחַ לֹא רָאָה בְּיִשְׂרָאֵל, עֵץ כִּי ה' אֲלָקָיו עִמּוֹ עַל כֵּן יִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ.

באור הפסוק 'עוד מעט וסקלגני'

וּכְמוֹ שֶׁכַּתְּבִי בִּפְסוּק אֲמֵרוֹת טְהוֹרוֹת פְּרוּשׁ תְּהִלִּים עַל פְּסוּק 'עוד מעט וסקלגני'

(שמות יז ד), כִּי כְּתִיב 'וַתִּחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֲלֻקִּים' (תהלים ח ח), כִּי מִשָּׁה רַבְּנֵנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם הִשִּׁיג בְּחַיָּיו רַק מ"ט שְׁעָרֵי בִּינָה וְחֶסֶד לוֹ שֶׁעַר אֶחָד, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר 'עוֹד מְעַט' – אִם אֲשִׁיג גַּם הַמְּעַט, הוּא שֶׁעַר הַחֲמִשִּׁים שֶׁחֶסֶד לוֹ – 'וּסְקַלְגִנִּי', כִּי גַם עֲתָה שֶׁהִשְׁגַּתִּי רַק מ"ט שְׁעָרִים הֵם שׁוֹנְאִים אוֹתִי כָּךְ, וְדַבְּרִי פִי חֶכֶם חֵן.

עֵצָה הַס"מ נִגְדַּת הַבַּעֲשׂוֹט וְתִלְמִידָיו לְהַעֲמִיד כְּנִגְדָם הַתְּנַגְדוֹת

וְשִׁמְעֵתִי בְּשֵׁם שְׂאֵר בְּשָׂרֵי הָרֵב הַקְּדוֹשׁ מְרוֹזֵין וְל', שְׁנֵה הִזָּה עֵצָה הַס"מ בְּרֵאוֹתוֹ

דוֹרוֹ שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקְּדוֹשׁ וְתִלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים זִי"ע שֶׁהִחְזִירוּ בְּתִשְׁבּוּבָה כְּמָה אֲלֵפִים וּרְבֻבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל וְהִפִּיחוּ בָּהֶם רוּחַ חַיִּים, הַתְּחַכֵּם לְהַעֲמִיד נִגְדָם רוּעִים לֹא טוֹבִים רַחֲמָנָא לְאֶלְן מַפֵּת דִּילֵיהּ כְּדֵי לְעַקֵּשׁ הַשְּׂרָה רַחֲמָנָא לְאֶלְן. ה' יִצְיַלְנוּ וְיִוְרְנוּ דְרָךְ חַיִּים לְהַאִיר נַפְשׁוֹתֵינוּ בְּאוֹר תּוֹרַתוֹ תּוֹרַת אֱמֶת וְלְדַבְּקָה בּוֹ וּבַעֲבָדְיוֹ הַנְּאֻמָּנִים וּלְעַבְדוֹ בְּלֻבָב שְׁלָם כֵּן יְהִי רַצוֹן.

באור הכבי רבי ברוך זיע"א על 'שקר החן'

וְאָמַר הָרֵב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי בְּרוּךְ נ"ע עַל פְּסוּק 'שֶׁקֶר הַחֵן וְגו' (משלי לא ל), שִׁיחֵיהּ זְמַן שֶׁשֶׁקֶר יִהְיֶה לוֹ חֵן וְכוּ', וְלֹא עוֹד אֲלֵא 'אֲשֶׁה יִרְאֵת ה' הִיא תִתְהַלֵּל', שְׁעוֹד יִהְלֹו אֶת זֶה וְיֵאמְרוּ שְׁנֵה הוּא יִרְאֵת ה':

זֶה יִצְמַח, עַד כָּאֵן דְּבָרָיו. וְלִמְדוּגָה זֹו צְרִיף הַתְּלִמִּיד לְהִיּוֹת בּוֹ מִדַּת עֲנִוָה שִׁיחֵיהּ בּוֹ טַבַּע הַצְּמוּת כְּעֶפֶר, וְזֶהוּ (ויקרא כו ה) 'וּבְצִירוֹ' לְשׁוֹן עֲנִוָה וְזֵעִירוֹת, 'שִׁיג אֶת זֵרַע בְּחִינַת הַזֵּרַע כְּנ"ל. וְזֶהוּ יוֹל מִים, נִגְלוֹת הַתּוֹרָה יִכְנֶה מִים סֵתָם, כִּי יֵשׁ לְדַקְדֵּק אֲמָרוֹ 'מִים' וְאַחַר כֵּן 'מִים רַבִּים', אֶף 'מִים' סֵתָם יִכְנֶה הַנְּגִלוֹת, וְנִסְתָּרוֹת 'מִים רַבִּים', עַל דְּרָךְ דְּבָר גְּדוֹל מַעֲשֵׂה מְרַבְּכָה כּו' (סוכה כח). וְזֶהוּ יוֹל מִים – סֵתָם – מְדַלְיוֹ, מַצְדִּיקִים שֶׁהֵם גְּבוּהִים בְּמִדְּוָה, כְּשִׁיזוֹל מִים' סֵתָם, עִם כָּל זֶה וְזֵרַעוֹ – יֵשׁ בּוֹ סוֹד הַזֵּרִיעָה – בְּמִים רַבִּים לְעֵנֵן עֶסֶק הַנִּסְתָּרוֹת שֶׁאֵינוֹ לוֹמֵד עִמּוֹ אֲז, עִם כָּל זֶה יִשִּׁיגֵם אַחַר כֵּן בְּסוֹד הַזֵּרִיעָה, נִרְאֶה לִי מֵתוֹק מְאֹד, וְהַבֵּן. וְזֶהוּ אֵין אֲדָם עוֹמֵד עַל דַּעַת רַבּוֹ – רִצָּה לוֹמֵר עַל דַּעַת מַחְשַׁבְתּוֹ הַפְּנִימִיית – אֲלֵא לְאַחַר כּו' (עבודה זרה ה), וְהִיגוֹ לְאַחַר זְמַן בְּסוֹד הַזֵּרִיעָה:

באר לחי רואי

רבי יצחק אב"ד בענדער זיע"א

הדקדוק בפסוק

בפסוק לֹא הִבִּיט אֶן בִּיעָקֹב (כג כא) יֵשׁ פְּרוּשׁ אֶחָד בְּלֻקְטֵי תוֹרָה שֶׁהָאֵן אֵינוֹ מִבֵּיט בִּיעָקֹב וְגו'. דִּישׁ לְדַקְדֵּק דָּאֵם 'לֹא הִבִּיט' קָאֵי עַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הֵלֵא סִפָּא דְקִרְאָה 'ה' אֲלָקָיו עִמּוֹ מִשְׁמַע דְּלֵא הִבִּיט' לֹא קָאֵי עַל ה'.

אנשי און ומרמה אינם יכולים להביט בפני

הצדיק ולכן בוחרים להם מנהיגים אחרים

וכנ"ל עַל פִּי תוֹכַחַת מוֹסֵר שֶׁבַעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים אֲנָשִׁי אֶן וּמְרָמָה אֵינָם יְכוֹלִים לְהִבִּיט כָּלֵל בְּפָנָי הַצַּדִּיקִים פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו וְכוּ' וּלְכַבּוֹ בְּכֵן וְכוּ', עַל כֵּן בּוֹחֲרִים לָהֶם שְׂדִין יְהוּדָאִין חֻקִּים לְהִרְעוּ וּמְרַבִּיבִין אוֹתָם עֲלֵיהֶם לְרֵאשׁ וּמְנַהִיג, וְהֵם מְטִיפִים לָהֶם בְּחִנְפֵי לְעִגֵי מַעוֹג לְלַכֵּת בִּשְׂרִירוֹת לְבָם, וְיִרְאֵי חֲטָא מְאָסוּ

זכרון דברים

בשם רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א על הצדיק להעתיך בעד העם שלא יכשלו בדבר עברה

וַיֵּרָא פִּינְחָס (כה ז). בְּרִשׁוֹ: רָאָה מַעֲשֵׂה וְנִזְכָּר הֵלְכָה אָמַר לוֹ לְמֹשֶׁה מְקַבְּלֵנִי מִמֶּךָ הַבּוֹעֵל אֶרְמִית קִנְאִין פּוֹגְעִין בוֹ, אָמַר לִיה קִרְיֵנָא דְאִיגְרָתָא אִיהוּ לִיהוּי פְּרוּוֹנְקָא מִזְדַּיִן יִקְח רַמַּח בְּיָדוֹ וְגו'.

שְׁמַעְתִּי מִיָּדֵי הַחֲסִיד רַבִּי פְּעָרִישׁ לױ עֲלִיּוֹ הַשְּׁלוֹם מְעִיר טְשֵׁעֲנִסְטוֹב שְׁהֵיָה פַעַם בְּאַלְכְּסַנְדֵּר אָצַל אֲדַמוֹרֵר בַּעַל יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל זַעֲלֵלָה וְהֵיָה עַל שַׁבַּת זָה גַם כֵּן רַבִּי יִצְחָק רֵאפּוֹפּוֹרְט עֲלִיּוֹ הַשְּׁלוֹם מִפִּיעֵטְרִקוֹב. כְּמוֹצְאֵי שַׁבַּת קָדֵשׁ הֵם הָיוּ בְּקִדְשׁ פְּנִימָה, וְהֵיָה שִׁיחָה בֵּין אֲדַמוֹרֵר זַעֲלֵלָה עִם רַבִּי יִצְחָק

הַנִּל, וְשָׁמַע שְׁאֲדַמוֹרֵר זַעֲלֵל אָמַר לוֹ רִשׁוֹ הַנִּל, וְהִקְשָׁה: וְכִי לֹא יָדַע מֹשֶׁה רַבְּנוּ עֲלִיּוֹ הַשְּׁלוֹם הַמְּשֻׁנָּה הַנִּל.

אֲךְ מֹשֶׁה רַבְּנוּ עֲלִיּוֹ הַשְּׁלוֹם הֵיָה לוֹמֵד הַמְּשֻׁנָּה הַנִּל כִּף: קִנְאִין' זְהוּ הַצְּדִיק הַדּוֹר, פּוֹגְעִין בּוֹ' לְשׁוֹן תְּפִלָּה כְּמוֹ 'וַיִּפְגַּע בְּמִקּוֹם' (בראשית כח יא), צְדִיק הַדּוֹר צָרִיף לְהַתְּפַלֵּל עֲבוּר כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא יָבֹא חַס וְשְׁלוֹם לִיָּדֵי עֲבָרָה, וְאִם עֲבַר חַס וְשְׁלוֹם, צָרִיף צְדִיק הַדּוֹר לְפַעַל בַּתְּפִלָּתוֹ שְׁאִישׁ הַהוּא יָבֹא לִיָּדֵי חֲרָטָה וְתִשְׁכַּח.

וְכֹא פְּנַחַס לומֵר 'קִנְאִין פּוֹגְעִין' לְשׁוֹן לֶף וּפְגַע בּוֹ' (מלכים א' ב לא), לְשׁוֹן רְצִיחָה, אָמַר לוֹ מֹשֶׁה רַבְּנוּ עֲלִיּוֹ הַשְּׁלוֹם 'קִרְיֵנָא דְאִיגְרָתָא', אִם אַתָּה לומֵד הַפְּרוּשׁ כְּכֹה, צָרִיף אַתָּה לְהִיָּת הַשְּׁלִיחַ שֶׁל דְּבָר זֶה, מִיָּד וַיִּקְח רַמַּח בְּיָדוֹ וְגו':

פְּרַשְׁתַּי בְּלַק

עֶפֶר וְאַפֵּר כּו' (בראשית יח כז). וְזֵהוּ יָרַק בְּאַבְתְּיָךְ חֶשֶׁק ה' (דברים י טו), עַל דְּרַף אֶכִּין וְרָקִין מַעוּטִין, בַּעֲבוּר הַכְּנַעֲנִי חֶשֶׁק ה' בְּכֶם, כִּי מָה שְׁנַתְּקָרֵב הָאָדָם וְנִתְקַדֵּשׁ יוֹתֵר חוֹשֵׁב בְּלִבּוֹ שְׁנַתְּרַחֵק יוֹתֵר מֵהַקְּדֻשָּׁה.

וְכִמוֹ שְׁכַתֵּב הַרֵב הַקְּדוּשׁ מִבְּעֵרְדֵיטְשׁוֹב עַל אֲמָרָם ו' (ויקרא כד ט) 'קְדוּשִׁים תִּהְיוּ' קְדוּשָׁתִי לְמַעַלָּה מִקְדְּשֵׁיכֶם, רְצוּנוֹ לומֵר כָּל זְמַן שְׂאֵתָם מִתְקַדְּשִׁים עֲצֻמְכֶם תִּדְעוּ יוֹתֵר שְׁקֵדְשָׁתִי עוֹד לְמַעַלָּה מִכֶּם, וְהַכְּנַעֲנָה זֹו חֻבִּיב לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׂזוּכָה לְהִיָּת צְדִיק מִשְׁל בִּירְאָת אֱלֹקִים:

וַיִּגַּד מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מֵאֵד כִּי רַב הוּא (כב ג)

תַּפְאֵרַת שְׁמוּאֵל

רַבִּי שְׁמוּאֵל צְבִי מְאַלְכְּסַנְדֵּר זִיע"א עֶקֶר עֲבוּדַת ה' הִיא שְׂיַדַע הָאָדָם תְּמִיד שְׁפִלוֹת עֲצָמוֹ, שְׂיַדַע חֲסְרוֹנוֹת עֲצָמוֹ וְשִׁבְרוֹת לְבוֹ שְׁקוֹצֵר תְּמִיד עֲבוּדַת ה', וְאֵז 'אֲשַׁכֵּן אֶת דְּפָא', הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא מְשַׁרְה עֲלִיּוֹ שְׁכִינָתוֹ וְגִדְלָתוֹ, וְכָל מִקּוֹם שְׂאֵתָה מוֹצֵא עֲנוּתָנוֹתוֹ שֵׁם אַתָּה מוֹצֵא גִדְלָתוֹ (מגילה לא).

כָּכֵל שְׂמַתְעֵלָה מְכִיד יוֹתֵר בְּחֲסְרוֹנוֹ בְּעֲבוּדָה וְכָל מָה שְׁנַתְּגַדֵּל יוֹתֵר וְנִתְקָרֵב לְהַקְּדֻשָּׁה נַעֲשִׂים נְכַנְעִים יוֹתֵר, כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ ו' (חולין פט). 'כִּי אַתֶּם הַמְּעֻט' (דברים ז ז) בְּשִׁבִיל שְׂאֵתָם מִמְּעֻטִים עֲצֻמְכֶם, אֲבָרְהָם אָמַר וְאֲנִכִּי

וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֵל זַקְנֵי מְדִיָּן עֲתָה יִלְחַכּוּ הַקְּהֵל אַתְּ כָּל סְבִיבֵיתֵינוּ כְּלַחַךְ הַשּׁוֹר אַתְּ יָרַק הַשְּׂרָה (כב ד)

מחשף הלפן

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

כלחך השור את ירק השדה - רמז לשור
אכל עשב במעשה העגל

מה שאמר כלחך השור, אפשר לרמז, דהנה יש לתמה תמיהה גדולה על בלק ובלעם, שהיו חכמים להרע עד מאד ונדעו בדיעה עליונה מקום אחינתם, ומקום אחיות בני ישראל ומשה רבנו עליו השלום, ונדעו שמעלת ישראל גדולה ממעלתם, ומפל שפן משה רבנו עליו השלום, איך טח מהשפיל לבותם שרצו לקלל את ישראל, ונאפלו וקללו אותם מהיכי תיתי שתועיל קללתם בהם, ועל מה סמכו ועל מה נשענו שרצו לקללם.

אבל הם חכמים להרע, וסמכו על מעשה העגל, שאין גדול מעון זה, ונדעו שהתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב, ונדעו שאמר הקדוש ברוך הוא (שמות לב לד) 'וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם', ועל זה סמכו שיקללו אותם ותועיל בהם קללתם, שהרי יש לה מקום לשלט שהוא עון העגל.

וזה נרמז במה שאמרו כלחך השור את ירק השדה, דקרי ביה 'פי לחך' השור את ירק השדה, דהינו עשו שור שהנה מלחך את ירק השדה, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קו כ) 'וימירו את כבודם בתבנית שור אכל עשב', שהביאו לפני העגל עשב ואכלו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה:

וישלה מלאכים אל בלעם בן בער פתורה אשר על הנהר ארץ בני עמו לקרא לו (כב ה)

תולדות אהרן

רבי אהרן מזטומיר זיע"א

אמות העולם אוכלים לתאותם ונמצא שהשלחן משפיע להם, אבל ישראל זוכרים באכילתם

שאר המאכל מחיה אותם אלא הכורא ובכך נשפע שפע מהכורא לשלחנם ונדקקים בכורא

נבאר על פי מוסר: דהנה הרזין דאורייתא אי אפשר לאומרם ואין אדם רשאים לאומרם כך בלי לבוש, רק שצריך אדם להלביש אותם בלבוש, והלבוש יהיה מוסר לבני אדם. ויש שני מיני מוסר: אהד על פי פשטיות שאומר מוסר ומוכיח אותם על מדות רעות או שאר דברים שאינם נוהגים כשורה, וזה המוסר נקרא סתם 'מוסר', אבל זה המוסר שמלביש בהם רזין נקרא במשלי (סו לג) 'מוסר חכמה'.

ובכל דבר ודבר יש נשמה וגוף ולבוש והיכל, והרזין הם הנשמה של הדבורים, והדבורים הם הגוף של הרזים, ומה שמלבישם בהמוסר הוא הלבוש, שלבוש הוא על הגוף, ומתחלה מצמצם הרזין בהאותיות ומהם בא המוסר, והיראה שמדבר בה הדבורים נקראת היכל. וזאת הבחינה נקראת שלחן, על דרך שלחן מלכים, שבחינת מלכות נקראת היכל והיא היראה פידוע לידועי חן.

ומה הוא הדברים שמונחים על השלחן, הם דברי מאכל, והם דברים שאדם מתאנה להם. וצריך לדעת שאין זה הדבר מחיה את האדם בעצמו אלא הרוחניות שבזה הדבר שהוא מהכורא מחיה את האדם וזה הוא התענוג שבתוכו, והיא עקר החיות שבתוך דבר זה.

ממילא מאחר שפן הוא צריך ליחד זה המאכל להכורא. ולכך אותיות מאכל בגימטריא צ"א, שהוא הנו"ה אדנ"י, שהם עקר היחוד, והוא היחוד של אמ"ן. והדעת נותנת שצריך אדם ליחד זה היחוד של אמ"ן על כל כ"ף וכו"ף שלוקח מהעצרה.

ושלחן בגימטריא שצ"ד, וזה הגימטריא באותיות הוא ג"ש צ"א, הינו לרמז על זה שצריך אדם לגשת זה היחוד של צ"א על השלחן על ידי המאכלים, והוא הנו"ה אדנ"י

כי מה שעלה בדעתו של בלק להלחם בישראל, היה בקרח שחלק עם משה, לפי שעיניו הטעמו, שראו שמואל עומד מזרעו. וכן בלק ראה בקסמיו, כי דוד מלך ישראל ורעו עתידים לצאת מרות המצביה, בת מלך עגלון, שהוא מבני בניו של בלק, כנזכר בספר הזהר.

והנה מלכות בית דוד זכו לטל פתח מלכות, שהוא רמז אל זר זהב שעל השלחן שבמקדש הנקרא פתורא. וזהו מה שרמז בלק לבלעם, שלא יתפחד מלהתקוטט עם ישראל, המנצחים לכל האמות, כמו שאמר הפתוח (שמות טו יד) 'שמעו עמים ירגזון וגו'', אבל יכול הוא לנצחם, ולא יפל בגדם, כי הרי עתידים כל זרע מלכי בית דוד לצאת ממנו:

ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה (כב ו)

אהל ישכר

רבי ישכר דב מנואלבארז'

שלשה מכשלים עומדים בדרך החפץ לעבד

את הבורא, והעצה כנגדם היא תפלה

ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה. פרש רש"י ו'ל' (פסוק ד) מנהיגו של אלו במדין נתגדל ואין כחו אלא בפה. כל אדם נתקל במכשולים על דרכו והם שלשה: מלחמת הגוף המושכו לתאוות העולם. מלחמת היצר הרע, שאם האדם נכשל ברבוי תאוות הרי הוא כבר ברשת היצר הלוטש עיניו עליו. ומלחמת הכריות, כי הרוצה לטהר עצמו, מיד "קמים עליו בני בליעל" להפריע לו בעבודתו הקדושה.

וכנגד כל מלחמות אלו ישנה עצה אחת בדוקה והיא: לשפף שיח לפני שומע תפלה, וזהו הרמז ברש"י מנהיגו של אלו נתגדל במדין - גדלותו היא בזה שגבר על המדיינים וריב היצר, וכל כחו הוא - בפה - בתפלה, וזהו לפי הפה - בצרא אגרא' (אבות פ"ה מ"ב), לפי הצער שאדם

- שהוא הי"ו"ה את הכל וברא את הכל והוא ארון הכל והשפיע שלו הולכת בכל הדברים ומחיה אותם. נמצא כל הדברים הם בחינת מקבל שמקבלים שפע החיונית מהבורא ברוך הוא, ועל זה הדרך צריך אדם לאכל במבאר. **אבל** כשחס ושלום ודרך אחר התאנה לחוש, נמצא הוא מקבל מהתאנה ועושה את התאנה לבחינת משפיע חס ושלום, וזה נקרא הפיכת השלחן, שעקר השלחן הוא ג"ש צ"א במבאר, שאותו דבר היא בחינת מקבל שמקבלת חיות מהבורא ולא בחינות דבר. והשפיע החיוני ההולכת מהבורא למשה נקראת נהר שהוא נהורא ובהירות, נמצא הנהר הוא למעלה מהשלחן, שהשלחן וכל הדברים המונחים על השלחן מקבלים מהנהר.

וזה הוא בקדשה כשאדם מקדש את עצמו ומיוחד היחוד על דרך שאמרנו, אז הוא הנהר למעלה מהשלחן, אבל בכתיב תפאין שהם רודפים אחר התאנה לחוד, נמצא התאנה לחוד היא המשפעת - והיא היא השלחן, נמצא אצלם השלחן הוא למעלה מהנהר, שזה לעמת זה עשה האלהים, רק שהם הופכים את השלחן והדברים עתיקים למבין.

וזה הוא פתחה אשר על הנהר, פתחה' הוא שלחן והם מהפכים אותו על הנהר במבאר. ולכך רשם בכתוב ארץ בני עמו, הינו שבני עמו עושים כף שהופכים השלחן, אבל עם בני ישראל עושים בודאי את השלחן ג"ש צ"א, שמקבל משמות הבורא ברוך הוא הו"ו"ה אדנ"י:

שער הפסוקים

רבי חיים וויטאל זיע"א

טעם נפלא מדוע סבר בלק שביכלתו להלחם עם ישראל

עוד ירצה, וישלח מלאכים אל בלעם בן בער פתחה, הנה שלחן, תרגומו פתורא. לרמז:

פרשת בלק

עליהם, ואז מדבְּרֵיו מוכן ממילא להגביר את מואב על ידי שִׁזְכִיר שָׁמָּה להפך, שיאמר מ' מ'ו מו"א מואב, שְׁבֹזָה יהיה תגברת למואב. ולכן אחר שאמר לו קבה לי את העם הזה שָׂרְמו לו שִׁזְכִיר שָׁם ישאל בְּדַרְךְ הקטנה והמעטה כמו ענין הנְּפֹרֵת שָׁם שְׁכִירֵי הַנִּל, לְזֶה אָמַר לוֹ בְּלַעַם, דָּבָר זֶה שְׂאֵתָה מִבְּקַשׁ מִפְּנֵי לַעֲשׂוֹת קִטְנָה – רְצוֹנוֹ לומר הקטנה בשמם כמו שְׁכִירֵי, או גְּדוּלָה – רְצָה לומר הגְּדוּלָה בְּשֵׁם מואב כְּדֵי להגביר אותם, לא אוכל לַעֲשׂוֹת בְּלִתי רְשׁוֹת 'ה' אֶלְקֵי, דָּגַם בְּדָבָר זֶה צָרִיךְ אָנִי לטול רְשׁוֹת מֵה' אֶלְקֵי:

ויעמד מלאך ה' במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה (כב כד)

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפ"טטיין זיע"א
גדר מזה וגדר מזה: רמז לבין המצרים

נְרָאָה הענין בשום לב על מה שְׁנִקְרָאוּ הַיָּמִים שְׁבִין שְׁבָעָה עֶשֶׂר בְּתַמּוּזוֹ לַתְּשַׁעָה בְּאָב בין המצרים, וטעמא בעי ולא שמעתי הפרוש מימי ולא ראיתי בספרים פרושו. ונראה לומר, דהנה כבר כתבנו למעלה שרשעים במעשיהם הרעים ממשיכים את ההנהגות העולם על פי 'השבע' שהוא גימטריא אלהיים והוא גבורות ודינים וגורמין חרבן העולם חלילה, אמנם הצדיקים במעשיהם הטובים ממשיכים את שמות הקדושים, דהינו היות הקדושים, גדלות המוחין, לתוף שם אלהיים וממתיקים הדינים. והנה ידוע שבעתים הללו בין י"ז בתמוז לתשעה באב גברו הדינים והמקטרגים עד למאד עד שגורב הבית המקדש. ואז בעת מעשה חרבן הבית נסתלקו היות למעלה למעלה, והיה הסתלקות היות רק באותו הרגע ואחר כך מיז חזרו לזרם בכראשונה שלא

מצטער בעבודת ה' כף זוכה הוא לרוממות נשמתו, 'אגרא' מלשון סליק לאיגרא (כתובות קג):

לא אוכל לעבר את פי ה' אלקי לעשות קטנה או גדולה (כב יח)

עוד יוסף חי

רבי יוסף חיים ממגדד זיע"א

'לעשות קטנה או גדולה' – לקללם על ידי הזכרת והקטנת שמם מאות לאות

נְרָאָה לי בס"ד, דאיתא במסכת עבודה זרה דף י"ב, תנו רבנן לא ישפה אדם מים בלילה מפני סכנת שְׁכִירֵי, ואי צחי למשתי נימא שברור" ברור" רור" רור" ר"י, ופרש רש"י ז"ל שד הממנה על מפת סגורים שמו שְׁכִירֵי, וכשומע השד המעטת אותיות שמו אות אחר אות בורח, ענין שם. וידוע מקלל הן אפה שומע לאו, דאם יסיפו באותיות השם פעם אחר פעם, שִׁמְרֵבִין אות אחר אות מתגבר בעל השם.

והנה כאן אמר לו בלק לכה נא קבה לי את העם הזה, וקבה' הוא לשון המעטה, וכמו שכתב באהלי יהודה (עיר קב) קב לשון מארה והמעטה על דרך 'לא קבה אלי', עד כאן לשונו, וכן הוא בדברי חז"ל שאמרו (עירובין כ"ג) משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי, והינו קב רצה לומר מעט, וכנזכר בערוף ז"ל.

על כן יש לומר מה שאמר לו קבה לי את העם הזה, רצה ממנו שִׁזְכִיר שָׁמָּה בְּדַרְךְ המעטה והקטנה, כמו שְׁכִירֵי הַנּוֹכַח לְעִיל שִׁזְכִיר שָׁם שְׁכִירֵי בְּדַרְךְ הקטנה, וכן כאן שיאמר שם ישאל בְּדַרְךְ הקטנה, שהוא ישאל שְׂרָא"ל רָא"ל א"ל ל', ונזה יחלש כחם לפי דעתו, כי כחו של אדם באותיות שמו.

וזה שאמר קבה לי את העם הזה – כלומר תעשה הקטנה והמעטה בשמם שְׁבֹזָה אֶתְגַּבֵּר

וזהו רומז בפסוק שהתחלנו, ויעמד מלאך ה' במשעול הכרמים וגו' - רצה לומר שעומד מלאך ה' - הינו מלאך של רחמים, במשעול הכרמים - הינו מלאך של רחמים, ישאל, גדר מזה וגדר מזה - הינו מצד הנה לשם הנו"ה הוא גדר וציון שלא יאחזו בו המקטרגים והדיינים, וכן מצד השני, שם טדה"ד מלפניו ושם כוז"ו מלאךריו, שהוא נכתב גם כן על המזוזה לשמירה, וכנה ישמרגו השם ויצילנו מכל רע ואף טוב לישראל, והבן:

מי מנה עפר יעקב (אין חשבון כמזות שהם מקומין בעפר, לא תחרש בשור ובחמור, לא תורע כלאים, אפר פרה ועפר סוטה, וכיוצא בהם, רש"י) (כג י)

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

מכל פסיעה לרבר שבקדשה נברא מלאך

מי מנה עפר יעקב, מי יוכל למנות ולשער יקרת קדשת כל פסיעה ופסיעה שדורכים על העפר כשהולכים לדברים שבקדשה, כגון לבית כנסת ולבית מדרש, ולקבל פני רבם בקדשה, ולשפך שיחם בהתבודדות לפני השם יתברך, שמכל פסיעה ופסיעה שדורסים על העפר נעשים תקונים ופעשועים גדולים למעלה שאי אפשר למנותם ולשערם (הלכות ברכת השחר ה"ה):

לקוטי טיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
 קיום המצות בכחינת 'עפר' - הכנעה בטול וקבלת על

צריך להבין מהי השכחות ד'אין חשבון במצות 'לעפר' ד'נקא. והבאור כנה: ד'וע שבקיום המצות ישנם בכללות שתי

להאחו חלילה שליטת החיצונים, ועל ידי זה הנה קיים העולמות.

והנה נמצא כתוב בספר הפנונת להאר"י ו"ל שבנימים האלה יש לכוון בג' הראשונות של השמונה עשרה בתפלה, בתחילה ראשונה יש לכוון האותיות שקודם להו"ה, דהינו שם טדה"ד, ובתחילה שניה של השמונה עשרה יכוון האותיות שאחר שם הנו"ה, דהינו שם כוז"ו, עין שם.

בימי בין המצרים יש ללמד כפשט התורה יותר מכנסתרות וכן לעסק במדות טובות

ונראה לי הענין, כי הנה הדבר ידוע מדברי הקדושים העליונים ובספרים קדשים, שבכל הזמנים חוזרין הדברים כמו שהיה בזמן הראשון, דהינו בימי הפסח מתעוררים התסודים כמו שהיה בפסח מצרים, וכן בשבועות וכדומה. וממילא בימים שבין י"ז בתמוז לתשעה באב מתעוררים הדיינים ומקטרגים כמו שהיה בשעת החרבן ושרפת הבית. ולזאת נראה עצה היעוצה לעסק בפשטות התורה בימים הללו ולא בנסתרות ומוכן ממילא לידוע דעת. וגם כן יראה לאחו במדות טובות ביי"ג מדות. וזה לדעתי נרמז בדברי פונת האר"י ו"ל הנ"ל, דהינו לכוון שמות אלו בתחיתמת ג' ראשונות שם טדה"ד ושם כוז"ו, כי שם טדה"ד גימטריא כ"ב, דהינו שרומז לכ"ב אותיות התורה ללמד בהתמדה בתורה הקדושה בימים אלו, ושם כוז"ו בגימטריא ה' אחד, דהינו ליחד השמות ולאחו ביי"ג מדות, כמו שאמרו חז"ל ויעשו לפני כסדר הנה וכו'.

וכזה נבין מה שנגאראו הימים מי צרה ש-מ"ז בתמוז לתשעה באב בין המקרים - לפי שהשם הנו"ה הוא בין שני שמות, דהינו השם טדה"ד לפניו פנ"ל והשם כוז"ו לאחריו כאמור. וזהו בין המקרים, בין הגבולים, דהינו השני שמות הנ"ל, כדי שלא יאחזו בו החיצונים חלילה.

פרשת בלק

המצות מתוך קבלת על מלכות שמים מתגלה בזה על מלכות שמים, מלכות הבורא בגלוי, ו'קיומו' נמשך כל משך הזמן שלאחריו זה:

הנה בדרך לקחתי וברך ולא אשיבנה (כג ט)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

שטותו של בלעם

לא אשיבנה גימטריא יאני הוא שוטה, והפנה, הוא שוטה בדבר זה, ולא הרגיש בשטותו עד עכשיו, שהרי מביאה ראשונה שבאו אליו שרי בלק אמר לו אלהים (לעיל כב יב) 'לא תאר את העם כי ברוך הוא, הרי שברכם ה' בפרוש מפיו, ומה נשאר לבלעם ולבלק מה לעשות.

ה' לא נתן רשות לבלעם לילך רק לקריאה בעלמא

ואפשר דמטעם זה בפעם שניה כשבאו לו עוד שרי בלק, אמר לו ה' (שם פסוק ט) 'אם לקרא לך באו האנשים קום לך אתם, ובבקר כשהלך אתם כתיב (שם פסוק כב) 'ויחר אף אלהים כי הולך הוא, דמלתא דתמיהא היא זו, דבלילה אמר לו 'קום לך אתם, ובבקר ויחר אף אלהים'.

אלא הפנה דכיון שאמר לו מביאה ראשונה 'כי ברוך הוא, נמצא ה' ברכם בפרוש, וכיון דה' ברוך אותם מה תועיל לקללת המקלל, ובלעם לא הרגיש בזה. ובפעם שניה אמר לו 'אם לקרא לך באו, וכונתו תברך פשוטה, שאמר לו לא יש לך פי אם קריאה בעלמא ויזקא, ודוק מנה דלעגנן הקללה כבר אמרתי לך 'לא תאר את העם כי ברוך הוא'.

בלעם הרשע לא שמע לדבר ה'

והרשע בלעם לא שת לבו גם לזאת למידק האי לשנא דאמר לו 'אם לקרא לך,

אפנים: קיום המצות מצד החשבון והטעם הן טעם ודעת, מצד טעמים והמעלות שבמצות, הן טעם וענג, שיש לו ענג והרגש בהמצות), וקיום המצות בלי טעם בדרך קבלת על מפני שהן מצות – צווי ורצון ה', כנסח ברפת כל המצות 'אשר קדשנו במצותיו וצונו'.

ויש לבאר, שהאפן הב' הנ"ל נקרא בשם 'עפר' – ומשני טעמים: א) קיום המצות באפן של 'עפר' מורה על הקבלת על מלכות שמים ובטול לגמרי כמאמר ונפשי כעפר לכל תהיה' (תפילת שמונה עשרה), שאינו שום מציאות (לעצמו), ב) 'עפר' מורה על עבודה שאין בה טעם ומעלה. והינו שמקיים מצותיו של הקדוש ברוך הוא בלי שום 'חשבון' דשכל – טעם ודעת שלו, וכלי כל חשבונות בכלל, אלא אף ורק מפני ש'חקה חקקתי גזרה גזרתי'.

וכאשר קיום המצות הוא באפן זה – הרי זה גורם שפעלת המצוה תהיה באפן בלתי מגבל – אין חשבון. כלומר: הטעם שקיים המצות 'לא תחרש בשור ובחמור', או 'לא תזרע כלאים', נחשב כ'אין חשבון', דכל פעם שחורש או זרע הוא מקיים מצות אלו – הוא לפי שקיימם הוא באפן דעפר, מתוך בטול וקבלת על מלכות שמים, כי הוא אומר 'אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי' (ת"כ ורש"י ויקרא כ כז), ואז מתקיים בו 'ישב ולא עבר עברה נותנים לו שכר כו' (קידושין לט:), שנחשב כקיום המצוה.

ועל דרך זה הוא בקיום מצות עשה, דכאשר האדם מקיים מצוה מצד חשבון וטעם ודעת שלו, הרי זה קשור עם מציאותו, ואם כן המצוה נעשית רק בעת עשיתו ופעולתו, מה שאין כן כאשר מקיים מצוה לא מצד חשבון, מצד מציאות האדם, אלא מצד קבלת על מלכות שמים, קיום צווי ורצון ה', הרי בשם שהקדוש ברוך הוא הוא למעלה מזמן ומקום כן הוא בנוגע לרצונו, ולכן בקיום

המצות שאין יכולים לקיים בזמן הזה ומעלה עליהם כאלו קימום

ומה שאמר ה' אלהיו עמו קאי על לא הביט און ביעקב, כי אף ש'לא הביט' מכל מקום ר'אה, ועל פן הזכיר מדרגת 'יעקב'. אמןם במחשבה טובה הזכיר 'בישראל', וירמו עליה לא ראה עמל בישראל.

ובאור הפסוק, שאף שיש הרבה עמל שהם לכאורה עברה בפעל, אז לא זו שאין הקדוש ברוך הוא מביט בה, אלא אפילו אינו רואה בו. כיצד, יש הרבה מצות שכלל ערת ישראל אין מקימין, כמו עתה בתרין בעונותינו הרבים מצות המקדש וקדשיו ומצות טמאה וטהרה והרבה פיוצא בנה.

הקדוש ברוך הוא יודע דעת ישראל שבמאד הם שומחים לקימם וכל תפלתם על זה לקימם, רק עתה עוברים באנס, הקדוש ברוך הוא מצרף מחשבתנו למעשה כאלו היה מעשה, ואז לא זו שאין מביט העמל, אלא אפילו אינו רואה (בעשרה מאמרות - מאמר חשיעי ו):

ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו (כג כא)

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א שתי משמעויות בכאור המילה ב'תרועת' **הנה** בפרוש תרועת יש שני פרושים. הא' לשון שבירה ופירור, כמו 'תרועם בשבט ברזל' (תהלים ב ט), והב' לשון חכה ורעות, וכדפרש רש"י בחמש פאן. ושניהם אמת.

כאור שתי בחינות מלך, חסדים וגבורות **דהנה** יש להבין דפעם מצינו דכתיב 'מלך במשפט יעמיד ארץ' (משלי כט ד), ו'דינא דמלכותא דינא' (ב"ק קיג), שהיא מבחינת גבורות, ופעם כתיב 'באור פני מלך חיים' (משלי טו טו), אנפוי דמלכא נהירין בבחינת חסדים.

רק הוא בבקר קם והלך עמהם, ודעת הרשע הליכתו כי אם לקלל, ומשום הכי י'חר אף אלהים כי הולך הוא', ודהינו לקלל, ועל זה דנק והוסיף מלת 'הוא'. ואמר ה', זה שוטה וטפש, הרי אמתיו לו בתחלה 'לא תאר את העם כי ברוך הוא', וגם בפעם שניה אמתיו לו 'אם לקרא לך', והדייק פשוט ונראה, ודוקא קריאה בעלמא עליה נתייך לך רשות להלך, אבל לענין קללה כבר התריתי בך 'לא תאר את העם כי ברוך הוא', והרשע לא נתן לבו לדבר ה' לא בפעם ראשונה ולא בפעם שניה, ומשום הכי תרה אף ה' עליו.

כשבא אצל בלק הרגיש בשטותו

ועכשיו כשבא אצל בלק אז הרגיש בדברי ה' שאמר לו בתחלה, שאמר היכי דמי שה' אמר לי מתחלה 'לא תאר את העם כי ברוך הוא' ולא הרגשתי בזה, זה שטות בנדי. וזה שאמר עכשיו הנה ברך לקחתי, דהינו עכשיו כשבאתי אמר לי ה' לברך, והאמת כבר מתחלה ברכם ה', שאמר לי 'לא תאר את העם כי ברוך הוא', ומי יוכל להשיב ברכתו שלא תתקיים.

וזהו ברך, דהינו כבר ברכם ה' כשאמר לי 'כי ברוך הוא', ואני לא אשיבנה, לא אוכל להשיב ברכתו, ואני הייתי שוטה בדבר זה, כי מאחר שברכם ה' שאמר לי 'כי ברוך הוא' מה נשאר לי עוד לעשות כלל, ושטותי גרמה לי דבר זה, ולפיכך בא בחשבון לא אשיבנה ואני הוא שוטה':

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל
ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו (כג כא)

של"ה הקדוש

רבי ישעיה הלוי הורוויץ זיע"א
הקב"ה מביט על חשקם של ישראל לקיים

**כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל כעת
יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל-ל (כג כג)**

מי השילוח

רבי מרדכי יוסף מאיז'ביצא זיע"א
המספק היה עליו לעשות יסלק כל נגיעתו
ויתבונן היטב מה רצון ה', אך היודע בכרוז
מה רצון ה' יתעקש לעשותו

הנה ענין 'נחש' הוא התעקשות בדרך מבלי
להסיר דבר זה מדעתו, ו'קסם' הוא
להפך, דהיינו אם הוא מספק בדרך אם לעשות
או לא, רואה אם ילך לו פשוטה וכסדר יעשה
ואם לאו לא יעשה, וזהו 'קסם', הינו לראות
כפי שיתנהג מעצמו.

ושניהם אסורים שלא במקומם הראוי להם,
דהיינו באם ידע האדם בכרוז את
רצון השם יתברך, אסור לו לחשב בדרך ולעזוב
הדרך כפי שיתנהג מעצמו, רק צריך להתגבר
כארי ולעשות בתקיפות.

ובמקום שהאדם מספק בדרך, אסור להיות
בתקף, רק להתבונן כפי שיתנהג
הדרך בעצמו בלי דעתו כלל, כמו שמצינו
בגמרא (חולין צה:) רב בדיק במבא, הינו שהספינה
באה לנגדו בלי שום השתדלותו, מזה הבין
פי מה' הוא, ובלתי הסימן הזה לא היה נוסע.

ולכן כתיב ביעקב 'נחש', פי יעקב נקרא
האדם שאינו בשלמות ועוד אין לבו
נמשך אחר רצון השם יתברך, וכמו שמצינו
שהנביא בשעה שמדבר בקטנותו ישראל קוראם
על שם יעקב, כמו שנאמר 'מי יקום יעקב פי
קטן הוא' (עמוס ז ה).

ולכן אמר כי לא נחש ביעקב, בשעה שהנפש
מישראל מספק בדרך, לא ילך בעקשות
כלל, רק יסלק כל נגיעה מעליו ויראה כמו
שיתנהג השם יתברך כף יעשה הדרך הזה.

אך הענין הוא דיש שתי בחינות במדת מלך,
וכמו שאיתא בזהר בפרשת ויחי (ח"א רלט.)
כד מלכא יתיב על כורסיא איקרי מלך עלאה
וכד נחית לעבדוי מלך זוטא איקרי. שבימות
החל, כשמתלבש בעולמות בריאה יצירה עשייה,
מלך זוטא איקרי. וירידה זו הוא על ידי
גבורות וצמצומים כמו שנאמר 'כבוד מלכותך
יאמרו וגבורתך יברו' (תהלים קמה יא), ו'אזי
'במשפט ימיד כו'', דינא דמלכותא כו'.

מה שאין כן בשבת הוא בחינת כד יתיב על
כורסיא, וכמו שאיתא בזהר פרשת תרומה
(ח"ב קלה:). והינו שבשבת הוא עליות העולמות
ובחינת מדת מלכותו עולה ומתחדת בשרשה
בבחינת אצילות, ועל זה נאמר 'באור פני מלך
כו'', ואנפיקא נהירין בנהירא עלאה על ידי
התגלות ענג העליון מבחינת רצוא דכל רצוין
שמתגלה בשבת במדת מלכותו יתברך.

באור שני משמעויות 'תרועת'

וזהו תרועת מלך בו, לשון רעות וחבה, דקאי
אבחינת ישראל שהוא בחינת שבת, שאז
ה' אלקיו עמו ממש שמתענג על ה', ונמשך
בחינת תרועת מלך בו, הינו גלוי בחינת רעות
וחבה מבחינת רצוא דכל רצוין שנמשך במדת
מלכות שהיא כנסת ישראל.

וגם על ידי זה נמתקים כל הדינין וגבורות
הנמשכים מבחינת דינא דמלכותא בששת
ימי הפעשה מחמת התגלות רצוא דכל רצוין,
וכמו שאיתא בזהר תרומה שם וכל דינין
מתעברין מנה כו'.

וזהו תרועת מלך בו כפרוש הראשון לשון
שביכה ופרור, דהיינו שמתפוררים
הגבורות ונהו מתוקן, וכמו שנאמר 'אתה
פוררת בעדף ים' (תהלים עד יג). ותרועה ופרור
זה הוא על ידי התגלות בחינת רצוא דכל
רצוין שהוא ענין רעות וחבה. נמצא שתי
הפרושים עולים בקנה אחד:

באור נוסף

אז יאמר לפי מה שפכת זקני הרמ"א באורח חיים סימן א: ומיד שיעור משנתו יקום בזריות לעבודת הבורא, ועין שם במגן אברהם, וזהו שגאמר 'עד מתי עצל תשכב מתי תקום משנתך' (משלי ו ט), שלכאורה הוא כפל לשון, אבל רצונו לומר 'עד מתי עצל תשכב' במשך אחד שיעור, מתי תקום 'משנתך' כלומר מיד אחר השנה, ולא שתשכב מקדם איזה שעות ואחר כך תקום, שזהו קימה משכיבה, ולא משינה. וזהו שגאמר כלביא יקום וגו' – מיד שיעור – לא ישכב – כלל אחר שיעור – עד יאכל טרף וגו', שזהו קריאת שמע ותפלה:

יזל מים מדליו וזרעו במים רבים וזרם מאנג
מלכו ותנשא מלכתו (כד ז)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

גם כשישראל בגלות מעלים את ניצוצות הקדשה

יזל מים מדליו וזרעו במים רבים. בא להוסיף ולהוציא מלב בלק שלא יוכל לקללם גם לעתיד כשיהיו בגלות על עונותיהם ויהיו עניים מן התורה ומן המצוות, וברר לו עכשו שגם באותו זמן לא תשלט שום קללה בהם, שתהי גם כשיהיו ישראל בגלות לא יתבטלו מן התורה ומן המצוות, ובכל מי גלותם הם מבררים הניצוצות, וכשישילמו להתברר יבוא מלך המשיח, ומלכותם תשאר קימת לעד ולעולמי עולמים. והנה עקר הניצוצות הם משבעה מלכים שמתו, והניצוצות הם אחרות בתוך הקלפות, ועל ידי תפלות ותורה ומעשים טובים מתבררים מדי יום ביומו.

וזהו שאמר יזל מים מדליו וזרעו במים רבים, הפונה, אף כשזרעו של העם הזה יהיה

ולא קסם בישראל, הינו מי שלבו נמשך אחר רצון השם יתברך בשלמות וכשיפל במחשבתו שום דבר היא רק מרצון השם יתברך שהשפיע לו, ואינו בהתרשלות רק עושה הדבר בתקיפות, כי באם לאו יעבר חס ושלוש על דעת השם יתברך, ויבזה היה בלעם משבח לישראל שכל אחד מפיר את ערכו:

הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף וזרם חללים ישתה (לא ישכב בלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מוזיק הכא לטרפו, כיצד, קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המוקום, בא מחנה וניס להזיקם הקב"ה שומרים ונלחם מלחמותם ומפילים חללים, רש"י) (כג כד)

ייטב לב

רבי יקותיאל יהודה מסיגעט זיע"א

יתגבר כארי לקום מיד שמתעורר וסגלה לזה

עין פרוש רש"י. ויש לדרק מפיני מה שנה הכתוב להקדים קימה לשכיבה, הלא כתוב 'וישכבך ויבוקמך' (דברים ו ז), וכן הוא הסדר, כי קימה אינו נקראת אלא כשיקום ממטתו, אבל בכל היום נקרא עמידה וישיבה והלוח, ועין מגן אברהם (אורח חיים נח), אם פן לא יוכל לקום עוד אחר שישכב, והיה לו להקדים לא ישכב ואחר כך כלביא יקום. ועין ריש פרק קמא דברכות (ב) תנא אקרא קאי, עין שם.

ולתרין דברי רש"י אפשר על פי מה שכתוב בספרי יראים כי סגלה לקום בשעה שרוצה הוא על ידי שקורא קריאת שמע בכונה ואז מתפלל שיעזרוהו השם יתברך לקום בשעה שרוצה, ומפקיד רוחו, והקדוש ברוך הוא מחזיר לו פקדונו בשעה שרוצה לקבלו. וזהו שגאמר כלביא יקום וגו', והטעם כי לא ישכב – מתחלה בלילה – עד יאכל טרף, על ידי קריאת שמע, וכאמור.

פרשת בלק

יכולים לשרות על ישראל, עד כאן לשונו הקדוש.

הרמז בפסוק שלפנינו

ואפשר שנה נרמז במאמר הכתוב אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב, שראה שישראל יקראו אלו הדבורים עד שיתהפכו לברכות, הגם שעכשו בשעה שאמרו לא היו עדין ברכות, מפני שאמרן בלי פונה, אכל אחר זמן על ידי ישראל יחזרו להיות ברכות, על ידי שיכוננו בהם פנאות הראויים.

וזוה פרוש אראנו ולא עתה – הינו שאלו הברכות יהיו ברכות רק אחר זמן, ולא עתה – רק אחר שיקראו בני ישראל בתורה ויכוננו בהם כל הצורך אז יחזרו להיות ברכות:

הפטרה

דברי תורה

רבי חיים אלעזר ממזנקאטש זיע"א
באור נפלא אודות עבודת הצנע לכת באמן
שלא תהיה חלול השם

הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך
כי אם עשות משפט וצדקת חסד והצנע
לכת עם אלהיך (מיכה ו ח). ויפלא כל עובר על
המקרא הלז, כי אם הוא באמת אוהב חסד
ועושה משפט הרי נכר לכל צדקתו וגם עושה
משפט לעמו ואינו עוד הצנע לכת, ואיך תכוננו
אלו שניהם יחדיו.

אך יש לבאר בפשוטו, כי הנה יש דרך לפני
ה' נסתר ובחינת הצנע לכת עם אלהיך,
אמנם זהו לכאורה אם יצניע מעשיו ועל ידי
זה יהיה מכרח שלא יראוהו כלל לומד או
מתפלל - רק עוסק בתחבולות ומעשי נערות,
ויכעין קלות ונרות.

גם אם יש לו בזה דרך נסתר וכונתו לשם
שמים כדי להסתיר מעשיו, מפל מקום
הרי זה חלול ה', כהאי דאמרינן בגמרא (יומא

גולה במים רבים, שהם אמות העולם והספרא
אחרא הנקראים 'מים רבים' (שי"ש ח ט), אל תחשב
שבאותו זמן תחול קללה עליהם ויאבדו חס
ושלום, שהרי גם באותו זמן יזל מים מדליו, שאף
על פי שהם עניים ומשפלים בין האמות בגלות
אפלו הכי יזל מים מדליו, דהינו אפלו העניים
שבגלות, מפל מקום יזל מים מהם, דהינו
עוסקים בתורה ובמעשים טובים הנמשלו למים.
ועל ידי זה נמשכה להם תועלת גדולה, שעל
ידי זה וירם מאנג מלכו, הם הניצוצות של
המלכים שמתו, יתרוממו ויעלו מתוך הקלפות
ויחזרו למקומם מקום הקדש, ובזה ותנשא מלכותו,
ירם גרן מלכות שמים ויבוא מלך המשית. והנה
אנג גימטריא שבעה, לרמז על ניצוצות שבעה
מלכים שהם טמועים בקלפות הנקראים אנג:

אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב (כד יז)

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר זיע"א

על ידי שישראל קוראים בתורה את ברכות
בלעם יוצקים בהם שפע וברכה

בספר הקדוש דברי מנחם מהרב הקדוש רבי
מענדל מרימנוב זצלה"ה הקשה, הלא
באמת היו ברכותיו של בלעם מהשפה ולחוץ
ולבו בל עמו, ואם כן איך יכולים ברכות פאלה
לשרות ולחול על המתברך בשאין בהם שום
חיות, דאנן קומא לן שהמברך את חברו צריך
לתן חיות, הינו שימתן את דעתו ורצונו וכל חפצו
באהבה ענה, ועל ידי זה יכולה הברכה להתקיים,
מה שאין כן מי שמברך בפיו ולבו בל עמו וכו'.

אך התרוץ הנכון הוא, שבשעה שאנו קוראים
בתורה אותן הברכות, או פשאנו לומדים
ועוסקים בהם, צריכים אנו להמתיק את כל
הדבורים האלה ולתן בהם שכל וחיית של שפע
ברכות וטובות וחסדים, ועל ידי זה החיות הם

כַּאֲשֶׁר יִפְתָּחוּ בַחֲזָקָה אֶת תַּבַּת הָאוֹצֵר הַזֶּה וְלֹא יִמָּצֵא שָׁם מְאוּמָה (או סֶךְ מוּעָט מְאֹד) אֲזוּ יִכְיֶינּוּ תַחֲבוּלוֹתָיו כִּי טָמְנוּ לַמְעוֹתָיו בְּמָקוֹם אַחֵר, וַיִּהְיֶהוּוּ חֲלִילָה בְּקִנְיַת רֹכֵב שְׂבִיבִים מִיָּד, וְאִין זֶה הַטָּמְנָה הָרְאוּיָה לְהַצִּיל מִמוֹנוֹ וְאֶת נַפְשׁוֹ.

אך זאת העצה היעוצה, באשר יחזיקוהו לעשיר אדיר, ודרך משל כשיש לו באמת חמש מאות אלפים זהובים (ואדם עשוי שלא להשביע ואין רב הונו כל כך בדיוק ידוע), על כן יניח בתוך תבת הקאס"ע קאסטע"ן (דרך משל) שני מאות אלפים זהובים, כדי שאם יפלו עליו בלילה שודדים פנ"ל יזכרח למסר מפתחותיו להם, וכשיפתחו וימצאו סך רב הנזכר יקחווהו למלאות נפשם וילכו להם (ותהי נפשו לשלל והצלה).

וישאר רב הונו יעשה שם בתוך התבה הנזכר בתוך דפן או חומת ברזל שני דפנות של ברזל זה לפניו מזה עד שלא ירגישו שיש שם דפן בתוך דפן. כך יעשה בזה האפן. ויניח שם מעותיו ורב הונו ועל זה לא ירגישו, בפרט הגנבים שימצאו סך והון רב יגזלו דים גם בהנגלה להם בפתח הקאסע ולא יעלה על דעתם יותר פנזכר. וזהו שכפשו להצניע רב הונו. ומה יעשה באפן אחר, הלא אין אפן ראוי וזלת זה להצניע מעותיו בפתח בולה הנזכרת.

באור הנמשל על עבודת הכורא וקיום המצות

כן הוא בדברי תורה ודרכי עבודת ה', מכרח לגלות ולהפתח חלק גדול הראוי, הינו להתפלל וללמוד בהתמדה לשמר ולעשות הוא ויבניו, וכן בהחזקת הדת ככל הנ"ל, ועל ידי זה לא יחשבו עוד לומר בהכרח שיש עוד דרך מצנע אמו בזה, כי די הנגלות לנו ולבנינו לראות וללמוד ממעשיו הטובים.

ועל ידי זה יוכל בהשאר לקיים פראוי והצנע לכת עם אלקיך (וזהו הצניעות ביותר מחמת שלא ירגישו לחפש עוד אחריו מפני

10. היכי דמי חלול ה', כגון אנה אי שקילנא בישרי מטבחה ולא יהיבנא דמי לאלתר, אם כי ברונו לשלם אחר כך זמנים מפני הרואים שיהשדוהו, מכל שכן פשנראי מעשיו ויתחלל שם שמים ותורת ה' והנהגות מצותיו פדת של תורה.

ואם יאמר לתלמידיו שהוא יש לו בזה הדרך נסתר ועמק מצנע מי ומצאנו, ושיענינו בעינא פקחא על דרכיו ומעלליו וימצאו בו טעם נסתר וירגישו שיש קדשת עניניו, אם כן ממה נפשך שוב אינו הצנע לכת ומה אהני מעשיו (בדרך הסתר), אחרי אשר ירמזון מליו לתלמידיו כי דרך נסתר נמצא טמון בהנהגותיו.

אלא ודאי בעל כרחו כי צריכין להתנהג על פי התורה, ובפרט רב ומנהיג להתחזק בתורת ה' ועבודתו ויגמילות חסדים ומשפט הראוי עם בני אדם, ולעמד בעד דת ה' כחומה בצורה אשר לא תמוט וממנו יראו וכן יעשו. וזהו בעל כרחו בגלוי ומלבד זה יהיה לו בכל דבר פניה עמקה על דרך חסידים ונסתרות לשם ה' ובזה לא ירגישו האחרים, ובזה יקיים 'הצנע לכת עם אלקיך'.

באור הענין על פי משל לעשיר גדול המצניע את כספו ורב עשרו

ויובן הענין על דרך משל, לעשיר גדול הרוצה להצניע, ועשוי אדם שלא להשביע, הינו שלא להודיע רב עשרו. וכיותר מפני הגנבים ושודדי לילה כי יארכו לו ולהונו. וכאשר יניח כספו בתוך קאס"ע - קאסטע"ן עוד חוש מפני לטעים מזון שיבואו באישון לילה ויודשו לתן המפתחות מתבת אוצרו הנזכר ויקחו משם את כל אשר לו (ואם לא לתן המפתחות ינהגוהו מיד).

וגם בנסעו מביתו יוכלו הגנבים בתחבולותיהם לפתח גם את תבת ברזל של אוצרו. ואם יטמן מעותיו במקום אחר טמון בארץ וכיוצא במקום שלא יחשבו הגנבים ושודדים, אז

כאור הפסוק היסתר איש במסתרים ואני לא אראנו

והרב הקדוש מספרעליסק פ'רש הפסוק 'היסתר איש במסתרים', גם אם עבודתו תהיה בהסתר מבני אדם, 'ואני', אכל הוא בעצמו ירגיש במעשיו הטובים, 'לא אראנו' חס ושלום ולא לרצון תהיה עבודתו, עד כאן.

והעצה להגיע לבחינה זאת להיות הצנע לכת, היא על ידי דבקות בה' לקיים שויתי ה' לנגדי תמיד, שפאשר יתבונן תמיד בגדלתו יתברך שמו ממילא לא יחשב עבודתו לכלום.

כאור לשון הרמ"א בתחלת ארח חיים לפי הנ"ל

ובזה יתפרשו דברי רמ"א ריש ארח חיים - שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים. הצדיקים אשר הולכים לפני האלקים היא בחינת העבודה בהצנע לכת שגם הוא בעצמו לא יחשיב את עבודתו, ולמדו זהו יכולים להגיע על ידי שיקים שויתי לנגדי תמיד. וזהו המשך הפסוק, הצנע לכת, ומה היא הדרך להגיע לזה, עם אלקיך, שתהיה תמיד בדבקות עם ה', שתקיים שויתי וכו'.

מעשיו הטובים והנהגתו הנגלות בנזכר, והינו בסוד ה' ליראי יוכל לעשות חודים וכונות עמקות בתקון הראוי, וזהו יהיה בהצנע באמת.

כאור הפסוק 'לעשות רצונך אלקי חפצתי ותורתך בתוך מעי'

וזה יש לכאר מה שאמר דוד המלך עליו השלום, 'לעשות רצונך אלקי חפצתי' - באופן זה שיהיה - 'ותורתך בתוך מעי' - בפנים, בהצנע לכת, על פן זאת אעשה - 'בשרתי צדק' - התורה ותפלה כמו שנאמר צד"ק עדותיך - 'בקהל רב' - ועל ידי זה אוכל השאר להטמין בתוך מעי לעשות רצונך ועבודתך לא ידעו בני אדם שיש עוד בהטמנה יותר ממה שעשיתי בקהל רב, בנזכר.

כאור הפסוק בהפסרה על דרך הנ"ל

וזהו שנאמר הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד - שזהו בעל פרחו בנגלה עשות משפט עם אחרים וללמד דרך ה' ואהבת חסד. ועל ידי זה יוכל להצניע, הינו השאר נייחנו בצניעא, בפנימיות פנתו - והצנע לכת עם אלקיך - בנזכר, וזהו דרך הישר והמבחר אשר ה' אלקיך דורש ממך:

מסכת אבות - פרק ו

והמתחבים את רבו (מ"ו)

אש קדש

רבי קלונימוס קלמיש מפוסטנא זיע"א
כאור נרחב בעמק ענין תלמיד המתחבים את רבו

אחד מהמ"ח דברים שהתורה נקנית בהם היא 'המתחבים את רבו' (אבות פ"ו מ"ו). וצריכים להבין, איך נקנית התורה להתלמיד בזה שמתחבים את רבו, שעל פי פשוט רק לרבו יוצאה מזה טובה.

מהרי"ד מבעלזא

רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א

ענין הצנע לכת והעצה כיצד להגיע לכך

איתא בנעם אלימלך: יש אדם אשר עבודתו היא בהצנע מבני אדם אכל הוא עצמו יודע במעשיו הטובים וזה גרוע מאד (פמ"ד) ש"כ אדמו"ר אמר בזה הלשון: דאס איז נאך ערגער, אלא צריך האדם לעבוד ה' באופן שהוא בעצמו לא ירגיש בעבודתו. לכן לא אמר הכתוב והצנע 'תלך', שאז היה משמע שהוא ידע מזה, אכל אמר לכת לשון נסתר, שיהיה בהצנע מבני אדם וגם הוא בעצמו לא ידע.

המה השאלות שתלמיד טוב שואל – שהיא המשיכה חכמה מרבו, וכיון שהיא מקורו בחינת כח-מה לכן מתגלית לו בשאלה וכו'.
וכיון ששאלותיו מן מקור חכמת רבו באה, לכן יש שגם רבו אינו יודע להשיב לו מיד עד שיענן וממשיף אותה להתרחבות שכלו, ובזה מחכים את רבו שעוזר לו להמשיף לו חכמה מן מקורו, ועל ידי זה גם לו להתלמיד התורה נקנית והיא אחת מהמ"ח דברים, כיון שעולה בזה עד מקור חכמת רבו ומוסיף תורה להתרחבות.

כאור נפלא בדברי הגמרא כי קאי רבי בהאי מסכתא לא תשיליה במסכתא אחריתי

ומוכן בזה דיוק הגמרא (שבת ג.) שאמר רבי חיזא לרב בר פחתי לאו אמנא לך כי קאי רבי בהאי מסכתא לא תשיליה במסכתא אחריתי וכו' דאי לאו דרבי גברא רבה פספסיה וכו', דעל כל פנים למה קרא אותו כאן 'בר פחתי', והגם בדברכות (יג.) לענין קבלת על מלכות שמים גם כן קרא לו בר פחתי, כטח גם שם כונה בה, ומהו הענין כאן בזה וכו'.
אבל להנ"ל, תלמיד שאינו הגון אין נפשו יכולה לעלות וליגע במקור חכמת רבו - הארת נפשו, לכן אף אם שואל אותו, רק מן הדברים שבהתרחבות שכלו הידועים לרבו שואל, לכן לא קשה לרבו להשיבו.

מה שאין פן 'בר פחתי' הינו כן גדולים שעליו נאמר (ב"מ פה.) התורה מתחזקת על אכסניא שלה, ויש בו תורה למעלה מן שכלו, התורה מתחזקת עליו ומבקשת אותו בנכות אבותיו, והוא על כרחך נוגע בכח-מה של רבו, ושאלותיו הן התגלות מן חכמת רבו שגם לרבו לא נודע, לכן אי לאו דרבי גברא רבה פספסיה (פסח ד"ה ושאינו יודע לשאול):

אבל צריכים לדעת, אף באמת יכול להחכים את רבו, ולמה זה רואין שיש שמקשה התלמיד לרבו, ואין רבו יודע להשיב לו עד שיענן ומתעמק ומחדש חדוש חדש בשביל הקושיא שלו, הלא שכל הרב רחב יותר משל התלמיד.

אבל כשילמדו תורה, אז השגתו היא על ידי השגשג שלנו מתדבקת באור ונשמת התורה ומתגלה בהחכמה שלנו שהיא בחינת כח-מה הארת נפשנו, ומן הבחינה חכמה מתגלה לבחינת הבינה – שהיא התרחבות ההשגה וההבנה בנוגע.

ואף שבשעה שהשגתנו עוד בבחינת החכמה כח-מה שלנו, אין השכל שלנו משיג אותו, מפני שהשכל שלנו שאנו משיגים בו היא כבר התרחבות השכל ואינו יכול להשיג את הכח מה שלמעלה מן ההתרחבות, עם כל זה עקר השגתנו כשהיא כבר בבינה, היא על ידי מקור השכל השופע מן הכח-מה שבהחכמה אל הבינה.

לכן יש שבאה איזה ידיעה לאיש בלא שכל רק שנגרף לו שפך הוא, ואחר כך ממציא לו שכל והבנה למה הוא כך, ויש לפעמים שגם אינו יכול לקרב הדבר אל התרחבות השכל לתן טעם למה כך הוא ומכל מקום יודע שפך הוא, ידיעתו זו שלמעלה מן השכל היא מן בחינת חכמה, מקור החכמה שבו נתגלה בו וכו'.

לכן אם התלמיד הגון הוא, אז כמו שבשכלו [הינו בהתרחבות שכלו] אף שאינו תופס בו כל ההתרחבות של הרב מכל מקום כקצוהו נוגע, וחיצוניות מדבקיו מבין, כן גם בנפשו הדבוקה בנפש רבו נוגע גם בחכמה כח-מה של רבו, הינו בבחינת חכמת רבו שגם לרבו עוד לא נתגלה להתרחבות השכל שלו, והרי זה כעין מוח הבה ממת האב שאף שאף התרחבות שכל אביו אינו משיג מכל מקום במחו מקור חכמות נוגע במח מקור חכמתו של אביו. והן

שבת קדש - מעלת השבת

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

בכל שבת מתעורר חשק מחדש להתקרב לקדשה

השבת הנתן לישראל אחד ל' ימים מעורר בלב האדם בכל שבת חשק חדש לקדשתו ותברוך מצד שעברו עליו ו' הימים בטוהר מלאכה והתראויות מדברי תורה, לכן ביום המנוחה מתעורר החשק להתקרב להקדשה.

והנשמה יתרה גם בן חדשה בכל שבת, וזהו תכלית ועקר רצונו של השם יתברוך, שיתחדש מצד האדם חשק חדש לדברי תורה, וכמו שאמרנו (וזהו ח"ג קס.) כיון דישתדל בר נש ברעותא דלבא לגבי קודשא בריך הוא לא בעי מנן אלא לבא וכו', ומהחשק החדש משיג האדם התחדשות בדברי תורה.

ושמעתי בשם הבעל שם טוב זצוק"ל ששהצדיקים משתוקקים להרגיש החשק שמרגישים רבי השנים הבאים פעם ראשון להתדבק לחסידות. והינו פי בהתחדשות הדבר הוא התעוררות החשק הגדול, ואז הוא טועם המתיקות בעמקי הלב. ועל זה נתן השבת שאז מרגישים חיות חדש (פרשת יתרו):

לקוטי תורה

רבי מרדכי מטשורנוביל זיע"א

כל שבת היא בחינת מתן תורה ואספקלריא דנהרא

שבת הוא הבחינה של מתן תורה, דכמו שבעת מתן תורה נתבטלו בני ישראל ממצריאיתן בנודע, ולכך על ידי התורה יכולין לבוא לשלמות הגמור, כמו כן על ידי שבת יכולין גם בן לבוא אל בחינת האור שקודם בריאת העולם.

וזה נקרא אספקלריא דנהרא, ושם הוא התנועה של תכלית הידיעה שלא גדע, והיא למעלה מהשגה, וזה נקרא אמונה דלעלא, ואמונה זו מאיר לכל העולמות אפלו בנקדה הפתחוה, ועל ידי זה יוכל להתמלאות אור בתוך כל החשכות אשר השחירו עונותיו, ויתמלא כל העולם מאור אין סוף ברוך הוא.

והנה מחמת גדל כחה של תורה לא היה באפשרי להנתן לישראל עצמם, מחמת עצם בהירתה, והצרכה להנתן על ידי אמצעות ולבושין, שהוא בחינת משה שהוא הדעת של כל ישראל, וכן שבת נתנה גם בן על ידי אמצעי, והינו ששבת העליון נחלבש תוך שבת הפתחון.

וזהו מאמר רזא דשבת דא היא שבת (וזהו ח"ב קלה.), כי עקר שבת הוא השגת אלקות. וזהו מאמר חז"ל (שבת קיח.) אלקמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין, ודבר ידוע שבכל יום מימים הקדושים נתעורר תחלת הארתו, וכן גם בשבת מתחיל להאיר כאלו היום נתנה שבת, ושבת הוא בחינת מתן תורה כנ"ל, לכן אומרים 'ישמח משה במתנת חלקו'.

התפלה בשבת היא יותר בקול מבחל - כעין התורה שנתנה בקולות וברקים

והנה התורה נתנה בקולות וברקים, ולכן גם בשבת יש בחינת קולות וברקים, כמו דאיתא בכתבי האר"י ז"ל בכל ששת ימי החל היה מתפלל בלחש, ובשבת הרים קולו קצת. וברקים הוא הברקת האור אשר מאיר למעלה על כל אחד ואחד מישראל אור קדשת אלקות (ליקוטים - שבת):

מגן דוד

רבי דוד מטולנא זיע"א

שבת היא בחינת תורה ויראה ועל ידה הנפש מתנקית

שבת היא בחינת תורה, כמאמרם ז"ל (שבת פו.) לכלי עלמא בשבת נתנה תורה. כי

בלעם, על כן נצרך להחליש את צמלק מקדם פדי שיהיו החושים שבאדם חפשים, עד כאן דבריו. והנה בזהר הקדוש (ח"ג רפא): שאותיותיו של צמלק פתוחות בכלק ובבלעם, שפתיים האחרונות של בלעם הן הראשונות של צמלק והן מלת עם, ומלת 'עם' פרושו מלשון גתלים עוממות, והוא לשון קרור וחשך, וזה היה בעוכריו של בלעם ששחו מראות עיניו ולא שם לבו להבין את אשר לפניו.

וזה למוד גדול לכל איש, שבעוד קלפת צמלק שהיא קלפת השקר שולטת עליו אי אפשר להתרגש ולהתפעל מדבר של קדושה פראוי. וידוע בפסקי דרבי אליעזר (פרק מג) ששבת הוא הפוך צמלק, על כן שבת הוא זמן התעוררות ורגש הנפש לכל איש:

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א

בלעם לא הזכיר את השבת כיון שלגוי אין שיכות לשבת

בלעם לא הזכיר את השבת, יש לומר הטעם, שבשבת פתיב 'ביני ובין בני ישראל אות הוא, ואין לו שיכות לזה.

והשם תברך אמו כי ברוך הוא, אולי הרמז לשבת 'כי הוא מקור הברכה מראש מקדם נסובה' (לכה דודי), והוא יומא מתברכאן מיניה כל שיפת יומין עלאין וכו'.

ואולי יש לומר, ואפשר שראיתי זאת בספר, שלא הזכיר את השבת כי היה ערל, ואיחא במנוחתו לא ישכנו ערלים כי לישראל עמד נתמו באהבה וכו'. ואפשר שזאת רמז להם בברכת 'מה טובו', דאיחא בשפת אמת 'מה טובו אהליך יעקב' בימי החול 'משכנתיך ישראל' בשבת, שהשבת מיוחד לישראל דייקא כנ"ל (תשמ"ג):

שבת היא בחינת יראה פמאמר (תיקוני זהר כד): 'בראשית - ירא שבת', ובמאמרם ז"ל (ירושלמי דמאי פ"ד ה"א) אפלו עם הארץ אימת שבת עליו. ועל ידי בחינת שבת שהיא בחינת יראה, נתנה תורה - זוכה האדם להתדבק בהתורה הקדושה בד' אמות של הלכה כמו בעת מתן תורה שזכו ישראל לקבלת התורה על ידי מדת היראה, כמאמר הפתוח (שמות י"ט טז) 'ויהי קלת ויברקים וכו' ויחדר כל העם' ועל ידי זה זכו לקבלת התורה.

כמו כן בכל שבת שהאדם מעורר עצמו למדת היראה פנ"ל, נתנה תורה שיוכל לדבק את עצמו בהתורה הקדושה, ועל ידי זה מתרחצים כל לכלוכי בגדים ומתתקנים כל הלבושים פנ"ל (פרשת קדושים וראש חודש אייר):

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטטוב זיע"א

בלעם ובלק היו מקלפת צמלק הגורמת שאין האדם מתפעל מדברים שבקדושה ומכסה אותם בתרופי שקר | בשבת אין לעמלק שליטה ולכן הוא זמן התעוררות ורגש הנפש

ויאמר בלעם לאתון כי התעללת בי לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך (כב כט). יש להבין, מדוע לא נתפעל ולא נתרגש מפלא זה שדברה האתון, והשיב לה קשות, ולא שם אל לבו להבין כי לא דבר רק הוא אלא מן השמים עכבוהו שלא ילך, או להראותו דעת כי הפה ברשותו ויברך שמו וכמו ששם פה לבלתי מדבר פן יסיר את שפת המדבר.

ונראה על פי מה שהגיד פבוד קדשת אבי אדמור זצללה"ה שמלחמת צמלק היתה צריכה להיות דוקא קדם מתן תורה, כי באם היתה קלפת צמלק שולטת לא היו מועילות כל הנפלאות של מתן תורה, ועל הכל היה השקר של צמלק מכסה ולמצא תרוץ על

ארצות גאוני הדורות

דברי מהרי"א

רבי יהודה אסאד זצ"ל

יראת מואב מפני ישראל שכל אחד מהם נחשב כעם רב

יש לְדַקְדַּק לָמָּה נִקְטַט לְשׁוֹן יַחֲדִיד 'כִּי רַב הוּא'. וְנִרְאֶה לִי, דִּהְיֶה כָּל צַדִּיק נִחָשֵׁב בְּעֵצְמוֹ לְעַם רַב, כִּדְאִיתָא בְּסִנְהֶדְרִין (מד). עַל פְּסוּק (יהושע ז ה) 'וַיִּכְפוּ מֵהֶם אֲנָשֵׁי הָעַי כְּשִׁלְשִׁים וְשִׁשָּׁה אִישׁ' זֶה יָאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה שֶׁשָּׁקוּל כִּנְגֹד ל"ו אִישׁ, וְכֵן מְצִינּוּ גַבֵּי מִשֶּׁה שֶׁשָּׁקוּל כִּנְגֹד כָּל יִשְׂרָאֵל. וְזֶה שֶׁאָמַר וַיַּגֵּד מוֹאֵב מִפְּנֵי הָעַם שֶׁהִיָּה יָרָא מֵרַב צְדִיקָתָם, כִּי רַב הוּא, פְּרוּשׁ שֶׁכָּל יַחֲדִיד מֵהֶם נִחָשֵׁב לְעַם רַב עַל יְדֵי שֶׁהוּא צַדִּיק.

כי ידעתי את אשר תכרז מכרז ואשר תאר יואר (כב ו)

מטה אשר

רבי אשר שלם זצ"ל

יש שליח לדבר עברה אם השליח מחזק לעשות עברה

יש לְהִבִּין, מִדּוּעַ בָּלַק מְאָרִיף בְּלִשׁוֹנוֹ וּמַחְנִיף לְבַלְעָם בְּאָמְרוֹ 'כִּי יִדְעָתִי אֵת אֲשֶׁר תִּכְרְז מְכַרְז וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר', וְהָרִי וְדָאֵי שֶׁבַלְעָם יָבוֹא לְקַלֵּל כְּדֵי לְהַרְוִיחַ מִמּוֹן וְכָבוֹד רַב. **הִנֵּה** מוֹבָא בַּמִּדְרָשׁ (ב"ר עד טו), כְּשִׁשְׁלַח דָּוִד אֶת יוֹאֵב לְהִלָּחֵם בְּ'אֲרָם' (כּמוֹבא בּמלכִים א' יא יד-טו), פָּגַע בְּמוֹאֲבִים, וּבִקֵּשׁ לְהִרְגֵם כְּדֵי שִׁיּוּכַל לַעֲבֹר דְרָף אֲרָצָם. בָּא שֶׁר הֲצַבָּא שֶׁל מוֹאֵב וְאָמַר לוֹ, הֲלָא בְּתוֹרַתְכֶם כְּתוּב 'אַל תִּצָּר אֶת מוֹאֵב' (דברים ב ט). הִשְׁיִיבוּ דָּוִד 'אַתֶּם פְּרָצְתֶם אֶת הַגָּדֵר תַּחֲלָה', כְּלוֹמַר, בְּמַה שֶׁבַלַק מְלַף מוֹאֵב שֶׁכָּר אֶת בַּלְעָם לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים

וַיֵּרָא בָלַק בֶּן צְפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֹמְרֵי (כב ו)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

בלק חשב מהזכויות של כלל ישראל

יש לְדַקְדַּק, דְּלִכְאוּרָה נִרְאֶה תַּבַּת 'כִּל' כְּמִיתָר, וְגַם לְהִלָּן כְּתִיב (פסוק ד) 'עֲתָה יִלְחָבוּ הַקְּהָל', מִשְׁמַע נְפִי דְּמִכְלָל יִשְׂרָאֵל יָרָא.

ונראה לַעֲגוּת דְּעִתִּי, עַל פִּי מַה שֶׁפִּרְשׁ ה'קוֹל אֲרִיָּה' זי"ע הַמְסוּרָה תְּרֵי פְעָמִים 'וְכָלוּ', חַד הִכָּא 'אַפְסֵ קְצָהוּ תִרְאֶה וְכָלוּ לֹא תִרְאֶה' (להלן כג יג), וְתִרְיִן 'וְכָלוּ מִחֲמַדִּים' (שה"ש ה טו), וּפִרְשׁ הוּא ו"ל, דְּבַלְעָם רָצָה לְקַלֵּל יִשְׂרָאֵל וְחִפְשׁ עֲבֻרוֹת בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁתַּחוּל עֲלֵיהֶם הַקְּלָלָה חַס וְשְׁלוֹם, וַיִּדְוַע שֶׁבַלַק הָיָה קוֹסֵם יוֹתֵר מִבַּלְעָם, וְלַמַּד בָּלַק לְבַלְעָם שֶׁכְּשִׁרְוֹצָה לְחִפְשׁ בְּמַעֲשֵׂיהֶם לֹא יִשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם כִּי אִם בְּפִרְטוּיֹת דְּאָז יוּכַל לְמַצֵּא בְּהֶם חֲסָרוֹן, אָבַל הַכָּלל יִשְׂרָאֵל הֵם טוֹבִים, וְזֶהוּ שֶׁכְּתוּב 'אַפְסֵ קְצָהוּ תִרְאֶה' אָבַל 'וְכָלוּ לֹא תִרְאֶה', שְׁלֹא יִשְׁגִּיחַ לְכָלוֹ, וְקָאָמַר הַמְסוּרָה הַטַּעַם דְּ'כָלוּ מִחֲמַדִּים', עַד כָּאן דְּכָרְיֵי הַקְּדוּשִׁים וְדְכָרְיֵי פִי חֲכָם חֵן.

ובזה יש לומר, דְּעַל פֶּן יָרָא בָלַק רַק מִהַקְּלָל, וְאָמַר 'אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל', פְּרוּשׁ מַה שֶׁהַקְּלָל עָשָׂה, שְׁזָכוֹת הַקְּלָל גְּדוּלָה עַד מְאֹד, לְכֵן 'וַיַּגֵּר מוֹאֵב' אָפְלוּ 'מִן הָעַם' שֶׁהֵם בְּמִדְרָגָה קְטַנָּה מִחֲמַת שֶׁהֵם 'רַב', וְיָהֵן אֵל כְּפִיר לֹא יִמָּאֵס' (איוב לו ה), וְכָל שֶׁפֶן 'מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל' שֶׁהֵם בְּמִדְרָגָה גְּבוּהָ.

וַיַּגֵּר מוֹאֵב מִפְּנֵי הָעַם מְאֹד כִּי רַב הוּא (כב א)

לך לקללם

מוֹבָא בַּמִּדְרָשׁ (במדבר"ר כ ו), בְּשִׁעָה שֶׁשָּׁלַח בְּלָק שְׁלִיחִים לְבַלְעָם, אָמַר לוֹ הַקַּב"ה 'מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ'. הִזָּה צְרִיף (בלעם) לוֹמַר, רַבש"ע, הַכֹּל גְּלוּי לְפָנֶיךָ וְאֵין כָּל דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּךָ, וְלִי אַתָּה שׂוֹאֵל. אַף אָמַר לוֹ, 'בְּלָק בֶּן צֹפֵר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי' (במדבר"ר כב ז). אָמַר הַקַּב"ה, הוֹאִיל וְכָךְ אַתָּה מְדַבֵּר 'לֹא תֵאָר אֶת הָעַם' (שם יב).

מִשְׁמַע מִלְשׁוֹן הַמִּדְרָשׁ, כִּי רַק מִחֲמַת שְׁעָנָה בַלְעָם תִּשׁוּבָה שְׁאִינָה הוֹגֵנָת, אָסֵר עָלָיו ה' אֶת הַהֲלִיכָה לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל. וְתַמּוּהָ, וְכִי אִם הִיָּה עוֹנָה בַלְעָם פְּהִגֵּן, הִיָּה ה' מִתִּיר לוֹ לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, ח"ו.

וְנִרְאָה לְבָאָר, בְּהַקְדִּים אֶת דְּבָרֵי הַגִּמְרָא בְּסִנְהֶדְרִין (קה), שְׁבוּזֵן שְׂאֵמַר בַּלְעָם לְזִקְנֵי מוֹאָב וּמְדִין 'לִינוּ פַּה הַלְזִלָּה וְהַשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דָּבָר פְּאָשֵׁר וְדַבַּר ה' אֵלַי' (שם ח), לֹא נִשְׁאַרוּ זִקְנֵי מְדִין לָלוֹן שָׁם. כִּי אָמְרוּ, אִם מִחֲפָז בַּלְעָם לְשַׁמַּע אֶת דְּבַר ה', בְּוֹדָאֵי לֹא יִסְכִּים ה' לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, שְׁהָרִי אֵין אָב שׁוֹנָא אֶת בְּנוֹ, וְיִשְׂרָאֵל בְּנֵיו הֵם. וְרַק שְׂרֵי מוֹאָב נִשְׁאַרוּ אֲצֵל בַּלְעָם, וְכִמּוֹ שְׁנֹאמַר וַיִּשְׁבּוּ שְׂרֵי מוֹאָב (לבד"ס) עַם בַּלְעָם' (שם ט).

וּמַעֲתָה, בְּאָמַר ה' לְבַלְעָם 'מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ', רָצָה לוֹמַר לוֹ, רְאֵה מִי נִשְׁאַר אַתָּךְ, רַק שְׂרֵי מוֹאָב, אֲכַל זִקְנֵי מְדִין הִלְכוּ לָהֶם, לְפִי שִׁדְעוּ שִׁישְׂרָאֵל בְּנֵי הֵם וְלֹא אַתָּן לָךְ לְקַלֵּלָם, וּמִהֶם הִיָּה לָךְ לְלַמֵּד וְלִהְשִׁיב אֶת פְּנֵי הַנְּשָׂאָרִים רִיקָם. אַף תַּחַת זֶה הַשְׁבָּת 'בְּלָק בֶּן צֹפֵר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי', כְּלוֹמַר שֶׁהוּא הַסְּתַפֵּל עַל הַמוֹאָבִים וְלֹא עַל הַמְדִינָיִם, וְאִם בֶּן בַּעַר אַתָּה וְלֹא בִינַת אָדָם לָךְ לְהַבִּין שְׁלֹא אֶסְכִּים לָךְ, לְכֵן מְכַרַח אָנִי לוֹמַר לָךְ בַּמִּפְרָשׁ 'לֹא תֵאָר אֶת הָעַם'. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

אֶל בַּלְעָם בֶּן בַּעַר' (במדבר"ר כב ה), בְּזֶה פְּרָצְתָם אֶת הַגְּדֵר, וְכַעַת מִתָּר לְיִשְׂרָאֵל לְהִלָּחֵם בָּכֶם. וְהַקְּשָׁה מִהָרִ"ט (ח"מ"מ ס"י ק), מַדּוּעַ נִחְשָׁב 'בְּלָק' לְפָרֵץ גְּדֵר בְּמַה שֶׁשָּׁלַח אֶת בַּלְעָם, וְהֵלֵא הַגִּמְרָא בְּקִדּוּשֵׁין (מב:), אֹמְרָת, שְׂאֵין שְׁלִיחַ לְדַבֵּר עֲבָרָה. וּבִסְפָר נִחְלַת בְּנֵימִין (לרב יצחק בנימין זאב ואלף, מצוה צד ס"י כ) תִּרְץ, עַל כֵּן תִּשׁוּבַת הַרְשָׁב"ץ (ס"י שפח), כִּי כְּאִשֶׁר הַשְׁלִיחַ, מִחֲזֵק לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁלִיחוֹתָו אַף לְדַבֵּר עֲבָרָה, בְּזֶה הַדִּין שֶׁיֵּשׁ שְׁלִיחַ לְדַבֵּר עֲבָרָה. עֵינֵן שָׁם. לְכֵן, מֵאַחַר שֶׁבַלְעָם הִרְשַׁע הִיָּה מִחֲזֵק לְקַלֵּל, וְכִמּוֹ שֶׁהִבֵּא הַמִּדְרָשׁ (במדבר"ר כ ז) עַל הַפְּסוּק 'עַל כֵּן יִאמְרוּ הַמַּשְׁלִיִּים בְּאוֹ חֻשְׁבוֹן' (שם כא כז), 'שֶׁשְׂשִׁעָה שֶׁבִקֵּשׁ סִיחוֹן לְהִלָּחֵם בְּמוֹאָב, הִיָּה מִתִּירָא שֶׁהִיוּ גְבוּרִים, שְׁכַר אֶת בַּלְעָם וְאָבִיו לְקַלֵּל אֶת מוֹאָב', מִמִּילָא, בְּזֶה יֵשׁ שְׁלִיחַ לְדַבֵּר עֲבָרָה, וְנִחְשָׁב בְּלָק לְפָרֵץ גְּדֵר.

וְעַל פִּי זֶה יִתְבָּאֵר מַדּוּעַ הִצְרִיף בְּלָק לוֹמַר 'כִּי יִדְעִתִּי וְגו', שְׁלֹא בָא לְהַחֲנִיף לוֹ בְּזֶה, אֲלֹא לְזַרְזוֹ לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל. מֵאַחַר שֶׁחֲשַׁשׁ בְּלָק שִׁימְנַע בַּלְעָם מִלְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, הִיָּוֹת וְאֵין שְׁלִיחַ לְדַבֵּר עֲבָרָה, וְאִם בֶּן הַקְּלָלוֹת יִחְשְׁבוּ לוֹ כְּאֵלוֹ הוּא בָּא לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל עַל דַּעַת עֲצָמוֹ, וְהוּא לְבַדּוֹ יִשָּׂא בְּאֲחֻרֵי מַעֲשָׂיו וַיִּעֲשֶׂה. לְכֵן אָמַר לוֹ בְּלָק 'כִּי יִדְעִתִּי אֶת אֲשֶׁר תִּכְרֹךְ מִכְרֹךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר'. וּמֵאַחַר שֶׁמִּחֲזֵק אַתָּה לְקַלֵּל, הַדִּין הוּא שֶׁיֵּשׁ שְׁלִיחַ לְדַבֵּר עֲבָרָה, וּמִמִּילָא מַעֲשֵׂה הַקְּלָלָה יִתְיַחַס אֵלַי כְּאֵלוֹ אָנִי קַלְלֵתִּי, וְלֹא יִהְיֶה בְּךָ עוֹן וְאֵל לָךְ לְחַשֵּׁשׁ מַעֲנֵשׁ עַל כֶּף. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וַיִּכֹּא אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה

עִמָּךְ (כב ט)

זִבַּח הַשְּׁלָמִים

רַבִּי מִשֶּׁה גְּלֵאנְטִי וְצ"ל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי הֵם וְלִכֹּן לֹא אַתָּן

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם לֹא תִלְךָ עִמָּהֶם לֹא

תאר את העם כי ברוך הוא (כב יב)

יִזְדַּר מִשָּׁה

רבי משה פולק זצ"ל

ברכת הרשע מביאה לידי קללה

רש"י, 'לא תלך עמהם לא תאר את העם', אמר לו אם בן אברהם, אמר לו אינם צריכים לברכתך 'פי ברוך הוא' מכבר, עכ"ל, ופלא. **ושמעתיו** ממורי בעל המחבר תשובת מהר"א בשם רבו הגאון מהר"א אהרן סודיטץ זצ"ל, על פי מה שכתב בינה לעתים (דרוש מג) לפרש 'ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה בך עקר ועקרה' (דברים י יד), פי אמרו רז"ל (כ"ד ס"א) שאמותינו היו עקרות שלא יאמרו ברפת לכן גרמה שאמר 'אחתנו את ה'י לאלפי רכבה', ודרשו רז"ל 'ברוך תהיה מכל העמים' מפי כל העמים, ולכן צריך להבטיח אף על פי שתהיה 'ברוך מפי כל העמים' מכל מקום 'לא יהיה בך עקר ועקרה', עכ"ל.

אמנם כל זה תינח אם לא נתברך אלא מפי רשע, אבל אם נתברך מצדיק ודאי לא תזיק ברפת הרשע, דמי פתי יאמר ברפת רשע גרמה יותר מברפת צדיק, בתמימה. וזה שאמר 'אם בן אברהם', וכוונתו ששל די זה יגרם קללה כדי שלא יאמרו ברכתו גרמה, על זה השיב דבישראל לא שייך בן, 'פי ברוך הוא' כבר מפי צדיקים, ולא תועיל להזיק בברכתך.

לא אוכל לעבר את פי ה' אלהי לעשות קטנה או גדולה (כב יח)

לא יכול לעשות. ואלו חפץ לומר את שניהם, היה צריך להתחיל בגדולה ולסיים בקטנה. **והנה**, מובא בגמרא ברכות (י), שבלעם ידע שיש בכל יום רגע אחד בו ה' זועם ויוכל לקלל את ישראל באותו רגע. ותמהו התוספות, ומה כבר היה יכול לומר ברגע אחד, ותצו, שהיה יכול לומר באותו רגע את תבת 'כלם', וכוונתו ש'כלה ה' את ישראל, חלילה. ועוד תצו, כי בלעם היה מתחיל לקלל באותו רגע וממשיך את דבריו לאחר מכן, וכיון שהתחיל באותו רגע היה מזיק גם אחר כך. **ונראה** שהחלוק בין שני התרועים הוא, שאם בלעם היה אומר את כל הקללה באותו הרגע של הזעם, אז הקללה הייתה קשה מאד, כיון שנגמרה בלה באותו הרגע. אף אם התחיל לקלל ברגע הזעם, ואת רבה היה אומר אחר רגע הזעם, אז הקללה הייתה קשה פחות, כיון שלא נאמרה בלה ברגע הזעם.

ולפי זה מובן מה שבתחלה פתח בלעם ואמר 'לעשות קטנה', דהיינו, לומר תבה קטנה כמו 'כלם' ברגע הזעם, שזו הקללה הקשה, כיון שנגמרה בלה בשעת הזעם. המשיך ואמר 'או גדולה', שלא רק את הקשה אינו יכול לעשות, אלא גם את הקל, והיינו לומר קללה גדולה, שמתחיל לאומרה ברגע הזעם וממשיך בה לאחר מכן, גם זה אינו יכול לעשות, כיון שלא אוכל לעבר את פי ה' אלהי'. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויחר אף אלהים כי הולך הוא (כב כב)

ארץ חמדה

רבי מאיר ליבוש ב"ר יחיאל מיכל זצ"ל
חרון מדת הדין על בלעם ששל ידי הליכתו
לא כעס הקב"ה

יש לפרש על פי מה שאמרו (ברכות ז) דכל אותן הימים לא פגע הקב"ה ולא היה

פרפראות לחכמה

רבי מסעוד הפאל בר מוחא זצ"ל
בלעם לא היה יכול לקלל את ישראל לא
קללה קטנה ולא גדולה

לשוננו של בלעם טעונה באור, הלא אם קטנה אינו יכול לעשות, כל שכן ש'גדולה'

זכותו של יעקב מבחר שבאבות זה לישראל
דוקא ולא לבני עשו וישמעאל כנ"ל.

**ויאמר אליו בלק לך נא אתי אל מקום אחר
אשר תראנו משם אפס קצחו תראה וכלו לא
תראה וקבנו לי משם** (כג יג)

אור תורה

רבי אורי קולמיר זצ"ל

סלוק השכינה מפתחי ישראל

דבלק היה יודע גם כן דאי אפשר
לסלק השכינה מעל ישראל, אבל
מן הפחיתים שבהן אפשר לסלק השכינה,
ממילא העין הרע יהיה שולט במקצת, לכן
אמר 'אפס קצחו תראה' וגו', וכמאמר הפתוח
(במדבר יא א) 'ותאכל בקצה המתנה', ופרש
רש"י במוקצין שבהם לשפלות וכו'.

אמרי שיפר

רבי שלמה קלוגר זצ"ל

רצה בלק לקלל רק ממקצת ישראל לפי שעל

כל ישראל אין חלה הקללה

צריך באור מאי נפקא מנה אם יראה פלו או
מקצתו. ונראה, שהנה בגמרא ברכות
(1) אמרינן דבלעם היה יודע לכונן הרגע
שהקב"ה כוּעס, והקשה התוספות מה יכול
לומר ברגע אחת, ותראנו דהיה יכול לומר
תבת פלם ולא יותר.
והנה לכאורה אם יאמר פלם לא גדע על מה
כוננתו, כיון שלא היה ביכולתו להזכיר
את שמם בפרוש, דאם יאמר פלם ישראל
יהיה יותר מרגע, וצריך לומר כיון שבלעם
היה עומד פניו נגד ישראל ורואה אותם, אם
כן כשיאמר פלם המשמעות דקאי על ישראל.
ולפי זה יש לומר דבלק היה יודע שאם יקלל
כל ישראל ודאי לא יחול בהם הקללה,

בלעם יכול לקללם כלל, ועל זה אמר (כב יב)
'לא תאר את העם' לא תוכל לאור, כי לית
ריתחא בעלמא.

ובזה יש לפרש מה שכתוב אחר כך ויחר
אף אלהים כי הולך הוא, וכבר עמדו
המפרשים הלא כן צוה לו לילך, אף שבאמת
מה שהגביל רגע לאף בכל יום כמו שכתוב
(תהלים לו) 'כי רגע באפו', כן הוא צריך הבריאה,
שהקב"ה שתף בבריאת העולם דין ורחמים,
ובבקר שהתסד גובר צריך לתת גם למדת אף
חלקו ולהיות רגע באפו.

והנה בלעם על ידי שהלך, מנע ממדת האף
מנת חלקו, שכל אותן הימים לא זעם,
לזה יוחר אף אלהים שתרה להאף על שהלך,
שעל ידי כן לא יתנו לו מנתו הרגע באשר
הגביל בהקמתו ותברך הבלתי בעל תכלית.

**כי מראש צרים אראנו ומנבעות אשורנו הן עם
לכרד ישכן ובגוים לא יתחשב מי מנה עפר
יעקב ומספר את רבע ישראל** (כג טו-יז)

נתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

זכותו של יעקב אבינו עומדת רק לישראל

נראה לי לפרש, כי אמר 'מראש צרים וכו',
ש"ש להם זכות אבות ואמהות, ולכאורה
גם לבני עשו וישמעאל יש להם זכות אבות,
אלא לישראל יש להם גם כן זכותו של יעקב
שהיה מבחר שבאבות, יעקב פדה אברהם
(ישעיה כט כב), וזכות גדול הוא.

וזה שאמר הן עם לכרד ישכן ובגוים לא
יתחשב שלענן זכות אבות אשר יש
להם מראש צרים ונבעות בזה הם יחידי
ובדודים, ובגוים פרוש בשאר אמות לא יתחשב,
ולמה, הא גם להם היה אבות קדושים, אבל
אמר מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל,

**וירא את הקיני וישא משלו ויאמר איתן מושבך
ושם בסלע קנה** (כד כא)

תפארת צבי

רבי צבי הירש ב"ר ניסן זצ"ל

נטל יתרו בארץ ישראל הרים וסלעים

ונראה לפרש פרוש נכון, רק נקודים מה שכתבו
המפרשים 'למה נקרא יתרו קיני משום
דהקב"ה הקנה לו חלקו בארץ ישראל' (עין ספרי
בהעלותך עח), והקשו המפרשים על זה הא פתיב
באברהם (בראשית יג טו) 'לך ולנרעך אתננה וגו'
והאידך נתנו חלקו ליתרו בארץ ישראל.

ונראה לי דאיתא בהרמב"ם והביאו הבית
יוסף בחשן משפט, אם הקנה ראובן
לשמעון סתם קרקע, לא הקנה לו אלא שדות,
אבל הרים וסלעים לא, אם כן משום [ד]יש
לומר דנתנו ליתרו חלקו בהרים וסלעים.

והשתא אתי שפיר וירא את הקיני וקשה
קושית המפרשים למה שמו קיני
משום דהקנה לו חלקו בארץ ישראל, אמר
איתן מושבך כלומר זה חלקו של איתן דהיגו
אברהם פקשית המפרשים הנ"ל, על זה מתרץ
ושים בסלע קנה פדעת הרמב"ם הנ"ל לא תקנה
לאברהם אלא קרקע ולא סלעים, וליתרו נתנו
חלקו בארץ ישראל בסלעים.

מנושאי הפרשה

**מעשה בלק ובלעם בראש השנה
ובליל פסח**

תפארת יהונתן

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

כשנאה בלעם שאין רשות לשטן לקטרג בראש
השנה עכבם ללון כביתו עד יום הכפורים

**ויאמר אליהם לינו פה הלילה והשכתי אתכם
דבר כאשר ידבר ה' אלי** (כב ח).

משום דכבר נשבע הקב"ה שלא יעשה חלילה
פליה בישראל וכמו שכתוב (ויקרא כו מד) 'ואף
גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתיים
ולא געלתיים לכלתם', על כן רצה שיקלל
רק מקצתם כדי שלא יהיו מרבים כל כך,
ובמקצת יוכל לשלט הקללה. ובלק לא בקש
מתחלה יותר, וכמו שאמר בפרוש (כב ג) 'ויגר
מואב מפני העם כי רב הוא', ולכך אמר 'אולי
אוכל נכה בו', הרי שלא רצה לקלל כלם רק
מקצתם למעטם, וכן איתא במדרש (ז ט) 'אולי
אוכל נכה בו' כמו שמנפין אחד מכ"ד בסאה.
ולפי זה אם היה בלעם רואה כל ישראל
ואם היה אומר באותו רגע 'כלם', היה
משמעותו על כלל ישראל, דאינו יכול לומר
'כלם מקצתם' דהוי יותר מרגע, ועל כלל
ישראל לא תשלט הקללה, לכן אמר בלק לך
נא אתי אל מקום אחר וגו' אפס קצוהו תראה וכלו
לא תראה, ואז יהיה משמעותו של 'כלם' רק על
אותו מקצת, ואז שפיר במקצת תחול הקללה.

עבודת עבודה

רבי טלמה קלוגר זצ"ל

אין הכעס שולט בצבור

בגמרא (ע"ז ד): פתיב 'אל זעם בכל יום', ופתיב
'לפני זעמו מי יצמד', לא קשיא כן
בניחוד כן בצבור (בניחוד מי יצמד, בצבור
אף על גב דבכל יום זועם מתקיימן. רש"י).
יש לפרש בזה מה שכתוב בפירשת בלק וירא
משם קצה העם, ואחר כך דקדק אליו בלק
ואמר 'אפס קצוהו תראה וכלו לא תראה וכו',
והיגו כיון דעקר פונת בלעם הוי לקלל בעת זעם
כמו שאמרו במסכת ברכות (י) ולקמן בסוגיא
זו, ואם כן אם היה רואה הכל לא היה מועיל
שעת הזעם לגבי הצבור, לכן אמר אפס קצוהו
תראה וכלו לא תראה וסובר שלא יהיה עליהם
דין צבור, ויחול עליהם הזעם חס ושלום. (ע"ז ד.)

ראש השנה הגיע בלעם אצל בלק, וזה היה פונת המלאך שילף עמכם, ובלעם הבין זאת דליכא ריתחא קמיה קב"ה בהני עשרה יומין, ולכך ויקם בלעם בבקר' ביום שלפני ראש השנה, כדי להגיע בגבול מואב קדם פניסת ליל ראש השנה, ומיד אלטייה לישראל, ואז אפיק רצוני מכח אל הפעל, ותשוב בעיני אעשה.

ולכך ויתמצב מלאך ה' בדרך לשטנו, באשר דמקדם הרשהו ללכת אתם במכונ הנ"ל דיבא שם בראש השנה, ואז אין לו כח לקלל ישראל, אבל עכשו דרעה רשעתו בנריות שלו, דויקם בלעם בבקר ונסתר פונתו, לכך ויתמצב וגו'.

יערות דבש

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

חסד הקב"ה עם ישראל שזמן מעשה בלק ובלעם בעשרת ימי תשובה שאין כועס בהם הקב"ה כלל

מה אקב לא קבה אל ומה אועם לא זעם ה' (כג ח). בגמרא (ברכות יז): אמר רבי אלעזר אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל דעו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא פעסתי בימי בלעם הרשע, שאלמלי פעסתי לא גשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט, והיגו דקאמר ליה בלעם לבלק מה אקב לא קבה אל ומה אועם לא זעם ה', מלמד שכל אותן הזמנים לא זעם [ע"כ].

ויש להקשות בינין שהקב"ה חק שם מתחלת הבריאה להיות זועם בכל יום, וכך טוב וכשר לפניו לצרף הנהגת הברואים, איך שנה סדר החק מימות עולם בשביל טפוש פנה, בלעם הרשע, במכה אחת וחלי קטן שגפול לא היה יכול לדבר ונטרפה לו השעה, שלא היה יכול לדבר ולקלל פמומתו הרעה, ולא בשביל כך ישנה נמוס עולם שבחכמה יסד ארץ.

דאיתא במגלה עמקות דמעשה זה היה סוף אלול, ולכך אמרו נמתין עד יום טוב א' של ראש השנה, ואז נדונים ישראל, וגם לשטן יש רשות בעת ההוא לקטרג, ואז רצה לקלל, ולזה תבת ארה' [נוטריקון] א' ראש ה'שנה.

אכן בשראה בלעם שישראל תוקעין בשופר בראש השנה, ואם בן אין רשות לשטן לקטרג, ולכן אמר (כג כא) ותרועת מלך בו', ואז אמר לינו פה הלילה, והיה דוחה אותם מיום אל יום עד יום הפורים, וצדקה עשה הקב"ה עמכם שלא פעס באותן הימים, היגו עשרת ימים שבין ראש השנה ליום פורים.

ולכן נקבעו ימים אלו לתשובה מטעם הנ"ל, דהמתינו עד יום פפור, ואז אין רשות לשטן לקטרג, ואדרבא מלאך רע בעל פרחו יענה אמן, ולכך באמת הצרף גם בן לברכס, וכשראו כך הלכו להם.

תפארת יהונתן

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

עכב המלאך את בלעם בהליכתו שלא יבוא לגבול מואב קדם ראש השנה כדי שלא יוכל לקלל את ישראל

ויקם בלעם בבקר ויחכש את אתנו וילך עם שרי מואב. ויחר אף אלהים כי הולך הוא ויתצב מלאך ה' בדרך לשטן לו (כב כא-כג). ויש להבין מה היה הנריות זה של בלעם, אשר הוי ליה להשהות ולדחות הזמן משעה לתביתה, פינעו שאין בו ממש ולא יפיק רצונו מכח אל הפעל. וביותר תמוה על המלאך, אשר מקדם נתן לו רשות והרמנא לילך עמכם, וכאן היה בא על פרשת דרכים לשטנו, וכי דרף אלקים הוא.

רק נראה, דידוע מה דאיתא בגמרא בזמן שיש דין למטה' היגו בעשרת ימי תשובה, ליכא ריתחא קמיה קודשא בריך הוא. וכיום א' של

בנמוס הישר מבלי לכעס באמצע הדין, ולכך בימים אלו אין פעם כלל בפמליא של מעלה, ולכך ימים אלו הם ימי חפץ וימי רצון לה', אף כי הם ימי דין.

והנה ידוע במדרש (ילקוט"ש תשס"ה) כי מלחמות סיחון ועוג היו בימי אלול, ואחר כך הנה מעשה בלעם ובלק, והנה מחכמת ה' וחסדו, שהודמן לבלעם שבא לקלל בימים אלו בין פסה לעשור, והוא חשב כי ימים אלו עלולים לעורר דין היותם ימי דין, ונכזבה תחלתו, שבימים אלו לא זעם ה' ולרקי גגע, והנה סופו שדבר טוב על ישראל, כמו שטן ביום הכפור אשר תהלות ישראל וספר, וזהו פנות הגמרא שעשה חסד עמנו שלא פעם, הינו שזמן ענין בלק ובלעם בימים אלו, לא מקדם ולא מאחר שכועס בהן ה', רק בימים שאין בהם פעם. (ח"א דרוש 1)

אהבת יהונתן

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

שליטת המזיקין בימי בין המצרים מפאת שלא כעס הקב"ה במעשה בלק ובלעם בעשרת ימי תשובה

ומה אזעם לא זעם ה'. איתא בשלחן ערוך (ארי"ה סי' תקנא סי"ח) מ"ז בתמוז עד תשעה באב קטב מרירי שולט, והענין הוא דאמרינן מ'ה אזעם לא זעם ה' שלא כעס הקב"ה באותן הימים, דידוע דמלחמת סיחון ועוג הנה בימי אלול, ובראש השנה שלאחריו בא בלעם לקלל, וזהו והרועת מלך בו, ואז היו ימי תשובה, ימי רחמים אפלו ליחיד, ולכך לא כעס המקום באותן הימים, דמסגלים לרחמים, והימים מיום הכפורים עד הושענא רבא הם גם כן ימי רחמים, והיין כ"א ימים ואינו כועס בהם.

ואם כן במה אפוא משלים הפעם, בעת אחרת אשר יתרה אפוי, הוא מ"ז בתמוז עד

אבל הענין כן, שיש להבין, הלא כל עשרת ימים מראש השנה ועד יום הכפור הם ימי דין פגודע, ואיך הם מסגלים לצעקה ותשובה ורחמים יותר מכל ימי השנה. אבל הענין כן, דהקב"ה דן שלש שעות ביום ושלש שעות עוסק בתורה (ע"ז ד:), ואמרינן שם דאף אלו שלש שעות שעוסק בתורה נקראים ימי דין, דתורה כתיב ביה אמת, ואין הקב"ה עושה לפנים משורת הדין, ואם כן כשנגמר זמן הדין, אף הדין נגמר, ואחר כך קשה הצעקה, כי כבר עברו החתום וגור דין, וקודם לזה עת דין.

אמנם בעשרת ימים הללו אין הדין נגמר בשש שעות כלל, כי מן התחלת ראש השנה עד סוף יום הכפור הכל בדין בלי הפסק וחתום כלל, ולכך אמרו (רי"ט טז) בינונים תלוים ועומדים, כי הכל בדין תלוי בלי גמר וחתום כלל, ולכך יפה אז צעקה, כי עדין לא נגמר הדין כלל, והכל תלוי ברפיון.

ידוע מחק ונמוס הדין, כי אין לדין כלל לכעס על שום בעל דין תוף משא ומתן של דין, שלא יסתמו טענות של בעל הדין, וגם אולי מתוף פעם יצא משפט מעקל, כאמרו (ספרי מטות מח) בא לכלל פעם וכו', אבל לאחר גמר דין, אז יכול הדין לקנטר לבעל הדין העושה עול, ולכעס עליו באף וחסמה כראוי.

וכן בכיכול המלך המשפט עושה הכל כעובדא דלתתא, למען ילמדו דינים ממנו לעשות משפט צדק, ולכך בעת עסקו בדין בכיכול, אף כי רבו עונות כחול, לא יכעס כלל ומאריך אפוי, והוא תהלתו למען ישפט צדק ולא עולתה בו, אבל לאחר גמר דין, שאז פלה ונתרץ הדין, אז זועם על עוברי רצונו, עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל.

ולפי זה בכל ימים שיש בהם גמר דין אז זועם ה', אבל בעשרת ימים אלו שאין גמר דין כלל, אף הקב"ה אינו כועס כלל.

שלא לשא נשים בימי הספירה כדי לתקן את הזנות שעברו בימים ההם בזמן הזה, והוא רחום יכפר. (פירוש זבכנ ויהי בחצי הלילה)

מגלה עמקות

רבי נתן נטע טפירא זצ"ל

בלק ובלעם רצו לטל מישראל חמשים ימי תשובה של אלול ותשרי

ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני אולי אוכל נכה בו (כב ו).

איתא בזהר פ'רשת יתרו (ח"ב עה), עשו ויצקב חלקו החדשים בחד על פי הדין, מאחר שלקח אברהם חדש ניסו, יצחק איר, יעקב סינן שהוא מזל תאומים, היה ראוי עשו גם כן לקח שלשה ירחים תמוז אב אלול, וסימן ירח משעיר למו אַתָּא מַרְבַּח קַדְשׁ (דברים לג ב), רצה לומר ג' חדשים אלו שנתרמזין במלת 'אתא', א"ב תמוז אלול, ונלקח מעשו הרשע חדש אלול לגמרי, בסוד 'האויב תמו חרבות לנצח' (תהלים ט ז), וגם תמוז אב אתאביד מגיה, ולא נתנו לו רק כ"א יום בין המצרים, בחדש אלול נתן לו תשובה לישראל.

וזוה היה הענין בלק ובלעם, רצה לקח מישראל חדש אלול שהוא היה שלו, שכן מלחמת סיחון ועג היתה בסוף אלול, ושמע המשלים ברקיע שאמרו באו חשבון ומלאכי האמרי אתחריב, ואמרו שולטנאי גבורים אוי לך מאוב. **ולכן** אמר לשון ארה, שהיה מתנא מנוטריקון של ארה, אלול, ראש ה'שנה, שהוא מיד אחר אלול, הוא ראש השנה יומא דתשובה, לכן אמר לכה נא בה"א על סוד התשובה, ואמר נכה בלשון רבים בנו"ן, על חמשים יום של תשובה שיש בהם אלה רי"ש שעות, שכן כ"ד פעמים נ' עולה אלה ר', לכן אמר ארה-לי, שרמז על ה' של תשובה, שהיא אלה ר' שעות בחמשים יום, זה נרמז במלת ארה' [וכו'].

תשעה באב שב'ימים ההם כועס ב' פעמים, ולכן קטב מרירי שולט בו יותר. ואולם כפי היותר קרוב לתשעה באב יותר הפעם מתגבר, באשר שהימים מראש חדש עד תשעה באב המה נגד הימים שמראש השנה עד יום הכפורים, דאז הרחמים מתגבר ביותר. (הפסרת פנחס)

הגדה מרבה לספר

רבי טיאה נייל זצ"ל

ביאת הקב"ה לבלעם בליל שמורים / כ"ד אלה תלמידי רבי עקיבא גלגולים של כ"ד אלה ישראל שחטאו בשטים

ויבא אלהים אל בלעם לילה (כב ט) ראיתי במדרש רבה בספר במדבר (כ יב), ויבא אלקים אל בלעם לילה, זה שאמר הכתוב ליל שמורים הוא לה, כל הנסים שנעשו לישראל ופרע להם מן הרשעים היה בלילה הזה (פ' צריך לומר). ויבא אלקים אל לבן הארמי בחלם הלילה, ויבא אלקים אל אבימלך בחלום הלילה, ויהי בחצי הלילה, וכתוב ויהי ענן וחשך ויאר את הלילה, ויחלק עליהם לילה, וכן בלם, עד כאן לשונו.

מדברי המדרש משמע דאמירת אלקים אל בלעם היה בליל שמורים, דהא כל הני פסוקים שמביא היה בליל שמורים כמבאר בפיוט. [אך קשה מהאי קרא ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה דלא היה בליל שמורים רק בשביעי של פסח, ואולי הואיל שהיה בלילי פסחים, והתחלת הגאולה היה בליל שמורים].

ולפי משמעות מדרש הנ"ל היה זה הענין ויחל העם לזנות בשטים בזמן ספירת העמר, וגרם שגפלו כ"ד אלה מישראל, פי זה היה סמוך לקללת בלעם הרשע, וה' יודע אם לא היו אותן כ"ד אלקים תלמידי רבי עקיבא שמתו בזמן ההוא, גלגולים של אותן כ"ד אלה של דור דעה, ולכן גזרו רבותינו ז"ל

לְךָ' על אותן חמשים ימים, ל' יום של אלוהים וכן ימים של תשרי עד גמר החתימה, את הכרכה לקללה, 'את' דיקא, גם את זה לעמת זה עשה ה' אלהים, רצה לומר כמו שנתן הקב"ה אב תמוז לעשו, נתן לנו הקב"ה פנגדון אלוהים תשרי.

ובלק שאמר ארה לי את העם הזה את דיקא, שהוא [נוטריקון] אלוהים תשרי, אולי אוכל נכה בנו"ן, על נ' ימים אלו, אכל הקב"ה הפך לך, ל"ך דיקא, שהפך אותן חמשים יום מקללה לכרכה. (איפן ק)

זכינו לדין שלא אָבָה ה' אלהיך לשמע אָ בלעם' (דברים כג ו), ואמר מלת 'אָבָה' ולא אמר רצה, או מאן ה', לרמוז שלא די שלקח הקב"ה מרכבת קדש, שהם שרי האמות אָל"ף של 'אתא' שהוא אלוהים, ונתן לנו בהם ימי תשובה שנומזו בה, אלא אפלו חדש אב לא נתן לו לגמרי, שהוא חדש אריה בקלפה, לקח גם כן ממנו, ולא נתן לו רק עשרה ימים, כדאמר רבי יוחנן (תענית כט.) אלו הוינא התימא הוי עבידנא תענית, ולקבל זה נתן לנו עשרת ימי תשובה. זה שאמר ויהפך ה' אלהיך לך, רמוז במלת

מעשי צדיקים

כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל (כג כג)

בימי בחרותו, הגיעו שנים מחסידי הרה"ק רבי יצחק מאיר מזינקוב זיע"א לבחון את הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א, אודותיו דברו נכבדות עם נכדתו של רבם, הרבי מזינקוב.

תוך שיחתם עם אביו הרה"ק רבי שלום מבעלזא זיע"א, ספרו על אשר ארע אצלם לאחרונה, בתו של גביר גדול בעירם קלתה, העשיר שהיה בעל אמצעים, פזר קמון רב והביא למטתה את טובי הרופאים, אך כלם אמרו נואש לחייה.

אחר זמן מה התייצב בפני הגביר בחור פשוט, בור ועם הארץ, שעבד כסבל בריחים, והציע לגביר כי אם יואיל להבטיחו את בתו החולנית לאשה, יש בידו היכלת לרפא אותה.

מאחר והיה בצרה גדולה, נענה לו הגביר והבטיחו על כף, הבחור קים הבטחתו והוא רפא אותה עד שחזרה לאינתה. לבו של

הגביר לא היה שלם לתת את בתו לעם הארץ, ברם היה מקרח לקים הבטחתו וכתבו התנאים.

משקרב זמן הנשואין, בקש הבחור שלפני החפה יקצה עבורו חדר מיוחד וניר לכתובה, הוא נכנס לחדר ושהה בו מספר שעות, אחר יצא ובידו קונטרס שלם אותו חבר בשעות אלו, באור על שיר השירים בדרך הקבלה.

לאחר נשואיו נהרו אליו אנשים רבים במטרה להנשע מפיו, אולם איש לא יכל לתהות על קוננו, מחמת שהיה ידוע ומכר לכלם כאדם פשוט, ללא השגות מיוחדות.

האורחים חסידי זינקוב שאלו את פי הרבי מבעלזא מה דעתו על אדם זה, והוא התענגן אצלם האם ראוהו פעם לומד תורה, אמרו, לא. האם ראוהו מתפלל, ושוב השיבו בשלילה, אמר להם רבי שלום, דעו שהוא טמא ומטמא, וחסור לעמד בארבע אמותיו, כי הוא מסטרא אחרא רח"ל.

שהיה בעל זכרון מפלא, נחרתו הדברים בזכרונו.

פנים שמע שמדברים על צדיקים, הם בטלו כמעט את כל הצדיקים, ואמרו שאין להם כל פחד מפניהם, רק כשהזכירו את שמו של הרה"ק רבי מיכל מזלאתשוב, היו צריכים לקפץ ארבע מאות מיל מחמת הפחד, והבחור הטביע כל זאת בזכרונו.

נעבר זמן הלך הפריץ אל בית הסהר שאליו השלף הבחור המלמד, כששמע שהוא חי ללא שספק לו כל מזון, תקפו פחד מפניו, הוא מהר לצוות להוציאו ולשחררו, אף נתן לו צידה לדרך, והוא הלך לדרך.

משנכנס הבחור לעיר הראשונה ושמע על חולה רוח בקרב אנשי העיר, לקח עשב מסים ורפא באמצעותו את החולה, עד שנתפרסם שמו, והמון רב נהר לפתחו, ברצונם להושע מפיו.

צדיקים רבים שלחו לקרא לו, באשר היה רצונם לראות ולהודע במה כחו, אך הוא לא רצה להתיצב בפניהם, עד שהגיע שמעו לרבי יחיאל מיכל והוא שלח לקרא לו, מחמת שידע שממונו צריכים לפחד, הסכים לבוא אליו.

הרבי שלח לצוות עליו שלא יכנס בשערי עירו, טרם יטבל בנהר שלפני העיר מספר טבילות, כאשר עשה זאת בפקדת הרבי ועלה מהנהר, הרגיש שמחו נהפך באחת, הוא שכח את כל הדברים ששמע מהחיצונים, ושב לקדמותו. סיים רבי שלום ואמר, דעו לכם, כן הדבר אצלכם, עם הנער שעל הריחים. (אדמור"י בעלו)

רבי שלום הוסיף ואמר, אספר לכם מעשה נורא, שארע בימי הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאתשוב זיע"א.

יהודי כפרי חכר ארצה מהפריץ, ומחמת שהיה עני מרוד לא היה בגדו כדי לשלם את שכר החכירה, עד שהפריץ האכזר גמר בדעתו להשליך את האיש ובגיו ביתו לבור כאשר עשו לא אחת באותם הימים, עד שימצא האדם שיפדה אותם.

מאחר שהיה נוהג תדיר לכבדם ביי"ש בביתו, היו לחוכר דנו ידידים מקרב משרתי הפריץ, והם באו וגלו את אָזונו, כי הפריץ הרשע עומד לאסור אותו ואת משפחתו במוצאי שבת אחר חצות.

נשמע הפפרי את הדבר, מהר לקחת את בגיו ביתו ולהמלט העירה, כך הציל את נפשו ונפשות בגיו ביתו.

בבית הפפרי התגורר מלמד שלמד את בגיו, בשעה בה ברחו הפפרי ובגיו ביתו, נם המלמד את שנתו הערבה וכך נשכח מלב בעליו, כאשר באו הפריץ ומשרתיו אל בית החוכר, לא מצאו איש ממשפחתו, כי אם את הבחור המלמד אשר ישן סמוך לתנור, לקחו אותו, והשליכוהו לבית האסורים.

באיטון לילה שמע הבחור קולות מדברים, נפל עליו פחד גדול, ושעות ארכות לא הצליח להרדם, אך עם הזמן פג פחדו, והוא התחיל לדבר עם הקולות המוזרים שהיו רוחות וחיצונים בלתי טהורים.

אחר שעות כאשר הציק לו הרעב, הביאו לו הרוחות לחם לאכל. בכל לילה שמע כרוז יוצא מביניהם, ומכריז על מין עשב מסים המסגל לרפאות מחלה מסוימת, ועל מין עשב אחר שטוב למחלה אחרת, ומכין

והשעה כבר מאתרת, ומיד השיב נשמתו ליוצרו.

זמן קצר לאחר פטירתו בא בחלום לאחיו רבי שמואל וספר, כשעליתי לעולם העליון מיד לאחר פטירתי, היתה השבת ממשמשת ובאה, ומפני קדשיתה לא נטפלו אלי כל אותו מעת לעת.

במוצאי שבת בא אלי שליח בית דין של מעלה, והזמין אותי לבוא לפניהם כדי למסור להם דין וחשבון על מעשי בעולם הזה, אמרתי לשליח, מעולם לא עשיתי דבר מבלי להמליך קדם ברבי, רבי אברהם דב מאבריטש. לכן הנני מבקש להביאני אליו, כדי לשאל בעצתו.

השליח נעתר לבקשתי, והביאני אליו. נכנסתי לרבי כשהשליח נשאר בחוץ לחכות לי, וספרתי לו על הזמנתי לבית דין של מעלה, והוא אמר לי, השאר כאן אצלי, מאז הנני נמצא במחצתו. (הרב המנהיג והרופא)

מה טובו אהליך יעקב משפנתיה ישראל (כד ה) **לפני** הרה"ק **רבי ברוך ממעזיבוז** זיע"א באו איש ואשתו, והתאוננו כי זה כמה שנים שנשאו ולא זכו להבנות, אמר להם רבי ברוך, "אין לכם תרופה, אני מצוה עליכם שתתגרשו זה מזו", הדבר היה למורת רוח להם, אבל יראו להמרות את פקדתו של הרבי, הם יצאו הישר לבית הרב, ונתגרשו. **לפנות ערב** יצאה האשה מבית הרב עם גטה בידה, ותבוא ותעמוד לפני חדרו של רבי ברוך, ותבק במר נפשה, באשר לבה עליה דין, על שהכרחה להתגרש מבצל געוניה.

בביתו של רבי ברוך התגורר מלמד בשם ר' לייב, שלא היה יכול לסבל מחמת גדל

בעת **יאמר ליעקב ולישראל מה פעל קל** (נג נג) **וברש"י**, עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חבתו לעין כל, שהו יושבין וגו', ומחצתו לפנים ממלאכי השרת. **אחיו** הצעיר של רבה של צפת **רבי שמואל הלר זצ"ל**, היה רבי משה יהודה לייב הלר ז"ל, לפרנסתו שמש פשוט ובודק בטבריה עיר הקדש, והיה דבק בכל נפשו בהרה"ק **רבי אברהם דב מאבריטש** זיע"א בעל **הבת עין**.

לעתיים קרובות עולה היה לרבו צפתה, כאשר מתוך חבוב מצוה לא עשה דרכו ברכיבה, אלא כל אותה דרך ארצה מטבריה לצפת היה הולך רגלי, מדלג על ההרים ומקפץ על הגבעות, אף בערב יום הכפורים, לאחר עבודה מאמצת ומעיפת בשחיסת הכפרות בלילה שלפניו, לא שנה מנהגו והלך רגלי לצפת, כדי לשבות אצל רבו ביום הקדוש.

באחד מערבי יום הכפורים, בעת הלכו רגלי מטבריה לצפת, תעה בדרכו זמן רב, והגיע לצפת רק לפנות ערב. כשנכנס לרבו, מצאו אוכל כבר את הסעודה המפסקת, והוא אמר לו, "משה לייב, הא לך שירים", ונתן לו כמה כפות מרק לגמל.

למכיריו סח לאחר מעשה כי עם כל גיפותו הקשה מנדודיו משך כל אותו היום, בתעתו בדך מבלי שבא אכל אל פיו, היתה הרגשתו הגופנית והרוחנית טובה ומרוממת באותו יום כפורים, כפי שלא היתה אצלו מימיו. **ביום** "ג בטבת שחל בערב שבת, נסתלק רבי משה לייב לבית עולמו, גסיסתו נתארכה זמן רב, והנוכחים חששו שאם הגסיסה תמשך, לא יהיה ספק לטפל בקבורתו טרם כניסת השבת.

ננט אליו אחיו רבי שמואל ואמר לו, "משה לייב, היום ערב שבת,

בנחלים נטיו כגנת עלי נהר (כו ו)

לפני הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזמין זיע"א הגיע יהודי ופרטו בפיו, הוא שכר בהון רב בסתן של דובדבנים איכותיים, ממכירתם צפה למצא כדי פרנסתו, אך נכח לחרדתו כי בכל יום נוסף שחולף, הדובדבנים הגדלים בעצי הולכים ומצטמקים.

שאלו הרבי, האם הנו מקפיד לומר תהלים בכל יום, והלה הודה כי לעתים הוא מחסר. הוציא הרבי מהמגרה דובדבן גדול ואמר לו, אם תקפיד מדי יום על אמירת תהלים, יגדלו בעציר דובדבנים גדולים מעין זה, הלה נענה והבטיח, מאותו יום שרתה ברכה מיוחדת בבסתן הדובדבנים, והיהודי מצא את פרנסתו בכבוד. (מעשיות נוראים)

וישראל עשה חיל (כד יח)

בימי עלומיו טרם נתפרסם לרבי, כאשר התגורר הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א בעיר ברודי, ארע ובשעה בה יצא בערב שבת מבית הטבילה, פגע באברך שהתגורר בכפר סמוך, והתפרנס בדחוק מחטיבת עצים לתושבי העיר.

בכל השבוע האחרון לא מצא האברך מלאכה להחיות את נפשו, רק בערב שבת אחר חצות, נזדמן לו לחטב כמה חתיכות עצים עבורם יקבל ששה פרוטות, אותם יעד במחשבתו לצרכי שבת, בעד שתים יקנה חלות, בשתים ירכש מעט יין לקדוש, ובשתים האחרונות, יקנה גרות לשבת.

רבי משה לייב פגש בו כשהוא נושא את משאו הכבד ופוזק אותו באחת החצרות, בתמורה למטבעות העלובות, ואמר לו, "אברך, אם תרכש עבורי כוס תה בשתי פרוטות, הנני מבטיחך עולם הבא".

הרחמנות שהיה בקרבו על האשה, באשר נכמרו רחמיו עליה, הוא ברח לבית החסידים, שם שכב על הספסל בנסיון להסיח דעתו מהדבר. **מאמצי** לא הועילו עבורו, המית קול האשה ובכייתה צלצלו באזניו בחזקה ולא הניחו לו לישן, נפשו התענתה מהשאלה והערעור העצום, כיצד צדיק וקדוש יצו לעשות פרוד בין הדבקים.

בתוך כך הרגיש כי רבי ברוך רבו עומד עליו ומסתכל בו, "הישן אתה", שאלו הרבי, מרב אימה לא ענה ר' לייב, רק מהר לקום ממשכבו ביראת כבוד. "להוי ידוע לך", פתח הרבי, "כי את כל נשמה שיוֹרדת לעולם, מלנה נשמה אחרת מהסטרך אחר, לזכר מלנה נשמה דנוקבא, ולנקבה נשמה דדוכרא.

הנשמה דסטרך אחר עושה כל מיני פעולות שהיא תשאר בן זוגו של האדם, ומערכת בעד זוגו האמתי בכל אפשרות שיש לה, לזכר מנהג ישראל לסבב את הפלה סביב החתן קדם החפה שבע פעמים, כדי לגרש ולהבריח בלח זה את הנשמות דסטרך אחר. **בשנת** חפתם של הזוג הזה שהגיעו אלי היום, לא עשו שבע סבובים תחת החפה כמנהג, על כן יש עדין לסטרך אחר שליטה עליהם, וזה הדבר שעבב בעדם מלהוליד בנים, על כן צויתי אותם להתגרש, אבל עתה יוכלו להנשא מחדש.

לך אפוא ואמר להאשה שלא תבכה, מחר נשלח אחרי הרב לסדר להם קדושין מחדש, אני בעצמי אהיה השושבין, והפעם יסובבו אותם שבעה פעמים בשעת החפה. כדברי הרבי נעשה, ואחרי נשואיהם השניים הם זכו והולידו בנים. (אוצר הסיפורים)

עם אור בקר של יום ראשון הגיע לפתח ביתו אדם ובקש, מכר נא לי את פרתך, נענה האברך המפתע ואמר, "הן". וימה מחירה", שאל הסוחר, אמר לו, "ארבעים ושתים כסף", הגם שדמי שויה היה לכל היותר שנים עשר או חמשה עשר כסף.

הסוחר טען כנגדו כי המחיר מפקע, ובקש הנחה, אף הוא לא רצה להניח מהמחיר אפלו זוז כל שהוא, כי גם זאת לקח למבחן, אם יבא סוחר וירצה לרכש את הפרה במחיר שידרש, יראה בעליל כי נסבה זאת מן השמים, וכי בודאי תצמח מהמכירה ישועה גדולה כ אשר התברר.

נענה לו הסוחר, לקח את הפרה, ושלם עבורה ארבעים ושתים כסף כמבקשו, האברך הבין כי הלא דבר הוא, לבש בגדי שבת, והלך העירה וצורר כספו בידו.

עם הופיעו בשוקה של ברוד, הופיע רבי משה לייב לקראתו, והורה לנשת אל רחבת בית המושל המקומי, שם אמורה להתקיים בשעות אלו מכירה פמבית על טירתו הענקית של אחד האצילים שמת בלא יורשים ונכסיו נפלו לקפת השלטון, "לך והשתתף במכרז", פסק הצדיק את פסוקו באזני האברך, והסתלק לדרכו.

בבואו אל הרחבה, חשכו עיני האברך ובקצו פקו, הוא מצא לפניו בנוס גדול של אצילים מאדוני הארץ, הממתנים במקום למכרז העומד להתחיל בעוד דקות ספורות.

הוא נגש אל פקיד המכרזים, והפקיד בידו את ארבעים הזהובים שהיו ברשותו כערבון, לעמידה בהצעותיו בשעת המכירה. הפקיד התרה בו כי במקרה ויתברר כי אינו יכול לעמד בהתחייבותיו, יפסיד את הערבון.

האמין בו האברך וחשב בדעתו, הלא שבת רק מעין עולם הבא, עדיף שיחטרו לו שתי פרוטות לשבת קדש, ויקנה בהם עולם הבא גופא, וכן עשה.

אחר אמר לו הרבי, "החיינני, רק אם תקח לי עוד כוס תה, אברךך בכל מיני ברכות", חשב האברך בנפשו, עבור שתי פרוטות אוכל לקבל ברכות וישועות, לו יהי כדבריו, הוא שלם עבור כוס תה נוספת, והרבי ברך אותו ואת ביתו בכל מיני הצלחות וישועות.

הרבי הוסיף ואמר בשלישית, "אם תביא לי כוס נוספת, אברךך בכל מיני ברכות לדורי דורות", אמר האברך, "זאת לא אוכל לעשות, כי לכל הפחות גרות לשבת קדש, מכרך אנכי לרכש לביתי".

אמר לו הרבי, "הגידה נא לי מה יש לך בבית", והוא השיב, "פרה אחת יש לי, ממנה פרנסתי", אמר לו הרבי שימכר את הפרה, ויבא לכאן ביום ראשון לבוש בגדי שבת ומעותיו בידו, וימצאנו ברחוב, אז יראה כיצד מתקיימת הבטחתו כי ברכת השם היא תעשיר, אחר שקיים 'שלח לחמך על פני המים'.

שב האברך לביתו, וספר לאשתו את אשר קרהו, ואת אשר גדלו וברכו האיש הלז, וכי ירצה למכר הפרה, והיא צעקה עליו, "הכי חסר משגעים אתה, הלא כל פרנסתינו מהפרה הזו, הכי מכר תמכרנה, ומי יודע מה יאמר לך האיש ההוא, אולי יאמר לך עוד כי תתן לו מעות הפרה, ואתה ללא ספק תתנם לו".

נבוך האברך ואמר, "נראה אף יפל דבר, אם יזדמן לי סוחר שייבא אלי וישאל אותי יש ברשותי פרה למכר, אדע כי מן השמים הוא, ואז אמכרנה ואעשה ככל אשר צוה עלי האיש הלז".

ודמו בנפשם, היתכו, כי להיהודי הלז יהיה לשלם עבור המכרז היקר.

פני האדונים חפו, אולם הם לא אמרו נוֹאֵשׁ, כְּאִשֶּׁר החלה המכירה הפמבית, הציעו הללו את הצעתם ואלו האברך פתח ונקב בסכום גבוה משלהם, כִּי חזר הדבר על עצמו מספר פעמים.

לפתע קרצו האדונים בעיניהם איש לקראת רעהו, וכמו לפי אות מסכם, נשתררה דומיה ואיש מהם לא שב להעלות הצעה חדשה לעמת הצעתו של האברך. הטייה נותרה עתה בידו תמורת סכום עתק של כמה עשרות אלפי זהובים, אשר אף כי הגיע בקושי לכדי מחצית שויה, היה אגדי ביחס לאפשרויותיו של אזורח מן השורה.

עתה נגשו האדונים אל פקיד המשל המנהל את המכרז, ודרשו ממנו להקציב ליהודי שעות ספורות בלבד לפרעון התשלום הראשון, שכן הם לעמתו מוכנים לפרע את המחיר שהם מציעים במזמן על אתר.

לדרישה זו לא היה לפקיד כל עגון לסרב, והוא נענה לה ואשרה, נתנו לו אפוא ארבע שעות בלבד כדי לגייס מחצית הכסף, ולהביאו במזמנים אל גזברות בית המשל, ואם לאו, יאבד אף את הפרוטות שנתנו כדמי קדימה.

האברך נכנס למצוקה קשה, הוא עזב את רחבת בית המשל מלנה במבטיהם השוטמים והשמחים לאיד של הפריצים שהלכו לאכל ולשתות, ויצא לנוע בחוצות ברודי, אוילי יקרה הצדיק האלמוני לפניו.

אך לשוא, שעתיים תמימות תעה בחוצות, ואת הצדיק לא פגש. במר נפשו הגיע אל הפנדק בו קנה ביום ששי את כוסות

למרות שארבעים הזהובים היו סכום פעוט לעמת סכומיה של העסקה, גאות הפקיד לקבל את טענתו של היהודי כי איננו כן המקום וכי נקלע הלום באקראי, לכן לא הביא עמו סכום גדול יותר. לפקיד השלטון היתה חשובה השתתפותו של גורם נוסף במכירה, מאחר וכבר עלה בלבו חשד לגבי הקנוניה הנרקמת בין האצילים.

לא ארכו הרגעים, ודמותו של האברך צדה את עיני האדונים, הם החלו מצודדים מבטים לעברו ומסתודדים בינותם אודותיו, אחר מספר רגעים, נגש אליו אחד מהם ישירות, ובקש לדעת האם הגיע למקום בכדי להתמודד במכירה הפמבית.

משהשיב האברך בחיוב, נסתמנה מורת רוח ברורה על פני הנאספים, בתוך שעה קלה למד האברך להבין כי האדונים במקום הספיקו לערף קנוניה בינם לבין עצמם כדי להערים על השלטון.

הם גמרו אומר שלא לרכש את הטייה ביותר מסכום מסים, אשר לא הגיע למעשה אפלו לכדי מחצית שויה, לאחר מכן זממו למכר את הטייה בשויה האמתית, ולחלק את הרוחים ביניהם.

הופעתו של מתחרה חדש שבשה אפוא את תכניתם והטייה בספק את הצלחת מזימתם, "הא לך אלף זהובים", שמע לפתע האברך את אחד האדונים מדבר אליו בחשאי, "יצא מן התחרות". הלא ממילא אין ברשותך לשלם את סכום שויה של הטייה, ומתכונן אתה לספסר במכירתה גרידא.

משראה במו עיניו כי שמש הצלחתו מתחילה לזרוח, לא רצה בזה והשיב כי כמוהם כמהו, גם הוא רוצה להשתתף במכרז ולזכות בטייה הנמכרת. אז תרה אף הפריצים עליו,

עיני האברך אורו, הוא התישב בדעתו ואמר, אם תתן עוד רוח על דמים הנלקחים, כמה אלפי אדמים, אשתתף עמך, כי הלא אני יודע ואתה יודע, שהאחזה הזו שנה הרבה יותר מהדמים שהתחבתי עבורה, רק מאחר והפריצים דמו כי אין לי מעות, הניחו אותה לי בעד הסכום הנזכר.

הנמר גאות לתן לו עוד רוח אלפים אדמים, הוא הוציא מתבתו את כל הסכום הדרוש ונתן בידו, והיהודי נתן לו כתב כי הוא בשתפות עמו, אחר הצהרים באו הפריצים לשחוק על היהודי שללא ספק אין בידו מעות, והנה היהודי בא ושלם בפעם אחת כל הסכום, אף כי היה די לתן רק מחציתו, באשר היה בידו מעות די והותר.

הפריצים תלשו שער ראשם מצער, אף לא היה בידם לעשות מאומה, כאשר הלכו ממקום המכרז, נשמע הקול בעיר כי הכמר מת לפתע במיתה חטופה בחלי מדבק, אשר מסכן להתעסק עמו ולשהותו.

הרופאים צוו כי יקחוהו בלבושיו ובמנעליו שעל רגליו, ויקברוהו חוץ לעיר במקום נדח, והקברנים מהרו לעשות כפקדתם, במלבושיו היה מנח כתב השתפות שנתן לו האברך, ואיש לא ידע מלבדם על עסק השתפות שנעשה ביניהם זה עתה.

כאשר שמע זאת האברך, גדלה השמחה בלבו, הוא הלך ברחוב ופגע ברבי משה לייב, שאמר לו, "דע כי לו היית קונה עבורי הכוס השלישית אשר בקשתי, הייתה באה לך ההצלחה ביתר קלות, ולא היית צריך לבא לידי עגמת הנפש שהייתה לך בשעות האחרונות. עתה העבר אין, שוב בשלום לביתך, וצלח ורכב על דרך אמת, והאברך היה לגביר עצום. (נשר צחצחות)

התה בעבור הצדיק, ובקש לאכל ולשתות בשתי המטבעות שנותרו בכיסו.

בטוח היה בהשם יתברך שיעזר לו, אחר שראה והבין כל הנעשה כי הלא דבר היא, אף בשעת האכל חשב מחשבות שונות, כי מה עשה, הלא הפריצים רצו לתן לו סכום גדול, ומדוע שפך מים זכים וברורים, ועתה אין לו אף סרוחים, אף עם כל זה חזק בטחונו בהשם ובהבטחת האיש הלז, ויהי כמחריש לדעת ההצלחה השם דרכו.

לפתע נגש לשלחנו איש זר שפניו מכסות בצעיף כמתנכר, התישב מולו, ואמר מעדנות, "שמע חביבי, ראש הכנסייה בעיר זו אנכי, מכיין ומתקף חקי הכנסייה אסורה עלי השתתפות בעסקי מסחר, החלטתי אפוא לסמוך על ישרותך, ולבקש ממך סיוע ושתפות אשר ישתלמו לשנינו.

רכושי הפרטי גדול ועצום, אף צר לי על המעות המנחות באצרותי כאכן שאין לה הופכיו, מבלי אפשרות לסחור בהן ולהרבותן, היום בדרך אגב נוכח הייתי בעת המכירה הפמבית ברחבת בית המשל, ויודעני כי עשית עסק טוב מאין כמות, קניית את הטירה שהצעה שם בחצי חנם ממש.

דא עקא, שמתחריר טמנו לך פח ומאלצים אותך לשלם את כל הסכום במזמן, מתוך תקנה לראות במפלתך ולהוציא את העסקה מידיך באופן בו תפסיד גם את דמי הקדימה שהשקעת.

ובכן בא אני אליך עתה בהצעה מעשית, ברשותי מצוי כל הסכום הנדרש לפרעון התשלום במזמן, הבה אמוסר את הכסף בידך, תוכל לפרע את התשלום במועדו, ולאחר מכן נמכר את הטירה במחירה המלא ונתחלק שנינו ברוחים, חצי בחצי."

מלוה מלכה

ספרים מהבעל שם טוב ורמלניוויץ

העשירי חזר וישב על מקומו, ואחר נמלך בדתו ועמד שוב בדרךו למסור את המכה בו, כן עמד וישב כל יום שבת קדש, עד שבמוצאי שבת מצא עצמו משוטט בעיר, ורגליו הוליכוהו אל בית המדרש הגדול, בה ערף רבי ברוך אשר שמש בפעל קרב העיר, סעודת מלוה מלכה רבתי. כאשר הבחינו בו הנוכחים והוא נבוי ברעיונותיו, כבדוהו ואמרו לו, "ברוך הבא ר' יוסף", הושיבוהו ליד השלחן, והגישו לפניו כוס תה חם. לעמת הקר העז ששרר בחוץ ואף בלבו פנימה, חוללה חמימות המלוה מלכה פלאים בלבו הקשוב, וסדקה את מחיצת הברזל שנבנתה בקרבו.

אחר הסעודה הורה לו רבי ברוך, עתה לך לבייתך, וכל הכלים אשר באו באש, תעביר באש, ואשר במים, תעביר במים, והשאר ישבר, ותתחיל מחדש לילך בדרך התורה כאיש יהודי. הוא שמע לדבריו, הלך לבייתו, ואמר לאשתו את אשר בדתו, והיא ציחה עליו, מה נעשה עמך, הכי נכנסה בך רוח שגעון, היא זרקה על ראשו כלים, אשר כמה חדשים סבל מהם צער רב, עד אשר נתרפא.

אחר נסע למונקאטש אל הרה"ק הדרכי תשובה זיע"א, כשהוא עוזב מאחוריו עשר וכבוד ואת בני ביתו, הלך כמה שנים בגולה, ולקח החר ממאה רבנים כי אשתו לא רצתה להפטר ממנו, נתפרנס בכבוד, עשה שדוף הגון ונשא אשה ממשפחה גדולה. ואני הכותב הכרתי בנו שהיה ירא שמים, ואף זכה לנכדים מזווג שני, ראים ושלמים.

(ספר חסידים - מהדורת קלויזנבורג תש"א)

בניר דערעטשקע הי' איש יהודי בשם יוסף שזכה לעשירות מפלגת, עד שנתכבד לכהן כראש הקהל, הלה היה בעבר תלמיד חכם ויודע ספר, אולם עם גדל עשירותו נחמץ, עד שיצא לתרבות רעה. בבקר שבת קדש כאשר יצא רבי ברוך יהודה שניגלר ז"ל המכנה רבי ברוך דערעטשקער מבית הכנסת אחר התפלה, נחרד לראות את ראש הקהל יושב בגלוי ראש על המרפסת לעיני כל, סיגריה בפיו, והוא לומד לשם תענוג.

נתמלא רבי ברוך רוח קנאה של קדשה, נכנס לבייתו והכהו על לחיו, ויצא את הבית. עמד ראש הקהל בחמה שפוכה ואמר, הכי איש עני ואביון יעז כף להשפילני, ורצה ללכת מיד לתחנת המשטרה, לצוות על השוטרים שיאסרו את המכה בו.

ראש הקהל הלך עד הפתח, אז נעמד והתישב בדתו, כי באמת הצדק עם החסיד רבי ברוך שהכהו, הוא נחרד לראותני מחלל שבת בפרהסיא, ועוד לומד כף בגלוי ראש, טוב עשה שהכה בי. הוא חזר למקומו, ואז שוב גברה עליו חמתו, חזר וקם בצעקות ורץ אל הפתח ללכת לבית המשטרה, באמרו, אראה לו על אשר היתה בו עזות כל כף, לעשות כן עם ראש הקהל, עשיר ואיש שוע ונכבד, מלמד בכל החכמות.

אולם כאשר בא אל פתח הבית התישב, הלא כהלכה עשה החסיד עמו, ועוד מעט אשר עשה, אחר שראה מעשה כזאת, להעזי נגד המקום ושבתי קדש, וגם נגד תורה הקדושה, כי זה ממש להכעיס, 'יודע רבונו ומתכנן למרד בו'.

יומא דהילולא

והוא יצטרף בקרוב להיות משפיע לעם ישראל. (כתבי ר"י פראנער)

פעם באה אליו משלחת מאנשי הכפרים, וספרו לו על הגזרה רעה, שלא ניתן להם לדור בכפר, ובכך תנטל מהם כל פרנסתם. השלוחים נשארו לעשות במחצתו את השבת קדש, ובסעודת ליל שבת פתח את פה קדשו ואמר, "כל מקדש שביעי כראוי לו", רצה לומר, מי זה שמקדש את השבת כראוי לו, הלא הוא הצדיק, "שכרו הרבה מאד", ומה הוא שכרו, "על פי פעלו", מה שאומר בפיו, מתקיים בפעל. על דרך אמרם ז"ל (אייב נב טו) 'ותגזר אמו ויקם לה', 'צדיק גוזר והקב"ה מקיים'. הצדיק אומר 'איש על מחנהו ואיש על דגלו'. (בית אהרן)

כהן כנשיא ארץ ישראל בצוותא עם הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא, והיה מגדולי האדמו"רים בדורו דור דעה, היו לו קשרים הדוקים עם גאוני זמנו כרבי יוסף שאול נתנזון בעל שואל ומשיב, ורבי יעקב מליסא בעל חות דעת, ועוד.

מקפיד היה שלא להתכופף לעולם, כשהוא אומר על כף, הלא כתוב במקרא, 'ומדכי לא יכרע ולא ישתחוו' (אסתר ג ב).

לבינו הזדמן סוחר, שהציע אתרוג מהדר מאד למכירה, ורבונו השתוקק לקנותו, אבל המעות היו מנחות בארץ, והמשמש לא היה במקום. רבונו בקש מהסוחר שימתין עד שהשמש יבוא ויתן לו כסף, אבל הוא לא הסכים, ורצה להמשיך בדרך עם האתרוג המיוחד.

נולד בשנת תקכ"ה, כבן זקונים לאביו המגיד הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב, שהעיד אודותיו שהוא כנגד ספר דברים, 'משנה תורה', וכנה אותו בשם "משנה למלך". (אור יצחק)

מנעוריו קדש עצמו בקדושה יתרה, בנעם זמירותיו ובחן תפלותיו קרב לבבות בני ישראל לאביהם שבשמים, כאשר העיד עליו הרה"ק האהב ישראל מאפטא כי נשמתו היא מהיכל הגנינה.

על נשואיו נחלקו כותבי הדורות, יש האומרים שבנה את ביתו עם בת רבי לייביש גורודזיצקר ז"ל מהכפר גורודזיצק, תלמיד חכם וצדיק מפלג מחסידי אביו הקדוש. ויש שכתבו כי היה לחתנו של רבי אליעזר מלמד מקולבסוב, על פי צוויו של הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק.

קדם הנהגתו היה דחוק מאד בפרנסה, הוא נסע לתלמיד אביו, הרה"ק רבי מרדכי מנעשביץ, שהיה מנהיג גדול ומתנהג בהרחבה כמלכות, וחשב שבדאי יעניק לו מטובו.

בבואו אצלו, כבדו מאד כראוי לבן רבו הקדוש, בגדל כבוד ודרך ארץ, אך כשהצרך לסע, נתן לו מעות רק עבור הוצאות הדרך, ויפטררו לשלום. הדרך היה תמוה מאד, כי היה מפרסם בפרונו לאחרים, ובפרט לבן רבו.

אך הוא אמר למקורביו, אל תתמהו, רואה אני שבקרוב מאד יתעלה ויהיה מנהיג גדול בישראל, על כן איני רוצה לעשותו "מקבל", כי מקבל אינו יכול להיות "משפיע",

צאצאי

בניו רבי יצחק מגראנוב חתן הרה"ק רבי **שלום שכנא מפראניטש**, רבי יחיאל מיכל מווישניוביץ, רבי יוסקא, רבי ישראל חתן **התורת חיים מקאסוב**, רבי בנג'מין.

חתניו, הרה"ק **הבית אהרן מקארלין**, רבי יוסף דוד לנדא מאליק.

מאמדותיו

יורא בלק בן צפור (במדבר נב ב) זכה בלק הגוי, הרשע, שתקרא הפרשה על שמו. כי הגם שיזע היטב שהזהרו בני ישראל (דברים נ ט) אל תצר את מאוב, ולא היתה לו סבה להתירא מפניהם, עמד ושכר את בלעם לקללם, זאת, כי הוא היה מכרח לעשות כהלקתו שעשו שונא לייעקב' (ברי' ויטלח ל'ג), נמצא אם כן שבלק היה עהרליכער גוי, גוי הגון, ואם גוי הגון, מתר להתחיל סדרה. (דברי מאיר)

צור ילדך תשי ותשכח קל מחוללך (דברים לב יח) ישנם הרבה בנים הסומכים את עצמם בעבודת הבורא רק על חזקת אבותיהם שהיו צדיקים וקדושים, ואלו הם עצמם אינם מיגעים למצא דרך ה'. אף באמת ראוי היה להיות בהפוך, כי כל אדם צריך לשכח שהוא בן של קדשים, וצריך לעבד ולהתגעגע בעצמו עבור עבודתו יתברך שמו.

וזהו פנות הפתוב, 'צור ילדך תשי'. 'צור' נקרא האב המוליד, על דרך (ישעיה נא

א) ה'ביטו אל צור חצבתם', 'צור ילדך', כמו אב המולידך, 'תשי', תשכח. ואז 'ותשכח', פרוש ותמצא, 'א-ל מחוללך, לשון 'ותשכח' הוא בלשון הש"ס 'מציאה', כמו 'אשכחיה האי גברא'. (דברי מאיר)

אהבה מקלקלת את השויה, מרב חשקו לקיים את המצוה בהדור, שנה רבנו מהרגלו, והתכופף בעצמו להוציא מהארגז את המעות, ושלם לסוחר הנחפז. הלה לא האריך ימים, ומת בתוך אותו חדש ל"ע. (סיפורי מן הרמ"ח)

למרות חלשתו התמידית, הרבה בצומות כשהוא משתדל להסתיר זאת מעיני אנשים. כאשר שאלו תלמידו **רבי מאיר מפרמיטלאן**, האם אין בצומות משום סכנה לגוף, החזירו רבנו, הכי באכל אין סכנה, אלא מה, מתחננים לחסדי שמים, והקדוש ברוך הוא מרחם. אם בחסדי הקב"ה תלוי הדבר, הרי שהוא יכול לרחם גם על הצם. (חסידים מספרים ח"ג)

אצל תלמידו הרה"ק רבי מאיר מפרמיטלאן, ארע מספר פעמים שהחליפו את כוסו וכלי אכילתו בכלים שאינם טובלים, והוא בקדשתו הרגיש בזאת ולא רצה להשתמש בהם. פעם אמר, אל תחשבו שיש כאן מופת, דבר זה כבר בצעירותי היה בנדי, ומרבי הקדוש רבי מרדכי, קבלתי.

עוד העיד עליו רבי מאיר, אשר מלאכים ושרפים פחדו מדבורו, וכי הוא לא שכח אפלו רגע אחד מה' יתברך. (תפארת מרדכי). בכל עת ובכל רגע, היה יודע מה למעלה ומה למטה, ואפלו הכי היה ירא לנפשו מאימת יום הדין הבא. (דרכי הישר והטוב)

נתבקש לישיבה של מעלה ביום י"ג תמוז, ומנוחת כבודו בעירו קרעמניץ.

דברי תורתו הובאו זעיר מזעיר בכמה ספרים, ולאחרונה קבצו ביחד עם תורת אביו ואחיו הקדושים בספרים מלכי בקדש, תורת המגיד מזלאטשוב, פרשת גדלת מרדכי. (מספרים אלו נקבצו תולדותיו המובאים במדור זה)

פרשת בלק

פנים יהודיות

צריכין אתם להזהר בשני עדים נאמנים אלו, העומדים אחד מימין ואחד משמאל, המעטרים אתכם בעטרה של היהדות.

ואין אני מעמיס עליכם לעשות לכם פאות עבים וארוכים, כמו מנהג אחינו האשכנזים הי"ו, ורק אבקש שיהיה בהם שיעור הניכר לעיני הכל, ולא יהיו כעשבים קטנים העומדים על פתח הקרקע, אשר רק רישומן ניכר, דאלו פסולין הם לעדות כדין קטן שפסול להעיד, כי רק הגדולים נאמנים להעיד בגודלן, וכבר דיברתי בזה פעמים רבות, ואשרי המדבר על אוזן שומעת, ואשריהם ישראל שמעו ונזהרו, ותבא עליהם ברכה (נפלאים מעשיך' סיפור מט).

כתב בספר 'שערי פרנסה טובה' על תהלים: 'מְתֵי אָבוֹא וְאֶרְאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים' (תהלים מב ג). לכאורה היה לו לכתוב 'וְאֶרְאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים', ואראה בניקוד סגול. אך יש לרמז לפי מה דפירשו המפרשים על פסוק שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה', רצה לומר שיראה את פני ה' בצלם אלהים שהוא פני ה' שיהיה עליהם ועל פניהם. על כן נראה שזה שאמר אדונינו דוד המלך ע"ה 'מתי אבא ואראה פני אלהים', ר"ל שיהיה עלי צלם אלהים שאלך בדרך התורה והיראה בפיאות הראש ובזקן ובבגדי יהדות, ולא כאשר יש בדורינו בעוה"א אנשים אשר אומרים שאין לאדם רק להיות יראת שמים בלב, אבל בחוץ מותר להיות בקצוצי פאה ובבגדים כחוקות העמים, אוי לאזנים שכך שומעין. וכבר הכה על קדקדם מרן הרב הקדוש

סיפר הגאון ה'בן איש חי' זיע"א: מעשה בשר אחד גדול של ישמעאלים, שכבש את ארץ הקדושה שהיתה ביד הערלים, ועשה מלחמה עם פלשתים הערלים, וגזר אומר שאם יפגשו בערל בדרך שישחטו אותו, והיו הערלים מתחפשים ללבוש בגדי ישמעאלים. פעם אחת היה מהלך במדבר עם חילו, ופגע בסיעה אחת של פלשתים הערלים אנשים ונשים, שהיו בורחים ממקום למקום, והיו ביניהם יהודי אחד, וכשראו את השר הולך ובא לפניהם אחזתם רעה, והיהודי נשמת מתוכם, וירץ ויבוא לפני השר, ותפס הפאות שלו בשתי ידיו, והיה קורא בקול גדול דברים אלו בלשון ערבי: שוף יא סידי, אנא יהודי והאדולה שהודי! לאמור: ראה אדוני, אני יהודי, והללו עדי!

ויצחק השר כי ערבו לו דברים אלו שדבר במ על המשקל, ויגזור לתלות לו בפאות שלו שני נזמי זהב אשר לקחו מן השלל, ויען היהודי ויאמר, אדוני העדים שלי הם שני גיבורים חזקים ובריאיים אשר המה יכולין לשאת גם שני צמידים של זהב, ויצו לתלות בפאות שלו גם שני צמידים גדולים של זהב שלקחו מן השלל, הלא תראו כי יפה כיוון אותו היהודי לקרא את הפאות שלו בשם עדים, אשר הם מעידים עליו שהוא איש יהודי, וגם עשו את שלהם, ומלבד שהצילוהו מן המוות עוד עטרו אותו בנזמים וצמידים של זהב, שהוציאו גם אליו חלק מן השלל.

המשיך ה'בן איש חי': על כן כמה וכמה

והגאון רב דק"ק סיגעט [הרה"ק הייטב לב] זצללה, וגם עכשיו בנו הצדיק [הרה"ק הקדושת יום טוב זיע"א] הולך בעקבותיו ובדרכיו הקדושים. ואמר, שזה אמרינן בכל יום 'לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי', ר"ל, שאדם צריך להיות ירא שמים בסתר וגם בגלוי, שלא ילך בקצוצי פאה ובבגדים כאומות שיהא ניכר בחוצות שהוא יהודי.

פעם אחת נפגשו הרה"ק רבי אברהם שמחה מבראניב זיע"א עם הרה"ק המקובל רבי חיים שאול דוויך הכהן זיע"א ברחובות ירושלים בערב שבת, שאל אותו רבי חיים שאול: **אולי ידוע לו המקור לדברי האריז"ל שכאשר לובשים את בגדי השבת יש לומר הפסוק 'כל כלי יוצר עליך לא יצלח'. ענה לו הרב מבראניב מיד, שלדעתו המקור הוא בדברי המדרש** (ראה ילקוט רמז תשסז), **שכאשר קרא בלק לבלעם לקלל את ישראל, ענה לו בלעם: איך אוכל לקללם אם הם לובשים בגדי שבת ויום טוב, מזה מוכח כי לבישת בגדי שבת היא תריס נגד הפורענות** (חמרא טבא' בתולדות המחבר).

אוד מוצל מאש שעבר עליו ימי זעם המלחמה ומחמת מרירות נפשו ל"ע שינה את דרכיו כדרכי המתחדשים ולבושם, כשאיכלע אצל הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א דיבר הרה"ק על לבו שילבש עכ"פ 'בעקטשע' בשבת קודש. ויען האיש: הן אין דרכי ונימוסי אלא כדרך המתחדשים, וכשאלבש 'בעקטשע' אראה כז בפני רואי ומכירי. אך הרה"ק הפציר בו באמרו, הלא אתה נכדו של פלוני שהיה מפארי אנ"ש, ובכן אתה מוכרח ללבוש 'בעקטשע'. האיש שספג אמונת צדיקים מבית אבותיו, סבר וקיבל הוראת הרה"ק ולבש 'בעקטשע' אע"פ שהיו נימוסיו כאחד המתחדשים וראשו כיסה אך בכיפה קטנה כדרכם, והגם

בשמו של הרה"ק הערוגות הבושם זיע"א הביא בנו הרה"ק מפאפא זיע"א בהקדמת ספרו 'ויגד יעקב' (לספר דברים): וזהו אחד מן הגדרים אשר למדו אותנו רבותינו הצדיקים, המסייע שלא להמשך אחר שטף מים רבים מים הזדונים אשר אנו מוקפים מהם בעוונותינו הרבים, דהיינו להיות ניכר צלם אלקים על פניו בפאות הראש והזקן... ובוזה פירש אאמו"ר זצ"ל... מאמר הכתוב בפרשת בלק (במדבר כב ג) **'וַיִּקֶץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל - מֵהַפְּנִים שֵׁלֵהֶם.**

השמירה בבגדי שבת

אמר הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זיע"א: יש לבושי שבת ויום טוב והם בגדי קודש, וכמו שכתוב בבגדי כהונה 'בגדי קודש לאהרן'. **והלבושים הללו מי שזוכה ללבשן ניצול מכל רע, וכל בחינת הרע בורח מן האיש שזוכה ללבושין בגדי שבת והלבושים הללו הם בחינת אורות מקיפים והם שמירה גדולה לאדם** (נופת צופים' כא ב).

כתב בספר 'קב הישר' (פרק מז): בבגדי שבת צריכין שמירה מעולה יותר כאמור, כי הסט"א

רבה לכם מרצחים! מכת אגרוף חזקה הפסיקה את דבריו. פניו של גנשר החווירן, והוא צנח על האדמה. הרשעים השתגעו מכעס. עינם היתה צרה בהצלה זו הבאה לגוף המעונה, ציוו לפשוט את בגדיו וזרקו את גופו למדורה שהוכנה לשריפת ספר התורה.

שזאת היה ללעג בעיני מכיריו, מכל מקום פקודת הרה"ק שמרה רוחו. **לבישת מלבוש ה'בעקטשע' השפיעה עליו ולאחר איזה תקופה שינה את דרכו והחליף גם שאר שמלותיו עד שנהפך לאיש אחר והחזיר עטרה לראשו והתנהג בדרך הישר** (מגן אבות' עמוד צז).

למות כיהודי

הבגדים נשלחו לאשתו והיה כתוב עליהם בציניות: 'מתנה'. בידי אשתו היה שמור פתק עליו היה כתוב: השתמדתי כי רציתי פרנסה. פעמים אין ספור קללתי צעד זה. העיקר שגרם את אי שביעות רצוני, למרות הכסף והזהב המדומה, היא גירסא דינקותא, דברי תורה שספגתי מימי ילדותי. רעיון אחד מלווני ואי אפשר להשתחרר ממנו, עוקב אחרי, מקפח את מנוחתו: בטפשות מנעתי את עצמי מלחיות כיהודי, תעמוד לי גירסא דינקותא שלי לכפר על החטא הזה ותעזור לי למות כיהודי (עדות ראה בתוך הספר 'אני מאמין' עמוד 74).

כתב הגאון רבי צבי הירש מייזליש זצ"ל בראש ספרו שו"ת 'מקדשי השם' (זר זהב' אות ל): **ופלא ראינו שאותם אנשים חופשיים שראו שאנחנו מתפללים ומניחים תפילין באושוויטץ, המה ראו כן תמהו ולא נשתנו דעתם לשוב לה'. רק באותה שעה שהובילו אותן לבית המוקד, היה נשמע דברים כאלה ששמחו על שזוכים להשרף על קידוש השם כישראל.**

וראתי עד כמה צדקו דברי אור החיים הקדוש בפרשת בלק עה"פ (במדבר כג י): **תָּמַת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתָהִי אַחֲרֵיתִי כְּמֹהוּ,** וזה לשונו: עוד ירצה שבהגיעו ליום המיתה יטיב דרכו ממעשיו הרעים ותועבותיו, כי רשע שבאומות

סיפר עד ראייה: בעיר קוזניץ והסביבה היה ידוע 'גנשר' המשומד, שהגיע לגדולה ונעשה ראש העיר. הנוצרים לעגו לו כרגיל, והיהודים ברחו ממנו, כדי לא להסתכל בפניו של אותו רשע.

בראש השנה של שנת תש"ג, הועלה באש בית הכנסת המפורסם של המגיד מקוזניץ. למחרת הובאנו לשטוף את הרצפות בבנין המרכזי של מפקדת הס"ס. לפתע פתאום שמעתי צעקות, מבטי הופנה לכיוון הצעקה ושערותי סמרו למחזה עיני. ממולי עמד ראש העיר לשעבר, המשומד גנשר, ומסביבו כעשרים גרמנים שהיכוהו עד זוב דם. אתה יהודי או לא? צרחו. הוא ספג מהלומות קשות ופניו נתעקמו. הוא עמד בקומה זקופה ולא ענה. המפקד הלקהו בעצמו אך ללא הועיל. הוא לא הוציא הגה מפיו, ושפתיו מהודקות היטב. המפקד רמז, ואחד מהרשעים רץ, הוציא מפח האשפה ספר תורה והדליק עצים אחדים, נתלקחה מדורה והלז ציווה: זרוק את זה למדורה ותינצל!

סוף סוף נזדקף גנשר ואמר בקול רם: לא אעשה זאת! לא אשרוף את ספר התורה! את זה אהבתי! הנני יהודי! אתם יכולים להמיתני, אין דבר, לא איכפת לי. עכשיו הוקל לי. כל הזמן לא יכולתי לגלות זאת. סבלתי כי תמיד בנפשי נשארתי יהודי ואהבתים אהבה עזה. תודה

תורה וחסידות לאחר זמן מה קם הדברי חיים וליזה את רבי אליעזר עד לביתו.

ביקש רבי אליעזר מהרבי: **אנא יועיל מורנו ורבנו ללון בביתי, הן כבר ירד הלילה. הסכים הרבי לבקשתו ונשאר ללון בביתו. כשבא השמש לבדוק מדוע מתמהמה הרבי לשוב אל האכסניה, הורה לו רבי אליעזר שישוב לאכסניה מחמת שהרבי ילון הלילה בביתו.**

בבוקר, בעת שהאיר השחר חזר המשמש אל הדברי חיים ומצאו עומד ליד המזוזה וקורא את פסוקי קריאת שמע בדביקות רבה. כשסיים הדברי חיים הביט בשמשו ואמר: **מסתמא אתה משער בליבך כי קראתי עתה את קריאת שמע של שחרית, דע לך כי הרגע סיימתי לקרוא את קריאת שמע שעל המיטה (ברכת איתן' עמוד תרלט).**

על הפסוק (במדבר כג כד): **'לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה'**, פירש הרה"ק האביר יעקב זיע"א, שזהו רמז על קריאת שמע שעל המיטה שהיא המכירתה את המזיקים. וכך כתב בספרו 'פתוחי חותם': והנה ישראל בכל בוקר, על ידי תפילת שחרית הם מכריתים כוח הסטרא אחרא ודוחים אותה לחוץ, **ובכל לילה בעת שכיבה על ידי קריאת שמע שהם קוראים על מיטתם הורגים ומפילים כמה אלפים ורבבות של מזיקים, כמו שכתוב (תהלים צא ז) 'פול מצדך אלף ורבבה מימינך'**. וזהו שכתוב 'הן עם כלביא יקום' בבוקר ועל ידי תפילתו 'כארי יתנשא', באותה שעה הוא מלך על כל הסטרא אחרא כארי שהוא מלך על כל החיות, ואין הסטרא אחרא יכולה להרים ראש לפניו. זאת ועוד, בעת שכיבתו 'לא ישכב עד יאכל טרף ודם

היה, אלא שנתאוה שבשעת מיתנה ישוב ויהיה ישר כשרים שבאומות, ולפי שעמד על מזגו והנה הוא רע בתכלית הרע ונמנע ממנו עשות יושר, לזה שאל דבר שיכול להיות שבשעת דכדוכה של מות יהיה ישר, **וכיוצא בזה ראיתי רשעים שאמרו לי בפירוש כי אם היו יודעים שיחזרו בתשובה ותכף ימותו היו עושים אלא שיודעים שאינם יכולים לעמוד בתשובה זמן ארוך כי דבר מלך עליהם מלך זקן וכסיל רחמנא ליצלן.**

קריאת שמע שעל המיטה

פעם נסע הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז זיע"א לבקר את הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זיע"א. בהיותו בדרך עם משמשו נכנסו ועברו דרך אחד הכפרים, והנה פגשו ביהודי שביום זה הכניס את בנו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה. פנה האישי בתחינה אל ה'דברי חיים': **אנא יסור הצדיק אל ביתי ויכניס את הברכה אל מעוני. הסכים הרה"ק ויחד עם משמשו פנו ובאו אל מעונו של האישי. שמח היהודי שמחה גדולה על הזכות שנפלה בחלקו ומיד ערך לפנייהם שולחן לסעודת מצוה. בין לבין הביא הלה יין ישן נושן ממרתפו ומזג הימנו לצדיק.**

כשרצה ה'דברי חיים' לצאת לדרך, הפציר בו האישי שישאר עוד בביתו, מחמת שיין זה השפעתו חזקה ושמא יכביד על הצדיק בדרך, אך ה'דברי חיים' סרב לדבר ושם לדרך פעמיו.

כשהגיע אל העיירה דזיקוב, שלח את משמשו שיבקש מרבי אליעזר שיבוא אליו למעונו, יען שחש הוא בראשו מחמת היין ששתה באותו הכפר. כששמע זאת רבי אליעזר מיד רץ להקביל את פני הדברי חיים. ישבו השניים ושוחחו בדברי

לפני ה' יתברך שמו קנא קנאתי וגו', השיב הקב"ה לו דבר זה הוא מפני ששכלם אין משיג גודל בהירותך וקדושתך, לכן תמשח את אלישע לנביא תחתך שהוא קטן ממך ויוכלו להשיגו וממנו ילמדו אורחות חיים כפי שכלם.

הרה"ק ה'בית ישראל' זיע"א אמר בשם אביו הרה"ק ה'אמרי אמת' זיע"א לפרש דברי רש"י ז"ל (דברים לא ב) 'לא אוכל עוד לצאת ולבוא' - בדברי תורה, מלמד שנסתמו ממנו מסורות ומעיינות החכמה, שהכוונה שמשח רבינו ע"ה היה אז כ"כ במדרגה גבוהה שלא יכלו כבר בני"י לקבל ממנו, וז"ש שנסתמו ממנו מסורות ומעיינות החכמה לגבי בני ישראל. וכמו דאיתא בספר 'תפארת שלמה' (פרשת וילך): אמנם אין מדות כל הצדיקים שווים בה. יש צדיק אשר קדושתו בוערת כ"כ עד אשר מי שפגם מעט בעונותיהם ולא תיקן כראוי אי אפשר להתקרב אליו, וכידוע מאדומ"ו הרב איש אלקים מוה' אלימלך זלה"ה שלעת זקנותו היה קדושתו גדולה מאד שלא היה באפשרי לדבר עם המסתופפים בצילו ואורייתא הוא דקמרתחא ליה. עכ"ל. וכמו כן הכא גבי משה רבינו ע"ה שנתעלה ביום זה להיות רוחני (פרדס שאול' פרשת וילך בהגהה).

על הפסוק (במדבר כה ו): 'וְהָיָה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא', ובדברי המדרש (במדבר רבה כ כד): מיד נתרשלו ידיו של משה... ורפו ידי משה וידי צדיקים עמו, והמה בוכים, הביא בספר 'ליקוטי יהודה' שהרה"ק ה'בית ישראל' זיע"א היה מפרש שמשח רבינו נתעלה למדרגה גבוהה עד שכבר לא היה שייך עמהם.

חללים ישתה', שהוא הורג המזיקים לאלפים ורבבות, וכל זה בלי לחש ובלי מכשפות, רק על ידי עסק התורה ותפילות.

רפיון ידי משה רבינו

כתב הרה"ק ה'מאור ושמשי' זיע"א (פרשת פנחס): דהנה מצינו שדורו של משה כמה פעמים היו מתרעמין ומתלוננים עליו, אף על פי שראו יקר תפארת גדולתו שעשה נסים הרבה ועירי גבורים עלה חכם והוריד עוז מבטחה ועל כל זאת לא שמו לבם גם באו לידי טעות. ודורו של יהושע היו עובדי ה' באמת, והכתוב העיד עליהם ויעבדו בני ישראל את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים וגו' (יהושע כד לא), ובודאי לא היה זאת חלילה מחמת פגם משה חס ושלום.

אך הענין הוא כן, מחמת גודל בהירות השכל של משה וגודל קדושתו שנתעלה יותר מכל הנבראים והוא היה מבחר היצורים שעלה למרום ולקח התורה ממקום רם ונשא אשר אין שום מלאך ושרף יכול לעלות שם, על כן לא היו יכולים בני דורו להשיג שכלו ואפילו בחינותיו הקטנים לא השיגו, ואף על פי כן שמו רעיונם ושכלם להעמיק ולעיין בבחינותיו לכן באו לידי טעות שהטעות בא על ידי שמעמיק בשכל בדבר עמוק ואין המוח שלו יכול לסובלו להשיגו על בוריו, כמו מי שרוצה להביט בשמש ואינו יכול מגודל בהירותו שעיניו כהות. ומפני זה היה ההכרח שישתלק משה למרום וימלא מקומו איש כפי שכלם אשר יוכלו לסבול וממנו יוכלו להשיג דרכי עבודה על נכון כפי מוח שלהם.

וכן מצינו באליהו זכור לטוב... שמחמת גודל הזדככות שנזדכך אליהו לא היו בני דורו יכולים להשיג מוחין דיליה ולא היה באפשרי לקבל ממנו אורחות חיים. לכן כשהיה מתנצל אליהו

רילות שישי ושבת זד

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית:

הביאור המקיף על כל ספר ה"אור החיים" הק'
 'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
 'מאורי החיים' - מקורות מחז"ל
 ביאור רש"י
 עימוד מרהיב עין

חיים ש

מרכז הזמנות: 66

אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור'
'וילקוט מאורי החיים'
ביאור משולב שזור באומנות בינות המילים
'אור תורה' | 'תורת חיים'
הערות, ציונים ומקורות
עימוד מרהיב עין

ל תורה

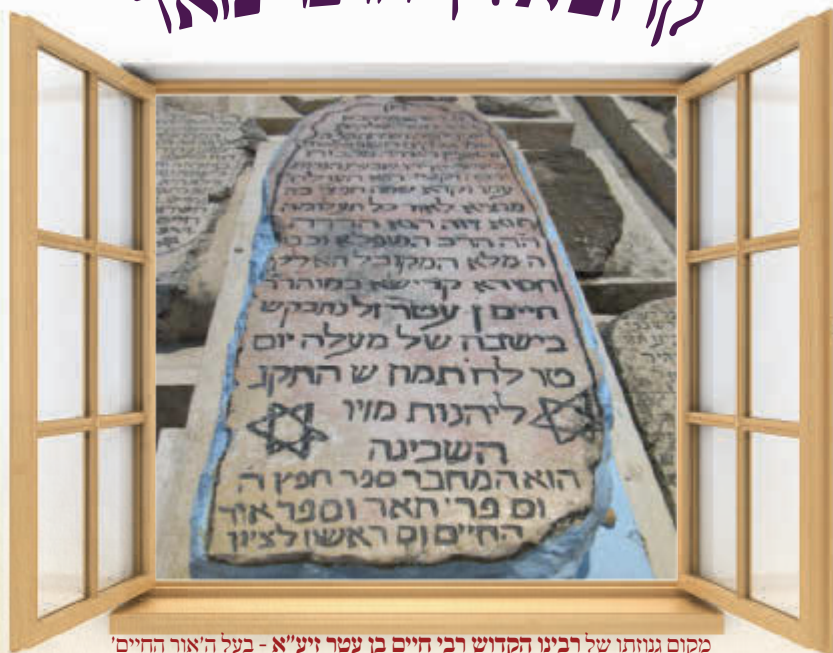
ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה 0176-8806-20-44
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

☎ 1800-22-55-

לזכות

עופר פנתס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
 ארמונר שיחי' בן איזה < צילה שתחי' בת דורה
 רונית בת ינינה יעל < בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחיזו
 להצלחה רבה ומזופלנה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של רבינו הקדוש רבי חיים בן עטר זיע"א - בעל האור החיים'

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
 והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
 - מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

חייג עכשיו והגליון בדרך אליך

ארץ ישראל 04-8628888 לונדון 211-1027-208-44+ 📞